

Úvodník

- Karel Čermák: Ubi bene, ibi patria 3

Články

- Vlastimil Ševčík: Ústavní soud ČR a soudy obecné
– pokus o vymezení vzájemných vztahů 7
- Dalibor Vaigert – Milan Švejda: Právní aspekty přeměny
(transformace) společnosti s ručením omezeným na akciovou společnost
po novele obchodního zákoníku 24
- Libor Nedorost: Obnova řízení podle správního řádu 28
- Stanislav Plíva: Nad jedním rozhodnutím soudu (k dosahu § 262 obch. zák.) 31
- Ivo Telec: Obecný dotazník k posouzení pojmových znaků děl
podle autorského zákona 33
- Radka Pelikánová: Francouzské obchodní společnosti 36
- Jaroslav Dvořák: Nabídka erotických služeb 38
- Václav Mandák: K otázce účtování mimosmluvní odměny za sepis stížnosti
proti rozhodnutí o vazbě a žádosti o propuštění z vazby na svobodu 41

Z judikatury

- I. Z judikatury českých soudů 44
- II. Z judikatury Evropské komise pro lidská práva 49

Z České advokátní komory

- Členové představenstva ČAK – fotodokumentace 54
- Informace o schůzi představenstva ČAK, konané 11. 3. 1997 55
- Termíny seminářů pro koncipienty 56
- Žádost o zasilání rozhodnutí týkajících se advokátního tarifu 57
- Upozornění na možnost složení peněžní částky k obecně prospěšným účelům
v rámci trestněprávního narovnání 57

Z kárné praxe

- Z kárné praxe ČAK 58
- Z kárné praxe Německé spolkové advokátní komory 60

Anotace

- Správní řád. Komentář (Matrasová, Příhoda, Šlauf, Šmíd) – JUDr. A. Dolenský 61

Obsah

Názor

Potřeba etiky [i soudcovské] (Aleš Cihlář)	62
Slušnost – základní zásada dobrého advokáta (Ivana Hutrová)	64
Muž ve službě (Aleš Pejchal)	65

Sbírka útěchy

Dcerce státního zástupce (Stanislav Balík)	66
--	----

Tisk o advokacii

67

Ze zahraničí

Slovensko:	
Konference Slovenské advokátní komory	73
Obsah č. 1/97 Bulletinu slovenské advokacie	76
Německo:	
Některá rozhodnutí finančního úřadu publikovaná v časopisu Spolkové advokátní komory	77

Mezinárodní vztahy

Návštěva delegace polské advokacie v ČAK (V. Mandák)	78
Stáž u pařížské advokátní komory (František Loskot)	82
Kongresy, semináře	84

Z odborných časopisů – přehled obsahu

87

Různé

Nový orgán právníků (JUDr. V. Brož)	91
Celostátní turnaj advokacie v tenise 1997	92
<u>Pracovní zájezd českých advokátů do Paříže – výzva k podání přihlášek</u>	94

Inzerce

95

...

V příštím čísle m. j.:

Pavel Bílek: Ústavní soudnictví; Ústavní soud ČR – právní ukotvení a faktické poměry	
Ludovít Šoltýs: Divergencie v občianskom práve v ČR a SR	
Ilona Schelleová: Dovolání v civilním řízení včera a dnes	
Pavel Vantuch: Oznamování jmen svědků obhájci před výslechem ve světle usnesení Ústavního soudu	
Vladimír Prerad: Vyšetřovací pokus	

Ubi bene, ibi partia

Kyž se v říši římské začaly prosazovat liberální myšlenky o volném pohybu pracovní síly a kapitálu, myslel se tím pochopitelně původně pohyb kapitálově silných vlastníků a jejich managementu z hospodářských center do okrajů říše, kde byla skutečná pracovní síla levnější, neboli menší náklady na koupi a údržbu otroků. A když pak konečně padlo Kartágo, realizovaly se pozoruhodné investiční projekty, třeba na Sicílii a v severní Africe, nad nimiž zajisté muselo jásat srdce každého spotřebitele, neboť ceny obilí při odstranění importních omezení prudce poklesly, zničily konkurence neschopné italské zemědělství a ukončily dlouhé období sociálního smíru v Římě. Řím pak už nezadržitelně směřoval k vládě pevné ruky; místo dvou konsulů se exekutivní moci stále častěji zmocňovali tak i onak extremističtí diktátoři, samozřejmě že s podporou nejruznějších zbrojařských, lodařských, bankovních, stavebních, zemědělských a jiných kapitálově silných lobby, až se přes ty triumviráty po Caesarově zvolání i ty, Brute, na trůně pevně usadili císařové. V té době nepochybně vzniklo i ono heslo, že vlast mám tam, kde se mám dobře. Pěkný pragmatismus, neřku-li cynismus; a dovedu si představit, jak je tehdejší liberálové a podnikatelé s posupným úsměvem vmetli do tváře každému, kdo je napomínal k službě a účtě k vlasti, stejně jako dnes vám každý vekslák a politik jako vrchol lidského poznání nabídne slogan, že peníze jsou vždycky až na prvním místě, což je vlastně jinými slovy totéž. Dobře pak bylo oněm dávným kolegům dnešních neoliberálů všude tam, kde byla snadná možnost vzít někoho na hůl, možnost sportovního vyžití při sledování zápasů zmužilých profiků, kde bylo dost erotických salónů, vrhcárových automatů a agentur pro dodávky soukromých ochrany. Stopy tohoto pokročilého životního stylu nalezneme dodnes ve formě amfiteátrů, cirků a lázní od Británie až po Malou Asii; vždycky si říkám, že dnešní zábavní průmysl je proti tomu s přihlédnutím k jeho technickým možnostem úplný žabař, a to zejména také proto, že to, co se dnes nabízí na tomto trhu spotřebiteli, jsou všelijaké náhražky, jako televize nebo peep–boxy, kdežto spotřebitel římský to měl všechno life.

Hůře bylo později, když se sloganu chopili čilí barbaři, kterým se také předkládala k věření a k odůvodnění přítomnosti vyspělejší části lidstva u nich, a začali jej poté, co slezli se stromů, naopak používat pro odůvodnění své přítomnosti v pokročilejších oblastech světa, a to nepochybně pod ideologickou záštitou šíření vědecky podložených a všeobecně blahodárných myšlenek. Ubozí císaři nevěděli, jak z toho vycouvat, udržování pořádku mezi barbary jim vycucávalo jak aerarium, tak později i fiskus, tedy kasu státní i jejich soukromou císařskou (hodno následování, neboť přesuny mezi dvěma kasami by dokonale zajistily vyrovnanost plnění obou rozpočtů pomocí vzájemných pohledávek a závazků, jež by se tak krásně účtelně v meziročních přesunech vrušily) a nakonec se prostě ekonomika, spočívající na turistických a erotických službách a na herních automatech, přehrála tak, že došlo ke stěhování národů a k pádu říše římské. A trvalo to nějakých pět set let, než architekti středověku přesvědčili lidstvo, že každý má pěkně sedět na zadku, držet

se svého kopyta, makat a uvědomit si, že ne prachy, ale jeho nesmrtelná duše je vždycky až na prvním místě.

Dámy a pánové, jistě mě teď osočíte nejen z falšování dějin, ale i ze zavilého reakcionářství, které mi brání postmoderně myslet. Já si ovšem myslím, že myslím konzervativně a že mezi konzervatismem a zpátečnictvím je přece jenom přes všechno mé přehánění určitý rozdíl; podstatný rozdíl, a v tom máte pravdu, je ovšem i mezi myšlením konzervativním a českým postmoderně neoliberálním. Kdysi před volbami jsme se už stručně zmínili o podstatě konzervatismu, jako přesvědčení o tom, že lidské individuum je vždy omezeno nějakou společenskou strukturou; jde jen o to, aby život individua byl co nejdůstojnější a nejsvobodnější v rámci stále ještě uspokojivě fungujícího společenského pořádku.

To, co u nás denně čtu a slyším, mě nenapňuje radostným očekáváním a tvořivým elánem, nýbrž hlubokou depresí člověka, který zabloudil v neprostupném lese, jež pro množství stromů není schopen pochopit.

Řekl bych, že přece úplnou přednost musí mít jasná definice a tvorba toho jsoucna, v němž jako lidská bytost vůbec mohu svou existenci, důstojnost, svobodu, rozum, sílu, tvořivost uplatňovat a rozvíjet. Mám na mysli svou vlast, svůj stát, svůj region, svou obec; obrazně řečeno svůj les, jeho členění, správu jeho částí, jeho správu jako celku z nejrůznějších hledisek, jeho vztahy ke mně jako k individuu a k ostatním individuím, jistý dlouhodobý řád v něm, stabilitu jeho samotné existence. Nezdá se mi, že by tohle všechno českého neoliberála být jen trochu zajímalo. Jeho témata jsou hádavá a okrajová; pro stromy les nevidí.

Ano, máte pravdu, nejspíš jsem popudlivý stařík, kterého už kdeco rozčiluje a s prstem vzhůru, jako ty báby u silnice ze skautské písničky, něco káže.

Ale.

Jen namátkou: velká témata našich dní.

Tři sloupy důchodového zabezpečení. Jeden z nich povinné, zákonem nařízené spoření u soukromého pojišťovacího ústavu. Obdivuhodně liberální řešení. Politici nařizují spořit, soukromníci z toho profitují, ubohý budoucí stát ručí (jestli vůbec). Časovaná bomba pod budoucími generacemi, pod budoucím smírem sociálním, pod budoucím státem. Jenomže tři sloupy, to zní, ne? Pyramidová hra, která jednoho dne vytvoří štvoucí masy ve smyslu Eliase Canettiho. Není lepší jeden pevný sloup než tři kaširované? Proč kašleme na svůj stát za třicet, čtyřicet let? Protože je to blbec? Protože se to už tak skvěle osvědčilo u pojištění zdravotního? Protože při dobrovolnosti spoření nebude už za chvíli co tunelovat?

Vyrovnaný rozpočet. Rozpočtové škrty. Když nejsem schopen zvýšit příjmy, omezím náklady. Říkanka z rakouských čítánek: V střeše byla díra, váhal sedlák Jíra... tuhle trochu deště, vydrží to ještě... v noci přišly mraky... přišla bouře v spěchu, odnesla mu střechu. Poučení: Jíra by byl udělal líp, kdyby si na díru ve střeše včas vypůjčil v kempelčice dvacet zlatek. Jeho syna (budoucí generace) to bude stát víc. Hímol, celá nová střecha, třista zlatek. Jen nezatížit budoucí generace splácením půjčky dvacet zlatek. Radši jim předáme rozpadlý statek. Komunisti nás vůbec nepoučili? Co to blábolím, jsme za tlustou čárou a komunisti nikdy nebyli a jestli náhodou i byli, tak měli vždycky vyrovnaný rozpočet a splněné plány.

Inflace. Idol, jemuž se musí obětovat vše. Apropos, není právě inflace ten Moloch v původním smyslu slova, tedy fénická modla, vyžadující lidské oběti? Hrubý domácí produkt, saldo zahraničního obchodu, občane, budete obětováni. Vymítání čerta ďáblem. Bravo, neoliberalové! Bene je na Bahamách, tamť vaše vlast; až si tam z Čech stáhnete svůj spekuláční kapitál s úrokovým diferencíálem 7 nebo kolik %, naše budoucí generace se tam ze spálené země odstěhují za vámi. Smějete se. A právem. Ony totiž, aby přežily, budou úrokový diferenciál muset zvýšit na 20 % a platit a platit za nízkou inflaci svých otců.

Silná koruna. Taky Moloch, který požívá nejen exportéry. V kursovém rozpětí 15 % si s korunou dělá co chce nikoliv trh, ale spekuláční kapitál. Ovšemže mu vyhovuje silná a nikoliv slabá koruna. Jak jinak by si přišel na svůj úrokový diferenciál? Budme, soudruzi, hrdi na to, jak nám koruna stoupá do revalvačního pásma. Pevná, co? Jen ještě více korunových eurobondů a pochval, páni spekulanti, a pak frr, uletíte nám, jako ti holubi na střeše. Nejspíš zpátky do Mexika nebo kdoví k jakým jiným pošetilým neoliberalům, kteří také sežrali Šalamounovo, pardon, Šalamounův výkal. Ubozí vrabci v hrsti jsou ovšem pro naše neoliberaly, středoevropské to tygry, hubeným soustem. Takže devalvace, zahraniční státní půjčka, deficitní rozpočet, investiční a hospodářská politika státu – to nikdy. Ono by to totiž potřebovalo standardní demokratický stát, standardně odolný proti tunelářům, standardní vládu práva atakdál, atakdál; a to ovšem není tygří písnička. To radši podezřelým spekulantům na úvěr prodáme (prý zprivatizujeme) to, co nám ještě zbývá. Banky, nemocnice, dráhy, školy. Aspoň nám v příštím desetiletí nezlenivějí soudci a budoucí generace nás budou velebit, že jsme žili na úkor minulých generací a ne jejich a že jsme jim poskytli cennou možnost začínat po několika zbylých demolicích na zelené louce. Nejlepší model restrukturalizace: Drážďany po druhé světové válce.

Nájemné. Ořech. Nejlepší řešení: dotace sociálně slabým. Naprosto průhledné? Ve skutečnosti dotace vybraným majitelům domů. Skvěle neoliberalní jako vždy. Další černá díra v systému. Další tisíce politikům oddaných úředníků s ročním mzdovým nárůstem 20 %.

Zdravotnictví. Taky jako vždy. Věřitelé státního zdravotního systému jsou bandy vyděračů, jak nás o tom ujišťují vrcholní politici. My, dlužníci, se vydírat nenecháme a podáme na věřitele trestní oznámení. Taky že jo, státu daně taky platit nebudeme a trestní oznámení pro vyděračství podáme na ministra financí. Nádherný neoliberalní příklad vlády práva a právního státu. Jen pokračujeme, debil je stát, my jsme neoliberalní politici a nějaký debil nám může políbit šos. A nemocnice si prodáme my, protože jsou naše, a věřitelé ostrouhají mrkvíčku. Ať si vyhlásí konkurz na odepsaný stetoskop a rentgen z r. 1932. To žasnete, co, jak jsme my neoliberalové mazaní? Zkuste to taky tak a pak hurá tam, kde je bene. Heč!

Odluka církvi od státu. Tak před tisíci lety si stát řekl nedobře býti státu samotnému a oženil se, jak bylo zvykem, s církví katolickou. Jak to tak bývá, hádali se a zase usmířovali, plno dětí spolu zplodili, plno věcí v bezpodílovém spoluvlastnictví spolu měli, i o ty se pořád přeli a všelijak si je dělili, scény to byly strašné a i facky padaly, stát měl trvale i všelijaké další konkubíny, i ty si vzal v rámci liberální tolerance mnohoženství státu později za manželky, hádalo se to pak všechno dohromady a zase se to usmířovalo, chvíli měl navrch ten a pak zas onen nebo ona, zkrátka celkem normální uspokojivé manželství. Mohlo by to tak pár dalších století vydržet, kdyby neoliberalové

státu nenakukali, že on je jura a jeho manželky ohyzdné staré baby, od nichž už nelze čekat ani rozkoše, ani prachy, a zkrátka a dobře, ať do toho praští a rozvede se, neboť svět je plný mladých hezkých holek, jako jsou investiční fondy, Plzeňské a jiné banky a v neposlední řadě i zbytkové státní podniky. S těmi se lze rozšoupnout za to, co se ušetří na manželkách. Kolegyně a kolegové, nemusím vám vykládat, co bylo, je a bude dál. Výchova a výživa dětí, výživné nerozvedených a posléze rozvedených manželek, samostatný a bezpodílový majetek, styk s dětmi a hlavně pal-máry advokátů obou stran, nehledě už na náklady znaleckých posudků a hotové výlohy. Já bych musel svému klientovi poradit, aby si nic nakukat nenechal, aby si na stará kolena dal pokoj a s křepelkami si užil za to, co ušetří na těch honorářích, což bude manželkám v jejich rozumném věku už bezpochyby jedno a řeknou si jen si užij, dědku, však ty ještě rád přilezeš až dostaneš AIDS a poteče ti do bot. Ale to my neoliberálové ne. My máme radši šoupnem do nějakého mezi-národního domova důchodců nebo je pošleme žebrotou, protože jsme si je přece za mámy nevy-brali a ještě navíc nám do všeho pořád kecají, ačkoliv jsou staré a ničemu nerozumějí. Inu, s tátou státem to uděláme jednoho dne taky tak, protože nejsme nějakí paternalisti, kteří by si dali nadá-vat kvůli neplacení dluhů, podvodům, loupežím a vraždám nebo se za to od něho dali dokonce po-hlavkovat; ale zatím to starému hlupákovi neříkejte, dokud nebudeme mít z krku mámy, které po-řád huhlají, abychom tátu poslouchali a nekradli. Chudák baronka Thatcherová, tu sice napadlo zprivatizovat věznice, ale ne arcibiskupa canterburského. O skutečném liberalismu nepochybně neměla ani ponětí.

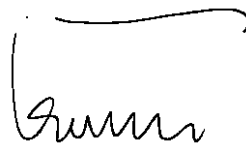
Vítej nám, ovečko Dolly! (Sic: z denního tisku.) Hosanna, narodil se Kristus Pán, vítej nám, ví-tej nám, dítě nebes spásy. Přišly nám Vánoce, zpívejme, dítky, koledy. Kdo zpívat odmítá, je prý nepřítel vědy a pokroku. Všimněte si, že já zpívám. Vítej nám, vítej, milý parní stroji (vhodné ze-jména pro železniční odbory), vítej nám, vítej, spalovací motore (Škoda – Volkswagen), vítej nám, vítej, rozbitý atome (pro vojáky a stavitele Temelína, též pro ČEZ). Pro novináře zůstává nejvhod-nější starobylá Nesem vám noviny (se zdůrazněním části věšte jim silně a neomylně), pro vládu Adama Michny z Otradovic Chtíc, aby spal a pro nás pro všechny slavná Tichá noc, v níž taky všechno spí a osaměle bdí jen ten svatý pár učenců s kudrnatou ovečkou Dolly. Obávám se, že ten svatý pár učenců je pověstný vůl a osel u jesliček, beztak už sám klonovaný, když se jim teď narodila ovce.

Tak ho vidíte, popudlivého staříka Čermáka. To toho zase naplkal. A řekne už jen jedno: pro všechny tyhle mizerné stromy, jejichž okopání nebo výřez má času dost, svůj les nevidíme.

Nevidíme svůj stát a svou vlast. Neumíme říci ibi bene, ubi patria. Dobře je mi tam, kde je má vlast. Vzchopit se k tomu by byl čin.

Březen 1997

Karel Čermák

JUDr. Vlastimil Ševčík
soudce Ústavního soudu ČR

Ústavní soud ČR a soudy obecné

pokus o vymezení vzájemných vztahů

K výkonu spravedlnosti ve státě¹⁾ – v obecném slova smyslu – jsou ústavou²⁾ a na ni navazujícími zákony³⁾ povolány především obecné soudy; jím náleží povinnost poskytovat ochranu právům⁴⁾ nebo rozhodnout o tom, zda a kým byl spáchán a jaký trestný čin a za zjištěný (prokázaný) trestný čin ukládat jeho pachateli trest. V této své nalézací a rozhodovací činnosti jsou ovšem obecné soudy (a nadřazeně také stát sám) povinny dbát toho, aby výkon spravedlnosti nebyl poznamenán nežádoucími průtahy, které téměř vždy potřebnou nápravu rozkolísaných nebo narušených vztahů znehodnocují, v krajních případech až ke stavu, který nemá daleko k odepření spravedlnosti vůbec, tedy až k hranicím, za nimiž již hrozí nebezpečí potenciálního celospolečenského rozkladu a zvlůle.

V obou odvětvích soudnictví (občanskoprávním a trestním) mají být obecné soudy významnými nositeli záruk právnosti ve státě a jejich postavení ve známém rozčlenění státní (veřejné) moci je nezastupitelné, protože jde současně o téměř výlučné představitele autonomní a nezávislé moci soudní. Z přirozené povahy věci (a z vlastních trpkých zkušeností) vyplývá, že jakékoli jiné než ústavou předpokládané zásahy do činnosti obecných soudů zvenčí jsou již pojmově vyloučeny, a že rozhodovací činnost obecných soudů může být zásadně ovlivňována a formována jen jimi samotnými, a to v mezích daných jejich ústavní nezávislostí, nestranností a zákonem.

Do této autonomnosti obecné soudní moci zdánlivě rušivě vstupuje Ústavní soud, a to zejména tehdy, jestliže svým kasačním náležením zruší pravomocné rozhodnutí obecných soudů,⁵⁾ což může vzbuzovat dojem, jakoby – z obecných hledisek – byl Ústavní soud svým ústavním postavením a rozhodovací pravomocí obecným soudům funkčně i procesně nadřazen coby další, víceméně řádná přezkumná instance; i když je tato představa silně zakořeněna především ve veřejnosti, a to nejen laické,⁶⁾ s jejím odrazem se lze občas setkat i u soudců obecných soudů, zde ovšem spíše jako s reakcí na pocit „cizorodosti přezkumného dohledu“ Ústavním soudem, jemuž – jak to oni cítí – jsou nuceni se „neoprávněně podrobit“; tato občasná nedůvěřivá ostrážitost, vyvolávající čas od času různá nedorozumění, vede ve vzájemných vztazích mezi obecnými soudy a Ústavním soudem až k jistému napětí, překračujícímu jinak obvyklé vztahy mezi soudy (soudci) vyššího a nižšího stupně.

Tento stav, jak se rozumí samo sebou, nežádoucí, projevuje se v občasně neochotě obecných soudů podřídit se náležením Ústavního soudu nebo – což je ovšem podstatnější – nebrat jeho publikované nálezy vůbec na vědomí, a to nejen obecně jako publikovaný ústavní výklad toho které-

ho problému, ale dokonce je opomíjet i v konkrétní věci, v níž kasační náleží Ústavního soudu byl usnesen.⁷⁾ Zde, kdy obecné soudy jakoby přehlížely vlastní smysl a význam ústavního soudnictví, stejně jako důvod zrušení svych rozhodnutí, dochází k pocitu „cizorodosti“ jurisdikce Ústavního soudu zcela zřetelně.

Ponecháme stranou psychologické aspekty a pokusme se vyložit problém vzájemných vztahů mezi obecným a ústavním soudnictvím sine ira et studio.

Ingerence Ústavního soudu

do rozhodovací činnosti soudů obecných s jejich vlastní jurisdikcí je v zásadě dána pravomocí Ústavního soudu rozhodnout – za taxativně stanovených podmínek – o ústavních stížnostech, směřujících proti pravomocným rozhodnutím (jiným zásahům) orgánů veřejné moci, jestliže jimi bylo zasaženo do ústavně zaručených základních práv tak, jak tato plynou především z Listiny základních práv a svobod.⁸⁾ I když tato pravomoc Ústavního soudu je ústavně⁹⁾ i zákonem¹⁰⁾ definována jako pravomoc směřující vůči (všem) orgánům veřejné moci, nebude patrně vážnějších pochyb o tom, že mezi takové orgány, byť se svým specifickým postavením (v ústavním rozčlenění veřejné moci), náleží i obecné soudy, a to v celém rozsahu své jurisdikce.

Styčným bodem mezi Ústavním soudem a soudy obecnými v jejich jurisdikci se tak stává (v řízení před Ústavním soudem) tvrzení stěžovatele, že v jeho věci pravomocným rozhodnutím obecného soudu (bez ohledu na to, v které konečné soudní instanci bylo jako pravomocné vydáno) došlo k porušení jeho ústavně zaručeného základního práva nebo svobody a toto jeho tvrzení – přirozeně, že pod ústavními aspekty – je Ústavním soudem posuzováno a v usneseném nálezu také posouzeno; tím je současně vytyčena

Dělicí hranice

mezi jurisdikcí Ústavního soudu a rozhodovací činností soudů obecných, která – jak vyplývá již ze samotné povahy věci – spočívá v ústavněprávní rovině, tedy v normativní oblasti s vysokým stupněm abstrakce; je to dáno již samotnou povahou ústavních norem, které ve své normativní náplni zpravidla nesou řadu aspektů očekávaného vývoje společnosti či potřeby jejího dotváření ve smyslu základních zásad, na nichž stát spočívá nebo cílí, k nimž – v intencích vlastních tradic¹¹⁾ – zamýšlí dospět; řečeno jen poněkud jinými slovy: téměř každá ústavní norma mívá k praktické aplikaci zapotřebí jistého dotváření, a to prvky z mimopozitivněprávní oblasti, jak tato je vymezena (dána) současným právním systémem nižší vrstvy. Takto je jurisdikce Ústavního soudu – na rozdíl od jurisdikce soudů obecných – výrazem aplikace nejen pozitivního práva, ale nadto je současně též (v dané věci) konkretizací ústavní normy (ústavně zaručeného základního práva nebo svobody) a v důsledku toho též i umocněním pozitivní právní normy základními, ústavou danými (z ústavního pořádku republiky vyvěrajícími) hodnotami; v tomto smyslu je tedy Ústavní soud – jako soudní orgán ochrany ústavnosti – výlučným a autoritativním tvůrcem sekundárních právních norem (náleží v konkrétní věci), jehož jurisdikce již nepodléhá nijaké vnitrostátní kontrole.

Posouzení ústavněprávních problémů spojených s rozhodovací činností v konkrétní věci obecným soudům nepřisluší;¹²⁾ zákonem, byť by se obecnému soudu – ve vztahu k ústavnímu pořádku

republiky – jevíl jakkoli problematický, je obecný soud vázán. Tím ovšem není řečeno, že právní normu, o které stran jejího souladu s ústavním pořádkem republiky vznikají pochybnosti, by byl obecný soud bez dalšího povinen v dané věci aplikovat, neboť zákon (procesní norma), stejně jako ústava sama, znají způsob, jak se s pochybnostmi o protiústavnosti právní normy vypořádat,¹³⁾ a to předložením věci (sporného zákona) Ústavnímu soudu, jehož nálezem je posléze obecný soud v dané věci vázán.¹⁴⁾

Předložení věci Ústavnímu soudu obecným soudem však není namístě tehdy, jestliže právní norma (zákon) připouští dva či více výkladů, a jestliže alespoň jeden z nich je s ústavním pořádkem republiky v souladu. V takovém případě totiž nejde o protiústavnost právní normy jako takové, neboť pro její aplikaci je obecným soudům k dispozici výklad, který podmínkám ústavnosti neodporuje¹⁵⁾ a výběr ústavně souladného výkladu z variant, které se nabízejí, je přirozeně zcela v pravomoci obecných soudů, stejně jako je tomu co do jednotnosti a sjednocování jeho judikatury.¹⁶⁾

Rozhodují tedy obecné soudy v rámci své pravomoci dané jim ústavou a zákonem¹⁷⁾ zcela nezávisle a podle pravidel (zásad) vyplývajících z procesních řádů, z jejich vlastní organizace a v intencích vzájemných vztahů (podřízenosti soudů nižšího stupně soudům vyšším), aniž by do těchto vztahů a z nich plynoucí rozhodovací činnosti Ústavní soud mohl jakkoli zasáhnout; ingerence Ústavního soudu do rozhodovací činnosti soudů obecných je tedy úzce vymezena nejen způsobem jeho rozhodování (kasací), ale současně a především specifickými podmínkami plynoucími z ústavnosti (protiústavnosti) konkrétního rozhodnutí; ústavnímu soudnictví tudíž nepřisluší přezkum (náprava) správnosti rozhodnutí obecného soudu a zpravidla ani ne jeho zákonnosti, a proto také ústavní stížnost, již se, jako návrhem, řízení před Ústavním soudem zahajuje, nemá charakter opravného prostředku; proto také ani Ústavní soud sám není opravnou instancí soudů obecných¹⁸⁾, a pokud by jej snad za takovou vůbec bylo možno pokládat, pak jen ve velmi omezeném a úzkém smyslu. Stojí tedy ústavní a obecné soudnictví nejen v ústavním pořádku státu, ale i ve své běžné, denní jurisdikci vedle sebe jako dvě zcela samostatné a svrchované složky jednotné a ústavně nezávislé soudní moci, z nichž každé přináležejí specifické úkoly a cíle, které teprve ve svém souhrnu naplňují znaky a pojem právního státu.¹⁹⁾

Jestliže ústavní povinnosti obecných soudů je poskytovat stanoveným postupem ochranu právům, případně stejným způsobem rozhodnout o vině a trestu za spáchané trestné činy,²⁰⁾ pak je úkolem Ústavního soudu jako soudního orgánu dbát ochrany ústavnosti²¹⁾ ve vztahu k obecným soudům, to znamená dbát na to, aby v jurisdikci obecných soudů (stejně jako v rozhodovací činnosti jiných orgánů veřejné moci, pokud jejich rozhodnutí nepodléhají soudnímu přezkumu), nedocházelo k porušování ústavně zaručených základních práv a svobod. V tomto směru chápe Ústavní soud svou pravomoc vůči obecným soudům tak, že při jejím výkonu (ve svých nálezech) zcela respektuje ústavní postavení obecných soudů a jejich nezávislost, což platí nejen pro zjišťování skutkového základu věci, ale i pro aplikaci (výklad) právních norem, jichž obecný soud ve svém rozhodnutí použil, případně jimiž jeho rozhodnutí bylo podmíněno, to ovšem za předpokladu, že obecný soud v konkrétním rozhodnutí a v řízení, jež mu předcházelo, respektoval zásady ústavního pořádku republiky²²⁾ a především pak zásady spravedlivého procesu²³⁾ a dalších ústavně zaručených základních práv (svobod), jak tato plynou z Listiny základních práv a svobod; v tomto smys-

lu – a jen v tomto smyslu – lze mezi Ústavním soudem a obecnými soudy postřehnout jistý stupeň podřízenosti, a to vzhledem k tomu, že vykonatelnými nálezy Ústavního soudu je obecný soud vázán.²⁴⁾

Vazby mezi ústavním a obecným soudnictvím (a jejich povahou) lze vyvodit z ústavního pořádku republiky, ze zákona o Ústavním soudu a případně též i z procesních řádů, upravujících řízení před obecnými soudy; tyto vazby jsou ve své podstatě dvousměrné: jednak směřující od obecných soudů k Ústavnímu soudu, jednak od Ústavního soudu k soudům obecným; v prvním případě je iniciátorem řízení před Ústavním soudem sám obecný soud, a to tehdy, má-li za to, že zákon, který by měl v projednávané věci aplikovat, není s ústavním pořádkem republiky v souladu; v takovém případě řízení ve věci přeruší a sám svým jménem jako navrhovatel zahájí před Ústavním soudem řízení o zrušení zákona (jiného právního předpisu).

Ukáží-li se pochybnosti obecného soudu jako důvodné, je výsledkem řízení před Ústavním soudem nález, jímž se posuzovaný zákon (jeho jednotlivá ustanovení) ruší a obecný soud k němu v pokračujícím řízení o věci nepřihlédně.²⁵⁾

Pro budoucno je věcí zákonodárce, aby v intencích zrušujícího nálezu (jeho odůvodnění, v němž rozhodovací důvody musí být vyloženy) Ústavním soudem zjištěnou protiústavní vadu napravil.

Zrušující výrok Ústavního soudu jako obecně závazný nález ve vztahu k zákonodárci, obdobně jako je tomu u kasačního výroku stran rozhodnutí obecného soudu, není však výrazem podřízenosti moci zákonodárné moci soudní (podřízenosti obecných soudů Ústavnímu soudu), ale je toliko důsledkem ústavního uspořádání veřejné moci ve státě a rozdělení pravomoci jejich jednotlivých, jinak v podstatě samostatných a na sobě nezávislých složek.

V druhém případě, jsou-li pro to splněny podmínky, jedná Ústavní soud z podnětu toho, kdo tvrdí, že pravomocným rozhodnutím obecného soudu v řízení, jehož byl účastníkem, bylo porušeno jeho ústavně zaručené základní právo (svoboda);²⁶⁾ procesní prostředek, jímž se, jako návrhem, řízení před Ústavním soudem zahajuje,²⁷⁾ (ústavní stížnost) musí být přirozeně zaměřen nikoli na věcnou nesprávnost nebo na nezákonnost napadeného rozhodnutí, ale výlučně na tvrzené protiústavní vady, ať již v meritě věci nebo v řízení, jež napadenému rozhodnutí předcházelo, neboť jen těmito aspekty se Ústavní soud podle svěřené kompetence a své, dnes již ustálené, judikatury může zabývat²⁸⁾ a jen v takto daných mezích věc přezkoumává.

V této souvislosti vyvstává otázka, zda a případně nakolik je Ústavní soud stěžovatelovým návrhem vázán; zatímco v oblasti abstraktního přezkumu ústavnosti plénum Ústavního soudu striktně respektuje meze podaného návrhu,²⁹⁾ stran rozhodování o ústavních stížnostech je situace poněkud jiná.

Vázanost petitem

ve věcech ústavních stížností chápe Ústavní soud (v převažujícím mínění jednotlivých senátů) jako (z hlediska ústavnosti) obecné vymezení věci, což znamená, že za splnění zákonem předepsaných podmínek³⁰⁾ zahájí řízení, v němž posuzuje ústavnost stěžovatelem napadeného pravomocného rozhodnutí obecného soudu, aniž by se dále cítil vázán odůvodněním ústavní stížnosti

nebo druhem vady, která jako protiústavní je napadenému rozhodnutí vytýkána, případně rozsahelem kasace, která je navrhována; v praxi Ústavního soudu se tak stává, že ústavní stížnosti je vyhověno, a to pro jiné vady, než které byly stěžovatelem vytýkány, nebo že jeho návrhové tvrzení bylo sice odmítnuto, přesto však – pro jiné důvody – bylo napadené rozhodnutí zrušeno, či nad rámec návrhu, byly-li pro to shledány podmínky, byla zrušena všechna ve věci vydaná meritorní rozhodnutí apod.

Jestliže Ústavní soud ve svých nálezech nepřistoupil na striktně rigorózní vázanost návrhových žádání ústavních stížností, stalo se tak z několika důvodů; především, i když ochrana ústavnosti v oblasti ústavně zaručených základních práv a svobod směřuje k jednotlivci, který má být chráněn před vybočením (zneužitím) veřejné moci, přece jen ústavnost sama jako souhrn ústavních imperativů má zřetelné znaky objektivní kategorie upínající se též ke státu samotnému: je ve výsostném zájmu (demokratického a právního) státu, aby o dodržování ústavnosti (tj. ústavního pořádku v širším smyslu) dbal a pečoval, a to, aby i v rozhodovací praxi orgánů veřejné moci bylo ústavnosti co nejvíce šetřeno. Nadto k tomuto zásadnímu postulátu přistupuje další aspekt, totiž že Ústavní soud – na rozdíl od soudů obecných – ve své jurisdikci není vázán jinak obvyklými procesními bariérami.

V těchto souvislostech vyvstává ovšem otázka, co je vlastně – v řízení o ústavních stížnostech – předmětem řízení.

Mimo diskuse uvnitř Ústavního soudu se vlastně poprvé této otázky – alespoň podle mých informací – dotkl, byť nepřímo, J. Štěpán, který ve své úvaze³¹⁾ zřejmě vychází z názoru, že v řízení o ústavní stížnosti je předmět řízení vymezen toliko a výlučně zájmy stěžovatele, jehož návrhové žádání Ústavní soud nesmí překročit,³²⁾ i když pokládá za nesnadné „přijmout názor, že Ústavní soud může vyrokem uložit soudu povinnost týkající se věci, která nebyla předmětem řízení“, případně, že činnost Ústavního soudu, tj. jeho jurisdikce, podle charakteristiky vyplývající z ústavy, „směřuje výlučně ve prospěch jednotlivce“, což je popravdě něco zcela jiného, než „kdyby se řeklo, že (Ústavní soud) je strážcem zákonnosti“.

Tento názor, stejně jako názory jemu podobné, však nepokládám za správné.

Bylo již řečeno, že a proč se legalitou jurisdikce obecných soudů Ústavní soud zpravidla³³⁾ nezabývá, a proto ani jím poskytovaná ochrana zákonnosti jako taková nepřipadá v úvahu; proto také Ústavní soud není (v obvyklém a instančně chápaném smyslu) další přezkumnou instancí („podřízeného“) obecného soudu. Citovaná úvaha nadto přehlíží, že kontradiktorním postavením v řízení před obecnými soudy je dáno, že i v řízení o ústavní stížnosti jsou téměř vždy jako jeho procesní strany „jednotlivci“ dva, a že tudíž – v řízení před Ústavním soudem – preferovat v pozici stěžovatele jen jednoho z nich – by již samo o sobě znamenalo vážné pochybení vůči ústavně přikázané nestrannosti.

Nikoli tedy „výlučný prospěch jednotlivce“, ale ochrana ústavnosti státu (a z ní plynoucí a jí podmíněná ochrana ústavně zaručených základních práv nebo svobod jednotlivce) je rozhodujícím a výlučným kritériem v jurisdikci Ústavního soudu, a proto ani předmět řízení ve věcech ústavních stížností – na rozdíl od kritérií platných pro obecné soudnictví – není dán (vymezen) specifikovanými nároky (zpravidla hmotného práva) žalobce (navrhovatele) vtělenými po příslušné naráci ná-

vrhu do jeho zkonkretizovaného petitu, ale plyne z ústavnosti jako takové a z podmínek její ochrany; proto také vázanost Ústavního soudu petitem ústavní stížnosti je (musí být) výrazně rozvolněna.

Byť tato část úvahy vychází z občanskoprávních aspektů obecného soudnictví, její závěry platí obdobně i pro jeho oblast trestní;³⁴⁾ i zde totiž v kontradiktorním postavení stojí vůči sobě dvě procesní strany, o jejichž právu (tj. na zákonu odpovídajícím zjištění viny obžalovaného u uložení odpovídajícího trestu) má být v procesu rozhodnuto; i když ústavně zaručená základní práva (svobody) mohou být u jednotlivce pravomocným rozhodnutím obecného soudu zasažena i v jiných než jen procesních směrech, právo na spravedlivý proces dlužno přiznat i samotnému státu, neboť jen v procesu souladném jak se zákonem stanovenými podmínkami (tj. v souladu se stanoveným postupem)³⁵⁾ tak i s ústavními principy, lze očekávat dostatečnou a ústavnímu pořádku odpovídající ochranu práva,³⁶⁾ a proto také v řízení o ústavní stížnosti jinak obvyklá procesní omezení, jako je kupříkladu zákaz informace i peius nebo nemožnost výroku ultra petitem apod., nemají v něm místa.

Ústavní stížnost jako návrh, jímž se řízení podle druhého oddílu hlavy druhé zákona o Ústavním soudu před Ústavním soudem zahajuje,³⁷⁾ není však opravným prostředkem proti rozhodnutí obecného soudu ve vlastním slova smyslu a ani samotné řízení o ústavní stížnosti nemá charakter řízení opravného; je tomu tak proto, že v tomto řízení jako téma probandí mají být projednány především otázky, které se dotýkají ústavnosti, a které zpravidla nebyly a ani nemohly být pro nedostatek pravomoci předmětem pozornosti (rozhodnutí) obecného soudu.³⁸⁾ Je tudíž řízení o ústavní stížnosti řízením od řízení před obecným soudem zcela odděleným, v němž jeho předmět není s předmětem řízení před obecným soudem zcela totožný, byť by je oba navzájem spojovalo rozhodnutí obecného soudu či řízení o něm, a to tím spíše, jestliže skutkovým základem věci, jak v předcházejících řízeních obecnými soudy byl zjištěn, není Ústavní soud vázán;³⁹⁾ tomu ovšem dlužno rozumět tak, že případné vady zjištěné v oblasti skutkových zjištění nemají vztah toliko k zákonnosti napadeného rozhodnutí, ale že svou povahou či významem dotýkají se již ústavnosti republiky, případně že pro ústavněprocesní vady vzniká pochybnost o jejich správnosti.

V již dříve zmíněné úvaze⁴⁰⁾ položil JUDr. Štěpán otázku, zda Ústavní soud může v konkrétní věci závazným nálezem (jeho výrokem) zúžit obsah (rozsah) ústavně zaručeného základního práva (svobody), než jak je (míněno zřejmě v konkrétním rozhodnutí) přiznal orgán veřejné moci, a dovedl, že v takovém případě zmíněný orgán „smí při rozhodování o určité věci (rozumím tomu tak, že v novém rozhodnutí po zrušení rozhodnutí předchozího) zaujmout ústavnímu právu příznivější názor, než jaký v téže věci (sc. ve zrušujícím nálezu) vyslovil Ústavní soud“.

Ani tento názor nepokládám za správný.

Jestliže ochrana ústavnosti je Ústavou České republiky svěřena výlučně Ústavnímu soudu, a jestliže je všem, tj. jak fyzickým osobám, tak i orgánům (veřejné moci) ústavně přikázáno jeho rozhodnutí jako závazných dbát, ztrácí zmíněná otázka, a z ní vyvozený závěr, své opodstatnění; opak by totiž neznamenal nic jiného, než že vykonatelná rozhodnutí Ústavním soudem podléhají dalšímu vnitrostátnímu „přezkumu“ (vlastnímu uvážení veřejné moci, zda Ústavním soudem vyslovený názor přijmout či nikoli) a nadto přezkumu někým, kdo k tomu nemá ústavní ani jinou pravomoc. Není patrně zapotřebí příliš velké představivosti k závěru, že v takovém případě by se juris-

dikce Ústavního soudu změnila tu v přijímání, tu v odmítání jeho „dobrodzání“ o té které ústavně-právní otázce, a že ochrana ústavnosti ve vlastním a zamýšleném slova smyslu by se zhroutila. Mimo to je zde ještě jiný problém; nezřídka se stává, že při posuzování ústavnosti ústavní stížností napadeného rozhodnutí dochází ke střetu dvou (nebo více) ústavně zaručených základních práv, a že je třeba rozhodnout (zpravidla na základě úvah o proporcionalitě), kterému z nich a za jakých podmínek je třeba dát přednost. V takových případech, v nichž se posuzuje význam těch kterých ústavně zaručených práv, jejich vzájemný vztah, stejně jako jejich vztah k jiným nikoli ústavním normám apod., je zřejmé, že konečný úsudek pojatý do nálezu z hlediska práva, které bytí je ústavně zaručené, nebylo upřednostněno, může se zdát „(pro stěžovatele či dotčený orgán veřejné moci) jako nikoli „příznivější“ apod.“. Bylo by proto v rozporu se zásadami a významem ústavního soudnictví, kdyby o těchto jednoznačně ústavních otázkách a problémech měl rozhodnout (kterýkoli) orgán veřejné moci, nebo kdyby – po nálezu Ústavního soudu a zrušení jeho rozhodnutí – v dotčené věci v následném (novém) rozhodnutí směl vydaný nálezh opomenout s poukazem na to, že „je méně příznivý“ či v obsahu ústavně zaručeného základního práva „zúžen“ apod.

Z důvodů obdobných těm, které byly vyloženy, jeví se mi být vyloučen mezi Ústavním soudem a jinými orgány veřejné moci (včetně obecných soudů)

kompetenční spor,

jestliže jím míníme rozpor názorů o příslušnost mezi orgány veřejné moci,⁴¹⁾ který vzniká, ať již v kladném či záporném smyslu, toliko tehdy, jestliže ve sporu stojící orgány veřejné moci buď vycházejí z tvrzených pravomocí (a oba zamýšlejí věc rozhodnout) nebo naopak svoji pravomoc pro rozhodnutí věci odmítají (s odkazem na to, že takovou pravomoc k vydání rozhodnutí má někdo jiný); jde tedy o spory, které mají vždy svůj základ buď v pravomoci upravené v právním řádě duplicitně (případně i vícečetně nebo bez dostatečné zřetelnosti) nebo o spory, stran nichž právní řád příslušnou úpravu postrádá; jen tak se může stát, že dva (více) orgány veřejné moci si příslušnost osobují nebo naopak se pro rozhodnutí prohlašují nepřislušnými. Aby nastalý kompetenční spor mohl být rozhodnut, musí být ovšem k dispozici orgán nadaný potřebnou pravomocí.⁴²⁾

Co do ochrany ústavnosti a problémů s ní spojených však ke kompetenčnímu střetu mezi Ústavním soudem a orgány veřejné moci (včetně obecných soudů) dojít nemůže; ochrana ústavnosti je ústavně svěřena výlučně Ústavnímu soudu,⁴³⁾ a proto jen jemu přísluší pravomoc o veškerých otázkách s ústavností spojených rozhodnout, a to ať již formou abstraktní kontroly (vůči moci zákonodárné) či formou přezkumu konkrétního (pravomocného) rozhodnutí orgánu veřejné moci (vůči moci výkonné a moci soudní); tomuto výlučnému postavení Ústavního soudu v soustavě veřejné moci odpovídá nejen to, že Ústavní soud, ač je ústavně definován jako soudní orgán, stojí jako zcela samostatný a nezávislý vůči všem ostatním orgánům veřejné moci mimo organizaci obecného soudnictví, a že ve své jurisdikci není vázán zákonem (natož jinými právními předpisy nižší právní síly), ale také to, že jeho vykonatelná rozhodnutí jsou – podle dikce ústavy – závazná pro všechny orgány a osoby.⁴⁴⁾

Tato organizační a věcná samostatnost Ústavního soudu a jeho jurisdikční nezávislost (nejen ve vztahu k vlastnímu rozhodování) spolu s obecnou závazností jeho rozhodnutí a nemožností ta-

to rozhodnutí – v oblasti vnitrostátního práva – podrobit dalšímu přezkumu, jakýkoli kompetenční spor již pojmově zcela vylučují.

Nejde proto o kompetenční spor, jestliže orgán veřejné moci, s odkazem na to, že je zákonem vázán, ve věci, v níž Ústavní soud rozhodl (a dotčený zákon či problém pod ústavními aspekty vyloužil), rozhodnutí Ústavního soudu odmítne respektovat a ve svém následném rozhodnutí výklad pojatý Ústavním soudem do nálezu odmítne s tvrzením, že podaný výklad je v rozporu se zákonem, případně že již sám o sobě je protiústavní; takovýto postup v judikatuře obecných soudů až dosud ojedinělý⁴⁵⁾ je ve své podstatě nepřipustným, protože protiústavním, „revizním přezkumem“ autoritativního rozhodnutí, nadto orgánem, vůči němuž náleze směřuje, a který v řízení, z něhož vzešel, byl jeho účastníkem,⁴⁶⁾ je prostě očividným porušením ústavního imperativu (stran obecné závaznosti vykonatelných rozhodnutí Ústavního soudu) a ve své podstatě je výrazem ústavní (a rozhodovací) svévole, neboť – s přihlédnutím k již zmíněnému imperativu – je obecný soud, bez ohledu na to, o kterou instanci jde, jurisdikci Ústavního soudu zcela a bezvýjimečně podroben.⁴⁷⁾

Závaznost rozhodnutí

Ústavního soudu nepřináší problémy pokud jde o abstraktní kontrolu právních norem; poněkud jinak je tomu stran rozhodnutí, jimiž v rámci přezkumu pravomocného rozhodnutí obecného soudu (jiného orgánu veřejné moci) Ústavní soud svým nálezem tato rozhodnutí ruší; jde především o otázku, zda zásada obecné závaznosti rozhodnutí Ústavního soudu se vztahuje na rozhodnutí jako celek (tj. včetně jeho odůvodnění) nebo zda obecně závazný je toliko jeho (kasační) výrok, případně jaký okruh subjektů je jím vázán.

Názory na tento problém nejsou ani uvnitř Ústavního soudu samotného zcela jednotné; i když převažující mínění v soudcovském sboru Ústavního soudu se spíš přiklání – co do závaznosti rozhodnutí ve věcech ústavní stížnosti – k názoru o závaznosti ústavního nálezu plynoucí toliko z jeho výroku a nikoli již z jeho odůvodnění a posléze k tomu, že náleze sám zavazuje jen ty, jichž se v konkrétní věci týká (tj. zakládá závaznost nikoli erga omnes, ale jen inter partes), a i když já sám tento názor sdílím, přece jen, na druhé straně, argumentaci pro názor opačný nelze tak zcela opomíjet.⁴⁸⁾

Podstata problému – alespoň podle mého mínění – spočívá v několika rovinách.

Předně výrok kasačního nálezu (a jiný než kasační náleze pro ústavně přesně vymezenou pravomoc Ústavního soudu zpravidla nemůže být usnesen) sám o sobě z uvažovaných hledisek nic nepřináší, neboť pouze prohlašuje ústavní stížností napadené rozhodnutí obecného soudu (jiného orgánu veřejné moci) za zrušené, takže je z hlediska uvažované závaznosti výkladu ústavního právního problému (pro který ke kasaci došlo) zcela nerozhodný, a to jak pro úvahy „inter partes, tak i erga omnes“; teprve z odůvodnění nálezu lze vyčíst důvody, proč ke zrušení rozhodnutí došlo (případně proč ústavní stížnost byla zamítnuta, a zejména jak ten který ústavněprávní problém, který byl základem projednávané věci, byl Ústavním soudem vyložen).⁴⁹⁾

Přes jinou podobnost s rozhodnutími obecného soudu, rozhodnutí Ústavního soudu se od nich, právě pro povahu a zobecňující význam rozhodovacích důvodů, významně liší: ústavněprávní problém, který Ústavní soud v odůvodnění svého nálezu vyložil, má nejednou – z hlediska ochrany

ústavnosti – obecnější význam přesahující již vlastní rámec posuzované věci; takto se tedy – na rozdíl od rozhodnutí obecných soudů (jiných orgánů veřejné moci) – těžiště významu přenáší ze samotné znělky nálezu (výroku) do jeho odůvodnění. Zatímco enuciáty pozitivních rozhodnutí obecných soudů ukládají určitou povinnost (zjišťují určitý právní stav) a v jejich odůvodnění – stručně řečeno – objasňují již jen myšlenkový postup, na jehož základě obecný soud ke svému rozhodnutí dospěl, odůvodnění rozhodnutí Ústavního soudu – nad rámec konkrétní věci – postihují obecný problém ústavnosti. To je zřejmě také jeden z důvodů, proč stoupenci zásady „absolutní platnosti“ rozhodnutí Ústavního soudu dospívají k přesvědčení, že Ústavním soudem jednou inter partes vyložený problém postihuje obecné soudy (jiné orgány veřejné moci) i svým odůvodněním ve smyslu erga omnes, a že proto je – v tomto smyslu – „absolutně závazným rozhodnutím“, jímž jsou obecné soudy (jiné orgány veřejné moci) povinny se ve své jurisdikci řídit.

Problém je však v tom, že na rozdíl od jednoznačně formulovaného výroku jeho odůvodnění zpravidla obsahuje z hlediska tvrzené absolutní závaznosti řadu nepodstatných věcí, a že to, co je vlastně „právním názorem Ústavního soudu“, nemusí být vždy dostatečně zřejmé; tomuto zásadnímu nedostatku příliš nepomohou ani právní věty, publikované v příslušné sbírce v záhlaví publikovaného nálezu, nejen proto, že jde o redakční (tj. nikoli autentický) výběr, ale také proto, že pro foro publico stávají se přístupnými ex post, a to s časovým zpožděním nikoli tak zcela zanedbatelným. Pro případné tvrzení, že pro vztahy mimo účastníky řízení o vlastní ústavní stížnosti se stávají příslušná rozhodnutí Ústavního soudu (quasi) „vykonatelnými“ publikací v oficiální Sbírce Ústavního soudu,⁵⁰⁾ není přirozeně ústavního, tím méně pak zákonného podkladu.

Druhou námitku proti absolutní závaznosti rozhodnutí Ústavního soudu spatřuji v tom, že zatím co vykonatelný nálezu dotýká se nejen konkrétní věci, ale také (jako účastníků řízení) konkrétní osoby a konkrétního soudu, jímž v řízení o ústavní stížnosti při hájení jejich zájmů (práv) přirozeně přísluší také procesní práva;⁵¹⁾ rozšíření „vykonatelnosti“ vůči jiným, na řízení nezúčastněným, osobám, by je vylučovalo z obecně uznávaných procesních zásad (o jejich právu bylo by závazným způsobem rozhodnuto předem a bez jakékoli možné jejich ingerence),⁵²⁾ nehledě již ani k tomu, že i když rozhodnutí Ústavního soudu mohou být za určitých okolností pramenem práva, nemají (a nemohou mít) charakter obecně zavazující právní normy jakou je zákon nebo jiný právní předpis.

Tím ovšem nemá být řečeno, že judikatura Ústavního soudu ve věcech ústavních stížností stran ústavně zaručených základních práv a svobod, tedy stran těch práv, která představují pro demokratický právní stát, založený na úctě k právům a svobodám člověka a občana,⁵³⁾ *conditio sine qua non*, by měla být – jako výraz ochrany ústavnosti – pro judikaturu obecných soudů (rozhodovací praxi jiných orgánů veřejné moci) bezvýznamná (nikterak nezavazující); i když – podle mého názoru – postrádá absolutní závaznost, je judikatura Ústavního soudu ve svých publikovaných právních větech souhrnem názorů Ústavního soudu na ty které ústavní problémy a v důsledku toho též i vyznačením směru (rozsahu), jímž se ochrana těchto práv a ústavnosti ve společnosti vůbec ubírá.

I když tedy nikoli obecně závazná, přece jen nepřímo – svou propracovaností a vahou argumentace – by měla judikatura Ústavního soudu rozhodovací praxi obecných soudů v oblasti ústavnosti usměrňovat.

Meze jurisdikční pravomoci

Ústavního soudu vůči orgánům veřejné moci včetně obecných soudů jsou v zásadě dány jed-
nak Ústavou ČR,⁵⁴⁾ jednak zákonem o Ústavním soudu.⁵⁵⁾ Ústavně nesouladná pravomocná roz-
hodnutí orgánů veřejné moci Ústavní soud svými nálezy ruší; přesto však tato kasační pravomoc,
byť by byla charakteristickým znakem českého ústavního soudnictví a v praxi Ústavního soudu
ČR je také nejčastěji aplikována, není výlučným obsahem jeho pravomoci.

Bouří nevole a zásadní nesouhlas nejen mezi soudci obecných soudů vyvolal náleží Ústavního
soudu, jímž se v trestní věci obecnému soudu výrokem, následujícím po výroku zrušujícím ústavní
stížností napadené rozhodnutí, přikazovalo, aby – v následné fázi řízení – postupoval určitým způ-
sobem⁵⁶⁾ (aby při rozhodování o povaze a době omezení osobní svobody stěžovatele nepřihlížel
k jistému časovému úseku, který Ústavní soud přesně určil); tvrdilo se – a je tomu tak patrně
i v současné době – že tímto nálezem, pokud jím obecnému soudu něco přikazoval, překročil
Ústavní soud svou pravomoc, a že v důsledku toho je jeho náleží „paaktem“,⁵⁷⁾ jehož pokynu proto
není třeba dbát, neboť ani z ústavy, ani ze zákona o Ústavním soudu nelze vyvodit, že by Ústavní
soud ke kasačnímu výroku mohl připojit výrok další, jímž se obecnému soudu ukládá, jak má
– v následném řízení – dále postupovat. Poněkud tolerantnější názory tvrdí, že obsah onoho výro-
ku – v přiměřené stylizaci – mohl být pojat do odůvodnění nálezu, nikoli však do jeho znělky.

Nesdílím naznačené výhrady; uvažovaný náleží je jimi odmítán bez vážnější argumentace a je-
jich autoři zcela přehlíží zásadní úvahu, z níž kritizovaný náleží vychází: má-li totiž řízení před obec-
nými soudy (jinými orgány veřejné moci) odpovídat ústavním podmínkám (zásadám spravedlivého
procesu),⁵⁸⁾ musí být tyto vztaženy ke každému z jeho účastníků, a to bez ohledu na to, o jaký druh
řízení se jedná a kdo je jeho účastníkem (za předpokladu, že je pro takové řízení vybaven nezbyt-
nou procesní legitimitací). Jestliže podmínka ústavnosti předcházejícího řízení před obecnými sou-
dy nebyla splněna, je právo na spravedlivý proces porušeno a takto vzniklý protiústavní stav musí
být napraven; nepostačí-li k nápravě pouhé zrušení protiústavní procesní vadou postíženého roz-
hodnutí, protože k dosažení ústavně souladného stavu je třeba ústavního výkladu dalšího se zjiš-
těnou protiústavní vadou souvisejícího problému, pak z hlediska ochrany ústavnosti nic nebrání to-
mu, aby podstata takového výkladu – mimo vlastní kasaci – byla (případně i formou pokynu adre-
sovaného obecnému soudu) pojata do výroku rozhodnutí.

Tato zásada platí přirozeně i pro

trestní řízení,

keré, lze-li to tak stručně vyjádřit, je charakteristické tím, že na straně žalobce (usilujícího
o právo společnosti dosíci stran obžalovaného zákonného výroku a jeho vině a trestu) vystupuje
– orgánem k tomu ze zákona oprávněným – zpravidla sám stát,⁵⁹⁾ procesní postavení státního zá-
stupce (a tedy i pozice státu) v samotném řízení však není výrazem mocenské nadřazenosti, z níž
by vyplývala zvláštní (mocenská) oprávnění odlišná od těch, jimiž disponuje i protistrana, tj. obža-
lovaný a jeho obhajoba. Řečeno jinými slovy, i když státní zástupce je dominus litis v tom smyslu,
že jen jemu jako žalobci přísluší oprávnění podat obžalobu⁶⁰⁾ a v ní vymezit skutek, pro který se
trestní stíhání před soudem koná⁶¹⁾ (a v tomto smyslu a rozsahu jeho postup soudnímu přezkumu

nepodléhá), v již zahájeném řízení před soudem je toliko jeho účastníkem (stranou), jemuž přísluší (na podkladě podané obžaloby) procesní povinnost tvrdit a svá tvrzení (v rozsahu podané obžaloby) jako žalobce prokazovat.

Z ústavního hlediska však nelze opomenout, že samotným právem dosíci před soudem zákonného výroku o vině a trestu obžalovaného státní zástupce nedisponuje,⁶²⁾ neboť jeho nositelem je sama společnost, kterou státní zástupce v řízení před soudem (v rámci stanoveného postupu)⁶³⁾ toliko zastupuje; proto také – nejen tedy z důvodu gramatického výkladu Listiny základních práv a svobod – je třeba i státu, jako představiteli (nositeli) společenských zájmů, přiznat právo na spravedlivý proces.⁶⁴⁾

K podmínkám spravedlivého procesu v oblasti trestního soudnictví, mimo obvyklé ústavní zásady jako jsou veřejnost jednání, rovnost stran, obžalovací zásada apod., však náleží i to, zda obžalovaný, ať v řízení přípravném či v řízení před soudem, je stíhán ve vazebním režimu; zákonné důvody vazby, podložené v konkrétní věci konkrétními důvody, jako ústavně přípustné omezení osobní svobody, vytváří totiž ve svém skutkovém podkladu procesní předpoklady k tomu, aby inkriminovaný skutek mohl být dostatečně a náležitým způsobem jako trestný čin zjištěn (vazba koluzní), případně, plyne-li takové nebezpečí z okolností do té doby známých, aby pachatelé stíhaného skutku bylo zabráněno v recidivě (vazba předstízná). V obou případech jde o zcela legitimní a legální vytváření procesních předpokladů pro dosažení účelu trestního řízení.⁶⁵⁾

Vyšetřovací vazba v kterékoli ze svých podob je ovšem vždy vážným zásahem do ústavně zaručené osobní svobody jednotlivce, nicméně současná rozhodovací praxe obecných soudů o ní vykazuje nemalé vady; z ústavního hlediska jde o to, že tvrzené důvody, jimiž je vazba u konkrétního pachatele podložena, ne vždy odpovídají zákonem stanoveným podmínkám, případně ústavně přípustnému účelu, který vazbou v rámci trestního stíhání má být dosažen, nebo že odůvodnění vazebních rozhodnutí bývají natolik bezobsažná, že i z hlediska kritérií samotného trestního řádu jsou nepřezkoumatelná a působí dojmem „intuitivního“ rozhodování.

Jestliže při rozhodování o vzetí do vazby, k němuž zpravidla dochází v ranné fázi řízení, očividně sehrávají svoji roli jak věcné, tak technické obtíže a mnohdy i časový tlak, pod nímž k vydání rozhodnutí dochází, nemohou podobné okolnosti ovlivňovat následná rozhodnutí (o prodloužení vazby,⁶⁶⁾ o žádosti o propuštění z vazby) a již vůbec ne nezbytnost pečlivého a svědomitého rozhodování nejen stran vazby samotné (důvodů jejího trvání), ale i – ve vztahu k vazebnímu režimu – rychlosti řízení.

Přiměřená rychlost řízení

je nejen procesním požadavkem, ale nadto je též i ústavním příkazem;⁶⁷⁾ rozumí se jí takový průběh řízení, který není zatěžován zbytečnými průtahy, ať by již tyto měly svůj původ v nečinnosti stran, rozvlaklosti dokazování nebo dokonce v nečinnosti obecného soudu samotného, případně jiných orgánů v trestním řízení činných. Jestliže požadavek rychlosti platí v procesní oblasti obecně, pro trestní jurisdikci ve vazebním režimu má obzvlášť závažný význam, neboť uplynutím zákonem stanovené lhůty má (musí) tento režim skončit,⁶⁸⁾ a to bez ohledu na to, v jakém procesním (důkazním) stadiu se věc sama nachází. Běh této lhůty vyložil však Ústavní soud v konkré-

ní věci tak, že ač lhůta sama je ochranou (stíhaného) jedince před státem (veřejnou mocí), staví své postuláty i vůči procesnímu postupu stíhaného, a to potud, že svým záměrným jednáním v řízení nesmí sledovat – stručně a souhrnně řečeno – mimoprocesní cíle; řečeno jinak: jestliže není ústavního a ani jiného rozumného důvodu vyloučit samotný stát z práva na spravedlivý proces, pak pro stejné aspekty jeví se spravedlivé, a tudíž i ústavní, stíhanému – při veškerém respektu k procesním a ústavním zásadám jeho postavení – netrpět procesní obstrukce, které již samotnou svou podstatou pravidla (zásady) spravedlivého procesu porušují.

Jde zde přirozeně o subtilní a svým způsobem i choulostivý problém, jehož vyřešení (ve prospěch státu jako procesní strany) v jednom případě nese v sobě nebezpečí možného zneužití veřejnou mocí v případě jiném; vědom si této možnosti, vymezil Ústavní soud – podle mého přesvědčení v souladu s principy ústavního pořádku – podmínky „stavění lhůty“ pro vazební režim striktně tak, že je výslovně vztáhl jen na zcela mimořádné situace, kdy procesní překážky vyvolané obstrukcí, přes zřetelně postižitelnou snahu veřejné moci dosíci účelu trestního řízení s vynaložením veškerého úsilí a prostředků, které jsou jí ze zákona k dispozici, jsou v extrémním rozporu s účelem trestního řízení a nadto jen pro případ, kdy, po zrušujícím nálezu v meritů věci pro změnu procesní pozice státu, vznikne potřeba o detenci obžalovaného rozhodnout obecným soudem⁶⁹⁾

Problém procesních obstrukcí, zejména v trestním řízení, je ovšem problémem, s nímž se setkávají i právní řády jiných demokratických zemí; není účelem této úvahy podati podrobnější popis způsobů, jak se s nimi tyto právní řády vypořádávají, a proto jen stručná zmínka o tom, že k překážkám vyvolaným obstrukcí tou či onou formou nepřihlížejí.

Bylo již řečeno, že na rozdíl od soudů obecných Ústavní soud při výkonu své pravomoci není vázán zákonem, jehož aplikaci či výklad v konkrétní věci je třeba – přirozeně že ve vztahu k ústavnímu pořádku republiky – vyložit; již proto nemůže obstát námitka, že Ústavní soud „svým nálezem porušil zákon“, nehledě k tomu, že ani výklad *contra legem*, je-li vyvolán potřebou dosíci souladu sekundární normy (konkrétního rozhodnutí) s ústavními normami není vyloučen a v konkrétní (tj. Ústavním soudem posuzované) věci je pro obecný soud závazný, a to bez ohledu na to, že tento soud v dalším řízení „se cítí být zákonem vázán“.

V této souvislosti ovšem do nemalé míry ztrácí na významu to, zda ústavní výklad je pojat do odůvodnění nálezu či přímo do jeho výroku a jak (co do způsobu stylizace) je formulován; vycházíme-li z toho (a jiný předpoklad jeví se mi jako nemožný), že posuzování ústavnosti (její ochrana) je vskutku výlučným oprávněním Ústavního soudu, a že zvoleným výkladem je vázán i Ústavní soud sám,⁷⁰⁾ je očividné, že jakýkoli „následný přezkum“ kýmkoli v rámci vnitrostátního práva je nejen systémově (tj. rozložením kompetencí) nepřipustný, ale je již i pojmově vyloučen; zařazení důsledků plynoucích z provedeného ústavního výkladu právní normy, vyústující v konkretizované řešení daného problému nikoli do odůvodnění nálezu, ale přímo do jeho výroku, je proto, spíše než projevem „nadřazenosti“ Ústavního soudu nad obecnými soudy, jen výrazem akcentu, který nález Ústavního soudu posuzovanému výkladu přikládá; námitka, že Ústavní soud pokynem (pojatým do výroku nálezu), aby obecný soud určitým způsobem jednal (rozhodl) „překročil (vůči němu) svou pravomoc“ není proto na místě: právní stav založený nálezem Ústavního soudu je v jim posuzo-

vaném směru a v konkrétní věci obnovením stavu ústavně souladného, a tudíž i konkrétním výrazem ochrany ústavnosti.

Nadto, jestliže zrušením rozhodnutí obecného soudu vznikne situace, že v následném řízení bude třeba (obecným soudem) rozhodnout o jiné skutečnosti, která nálezem Ústavního soudu zůstala nedotčena a jejíž důsledky nadále přetrvávají, jde o stav, který již sám o sobě zakládá zákonné znaky „jiného zásahu veřejné moci“, ⁷¹⁾ které již dříve Ústavní soud vyložil⁷²⁾ jako „převážně jednorázový, protiprávní a zároveň protiústavní útok (orgánů veřejné moci) vůči základním ústavně zaručeným právům (svobodám), který v době útoku představuje trvalé ohrožení po právu existujícího stavu, přičemž takový útok sám není výrazem (výsledkem) řádné rozhodovací pravomoci a jako takový se vymyká obvyklému přezkumnému či jinému řízení“; příkaz nálezu adresovaný obecnému soudu s konkretizovaným pokynem k určitému jednání je tak podložen nejen postuláty plynoucími z ochrany ústavnosti, ale současně též z pozitivněprávní úpravy.⁷³⁾

Lze tedy uzavřít: **meze jurisdikční pravomoci Ústavního soudu ve věcech ústavních stížností jsou – obsahově – dány ochranou ústavnosti jako objektivní kategorie a ve vztahu k obecným soudům nadto jsou dány ochrannou ústavností jako objektivní kategorie zavazující (pro důvody v nálezu vyložené) účastníky řízení bez ohledu na to, zda rozhodnutí samo je či není in favorem stěžovatele a ve vztahu k obecným soudům (jiným orgánům veřejné moci) jsou výrazem ústavně zaručeného rozsahu (a způsobu) ochrany ústavně zaručených základních práv (svobod), jimiž jsou veřejná moc i jedinec limitováni.**

Při hodnocení ústavních nálezů a praxe Ústavního soudu lze stále častěji postřehnout přesvědčení, že mezi náhledy soudců obecných soudů na výkon spravedlnosti a mezi náhledy soudců ústavních zeje nepřeklenutelná propast spočívající v rozličnosti chápání základních principů práva a jeho funkce; zdá se, že tak opět – až k nežádoucnosti – ožívá prastarý spor, jak jej, každá po svém, založila a v průběhu dlouholetého sváru formulovala

doktrína přirozeněprávní a pozitivistická.

Tento spor, jehož kdysi ostře vyhraněné teze ostatně dlouhodobý vývoj do nemalé míry obrousil, je podle jedněch namístě (s jistým úsměškem) ignorovat, podle mínění druhých vytváří z obou složek soudní moci soky, mezi nimiž nelze nikdy dosíci smíru; nesdílím podobná přesvědčení.

Především nelze opomíjet, že ústavní pořádek republiky⁷⁴⁾ a zejména Listina základních práv a svobod, byť zřetelně vychází ze zásad přirozeněprávních, jako ústavní norma v nemalé řadě svých článků představuje bezprostředně platné a vynutitelné právo, čímž – alespoň podle mého názoru – dochází k jisté transformaci přirozeněprávní zásady v normu pozitivněprávní a předmět sporu tak vlastně odpadá, nemáme-li ovšem v úmyslu zpochybnit samotný právněfilozofický základ, z něhož jako transformovaná tato pozitivněprávní norma vychází, a který tvoří páteř naší ústavnosti.

Podstatné však je, že až dosud stále žijeme v posttotalitním období, kdy přetrvávající relikty nejen právního nihilismu, pronikají současným právním systémem a vlastně celou společností, a kdy v totalitním režimu nastalý rozpad etických hodnot poznamenal i nás samotné; zaměřit proto stávající soudní praxi výlučně jen na pozitivněprávní oblast současného právního řádu jevílo by se ja-

ko očividně nedostatečné, a to tím spíše, jestliže i současné právní myšlení v demokratické Evropě hledá kritéria morálního minima práva,⁷⁵⁾ a to ať již v intencích práva přirozeného či pozitivního.

Nadto, nadcházející tisíciletí pod vlivem enormně se rozvíjející zejména počítačové techniky, nemůže svou proměnou neovlivnit nejen právní systémy jako takové, ale i právněfilozofické základy, na nichž byl až dosud náš právní svět vystavěn. Údobí velkého klasického práva, v němž tak neochvějně vládly principy odvozené od hlubokých tradic založených římským právem, zdá se, končí; do osobnostní sféry jednotlivce s jeho nezadatelným právem na svobodu a vlastnictví a z něho prýšticích jistot, jakoby se zcela nepozorovatelně vkrádal všudypřítomný prvek nedostatečně kontrolované moci, neustále znásobený rozšiřujícími se možnostmi techniky. Z právní normy a právního systému vůbec jakoby se pozvolna stával pouhý její „technologický“ nástroj, jímž jedinec a jeho vlastní jedinečný svět je takřka neustále ohrožován.

Zdá se mi proto, že střety mezi Ústavním soudem a soudy obecnými jsou až příliš nákladným přepychem; přepychem navíc zbytečným, uváží-li se, že za dob demokratických tradic našeho státu přirozeněprávní aspekty nebyly praxi obecného soudnictví nikdy cizí: až do konce roku 1950⁷⁶⁾ „zůstal-li právní případ (pro mezery v zákoně) pochybný“, byl soudce povinen při svém rozhodování „se zřetelem na okolnosti pečlivě sebrané a zrale uvážené rozhodnout podle přirozených právních zásad“.⁷⁷⁾

Poznámky

¹⁾ Výkonem spravedlnosti míním zde přirozeně nikoli hledání spravedlnosti ve filozofickém (právněfilozofickém) slova smyslu, kde kritéria mohou být – a zpravidla podle zaměření té které školy (autora) také bývají – různá, ba mnohdy až protichůdná, ale zákonem upravenou rozhodovací činností orgánů veřejné moci směřující v procesně upraveném postupu k rozhodnutí, které formálně i obsahově odpovídá zákonu. V tomto smyslu pokládám tedy zákonu odpovídající (zákonně) rozhodnutí za spravedlivé, a to bez ohledu na to, zda aplikovaná právní norma – z jiných hledisek – může se jevit jako „nespravedlivá“, neboť rozhodovací činnost orgánů veřejné moci nemůže nikdy vykročit z mezí *de lege lata*; základní podmínkou spravedlnosti (jejího výkonu) zde ovšem je, že takové rozhodnutí je výsledkem zákonem předepsaného postupu (procesu), v němž rozhodující skutečnosti (z hlediska následné aplikace zpravidla hmotněprávní normy) byly zjišťovány, rozpoznány a vyhodnoceny, a to nejen orgánem veřejné moci samotným, ale – v kontradiktivním řízení před obecnými soudy především – za plné účasti procesních stran. Tím ovšem nemá být řečeno, že ve vztahu k zákonodárné moci by měly být obecné soudy odsouzeny k naprosté pasivitě, neboť – i když nemají přímou zákonodárnou iniciativu – jejich podíl či přístup k činnosti *de lege ferenda*, byť jinými cestami, je zcela na místě. Pozice Ústavního soudu, zejména vystupuje-li v roli negativního zákonodárce, je při výkonu spravedlnosti ovšem poněkud odlišná.

²⁾ úst. zák. č. 1/1993 Sb.

³⁾ zákon o soudech a soudcích č. 335/1991 Sb., v současně platném znění

⁴⁾ čl. 90 úst. zák. č. 1/1993 Sb.

⁵⁾ řízení o ústavních stížnostech, hlava druhá oddíl druhý (§§ 72 až 84) zák. č. 182/1993 Sb.

⁶⁾ O tom svědčí skladba nápadu věcí na Ústavním soudě; např. za rok 1996 z celkového množství věcí 1326 bylo nálezy rozhodnuto ve 143 případech (z toho ve 47 bylo návrhu vyhověno), zatímco ve zbytku byly návrhy odmítnuty (864), odloženy (267) nebo bez meritorního projednání bylo o nich rozhodnuto jinak (zastavením řízení, postoupením apod.).

- ⁷⁾ Tak kupř. ve věci III. ÚS 114/94, v níž Ústavní soud nálezem z důvodů ústavního výkladu zásadní rovnocennosti přiměřeného náhradního a vyklizovaného bytu (nález publikován in Ústavní soud České republiky: Sběrka nálezů a usnesení – svazek 3., č. 9, vydání 1. Praha, C. H. Beck 1995) zrušil rozhodnutí odvolacího soudu, tento soud *expressis verbis* odmítl Ústavním soudem podaný výklad, postavil se na stanovisko, že „ze žádného předpisu nevyplývá vázanost procesního soudu“. Obdobně ve věci ústavní stížnosti III. ÚS 83/96 (nález dosud ve Sběrce nálezů a usnesení Ústavního soudu České republiky ne-publikován) odvolací soud nerespektoval výklad Ústavního soudu stran povahy a doby detence stěžovatele ve věznicí (po zrušení jeho rozsudku) a přes existující důvody vazby stěžovatele z ní propustil na svobodu.
- ⁸⁾ čl. 87 odst. 1 písm. d) úst. zák. č. 1/1993 Sb., § 72 zák. č. 182/1993 Sb.
- ⁹⁾ čl. 87 odst. 1 písm. d) úst. zák. č. 1/1993 Sb.
- ¹⁰⁾ § 72 odst. 1 písm. a) zák. č. 182/1993 Sb.
- ¹¹⁾ preambule a čl. 1 úst. zák. č. 1/1993 Sb.
- ¹²⁾ § 109 odst. 1 písm. b) al. 2 o. s. ř., § 224 odst. 5. tr. ř.
- ¹³⁾ § 64 odst. 4 zák. č. 182/1993 Sb.; čl. 95 odst. 2 úst. zák. č. 1/1993 Sb.; předložením věci Ústavnímu soudu rozumí se nikoli pouhé předložení spisu se stručným záznamem obecného soudu, ale řádné zahájení řízení ve smyslu hlavy druhé oddílu prvního zákona č. 182/1993 Sb., tj. návrhem, který musí mít všechny náležitosti (§ 34 cit. zák.), to vždy za předpokladu, že jde o zákon (mezinárodní smlouvu, podle čl. 10 úst. zák. č. 1/1993 Sb.), který v mezidobí nepozbyl platnosti.
- ¹⁴⁾ čl. 89 odst. 1 úst. zák. č. 182/1993 Sb.
- ¹⁵⁾ K tomu sr. nález pléna Ústavního soudu ve věci Pl. ÚS 48/95 in Ústavní soud České republiky: Sběrka nálezů a usnesení – svazek 5., č. 21, vydání 1. Praha, C. H. Beck 1997
- ¹⁶⁾ § 18 odst. 2 písm. b) zák. č. 335/1991 Sb.
- ¹⁷⁾ čl. 90 úst. zák. č. 1/1993 Sb., § 2 o. s. ř., § 1 odst. 1 tr. ř.
- ¹⁸⁾ Tato zásada, naznačená již Ústavním soudem ČSFR (v nálezu č. 13 Sběrky usnesení a nálezů Ústavního soudu ČSFR), byla podrobně vyloužena již v jednom z prvních zásadních rozhodnutí Ústavního soudu ČR (k tomu srov. Nález ve věci III. ÚS 23/93, publikovaný in Ústavní soud České republiky: Sběrka nálezů a usnesení – sv. 1, č. 5, C. H. Beck Praha, 1994).
- ¹⁹⁾ čl. 1 úst. zák. č. 1/1993 Sb.
- ²⁰⁾ čl. 90 al. 2 úst. zák. č. 1/1993 Sb.
- ²¹⁾ čl. 83 úst. zák. č. 1/1993 Sb.
- ²²⁾ k tomu zejména nálezy Ústavního soudu III. ÚS 150/93 a III. ÚS 61/94 publikované in Ústavní soud České republiky: Sběrka nálezů a usnesení – sv. 2 a sv. 3
- ²³⁾ čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod
- ²⁴⁾ čl. 89 odst. 2 úst. zák. č. 1/1993 Sb.
- ²⁵⁾ Až dosud neřešenou otázkou však je, jaký postup má obecný soud zvolit, jestliže ke zrušení protiústavní právní normy dojde s časovým dokladem, případně jestliže i po uplynutí Ústavním soudem stanovené lhůty zůstane zákonodárce nečinný. Tento jistě zajímavý a vážný problém se však z mezí zvoleného tématu vymyká, a proto jej ponechávám stranou.
- ²⁶⁾ § 72 odst. 1 písm. a) zák. č. 182/1993 Sb.
- ²⁷⁾ § 34 a násl., § 72 zák. č. 182/1993 Sb.
- ²⁸⁾ Jde-li v ústavní stížnosti o pouhou (a zpravidla opakovanou) polemiku s rozhodovacími důvody obecných soudů, Ústavní soud takovou ústavní stížnost odmítá jako zjevně neopodstatněnou (§ 43 odst. 1 písm. c) zák. č. 182/1993 Sb.), leč by – bez ohledu na stížností tvrzené důvody – sám ve věci zjistil takové okol-

nosti, které by po projednávání v ústním jednání mohly vést ke zjištění, že napadené rozhodnutí (řízení předcházející) je postiženo protiučastností, kterou samotná ústavní stížnost nevytýkala.

²⁹⁾ Ústavní soud se cítí vázán návrhovými žádáními (petitem) nikoli však vyloženými důvody, jimiž je petit položen; jistou výjimku zde tvoří prováděcí předpisy, pokud k nálezem zrušenému zákonu byly vydány, a jejichž zrušení návrhem nebylo požadováno; zde však nejde o volnu úvahy Ústavního soudu, ale o plnění zákonem uložené povinnosti (§ 70 odst. 3 zák. č. 182/1993 Sb.).

³⁰⁾ § 31 odst. 1, 2, § 72 odst. 1 písm. a), odst. 2, 4, 75 odst. 1 zák. č. 182/1993 Sb.

³¹⁾ „Právní kultura není ohrožena“ in: Lidové noviny ze dne 7. 12. 1996

³²⁾ Obdobně též O. Motejl in: Válka soudů, relace Svobodné Evropy ze dne 29. 11. 1996 a Lidové noviny ze dne 30. 11. 1996

³³⁾ „Zpravidla“ toto, že nelze a priori vyloučit, že nezákonnost rozhodnutí orgánu veřejné moci v konkrétní věci svou povahou, příp. dosahem a intenzitou může natolik vybočit z mezí legality, že zasáhne již do oblastí ústavně zaručených základních práv (svobod), nebo že se ocitne v příkrém rozporu s ústavními garancemi.

³⁴⁾ V působnosti trestního soudnictví jako „jednotlivce“, procesní stranu v postavení žalobce, nahrazuje stát, jehož zájmy, jako též zájmy jiných jednotlivců nebo alespoň společenské zájmy jimi podmíněné hájí (zastupuje) k tomu zvláště pověřený orgán (státní zastupitelství); proto i státu ve smyslu nálezu Ústavního soudu přísluší právo na spravedlivý proces.

³⁵⁾ čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod

³⁶⁾ čl. 90 úst. zák. č. 1/1993 Sb.

³⁷⁾ § 27 odst. 1, 2, § 34 a násl. zák. č. 182/1993 Sb.

³⁸⁾ čl. 95 odst. 1, 2 úst. zák. č. 1/1993 Sb.; čl. 83 dtto; v této souvislosti ovšem vzniká zajímavý problém, jak by měl obecný soud naložit s ústavněprávní námitkou vznesenou v probíhajícím řízení některým z jeho účastníků, pokud se s takovou námitkou sám neztotožní a věc svým jménem sám Ústavnímu soudu nepředloží. I tento problém však přesahuje dané téma.

³⁹⁾ § 81 zák. č. 182/1993 Sb.

⁴⁰⁾ Viz poznámka 30)

⁴¹⁾ K tomu sr. Hoetzel: Československé správní právo – část všeobecná, Melantrich Praha 1937

⁴²⁾ V současné době přísluší rozhodnout spory tohoto druhu Ústavnímu soudu (čl. 87 odst. 1 písm. k) zák. č. 182/1993 Sb.), i když ústava předvídá, že zákonem mohou být přeneseny na Nejvyšší správní soud, zařazený do systému obecného soudnictví (čl. 91 odst. 1 úst. zák. č. 1/1993 Sb.).

⁴³⁾ čl. 83 úst. zák. č. 1/1993 Sb.

⁴⁴⁾ čl. 89 odst. 2 úst. zák. č. 1/1993 Sb.

⁴⁵⁾ Jde o rozhodnutí Vrchního soudu v Praze v trestní věci Z. R. pro § 219 a další tr. z. ve vztahu k nálezu Ústavního soudu, sp. zn. III. ÚS 83/96

⁴⁶⁾ § 76 odst. 1 zák. č. 182/1993 Sb.

⁴⁷⁾ K tomu sr. Prohlášení pléna Ústavního soudu ze dne 21. listopadu 1996

⁴⁸⁾ K této problematice sr. úvahu: „Závaznost rozhodnutí Ústavního soudu ČR“, JUDr. Procházka in Bulletin advokacie č. 8/95 a zejména podrobný rozbor dané problematiky v článku „O závaznosti rozhodnutí Ústavního soudu“, doc. JUDr. Mikule, JUDr. Sládeček, tamtéž

⁴⁹⁾ Obdobně je tomu též stran výroku usnesení, jímž se ústavní stížnost z dále uvedených důvodů odmítá; zde však na rozdíl od doc. Mikuleho a JUDr. Sládečka jsem toho názoru, že odmítavý výrok v usnesení zakládá pro futuro překážku rei indicatae, a proto (ve smyslu čl. 89 Ústavy) nelze pojem „rozhodnutí“ vztahovat toliko k nálezům Ústavního soudu, ale též i na jeho odmítavé usnesení (§ 43 odst. 1 písm. b) až f) zák. č. 182/1993 Sb.).

- ⁵⁰⁾ § 54 zák. č. 182/1993 Sb.
- ⁵¹⁾ § 76, § 30 odst. 3 zák. č. 182/1993 Sb.
- ⁵²⁾ Nelze přece jen a priori vyloučit, že ve věci obdobné té, která byla již dříve Ústavním soudem posouzena, snese obecný soud (o ten jde především) takové argumenty, že v jejich důsledku bude se dotčený ústavní problém jevit jinak, než tomu bylo v předchozí věci.
- ⁵³⁾ čl. 1 úst. zák. č. 1/1993 Sb.
- ⁵⁴⁾ čl. 87 odst. 1, 2 úst. zák. č. 1/1993 Sb.
- ⁵⁵⁾ zák. č. 182/1993 Sb.
- ⁵⁶⁾ Jde o náleží III. ÚS 83/96, publikovaný ve Sbírce zákonů pod č. 293/96
- ⁵⁷⁾ Podle ustáleného názvosloví se pojem paakt vztahuje jen k rozhodnutím vydaným ve správním řízení; takto je také nejen jeho obsah přesně definován, a proto na soudní rozhodnutí jakéhokoli druhu je nelze vztáhnout a již proto je citovaná kritika nepřipadná, nehledě již ani k tomu, že o paaktu jako takovém může být autoritativně rozhodnuto jen orgánem k tomu ex lege příslušným.
- ⁵⁸⁾ čl. 36 odst. 1, čl. 37 odst. 3 Listiny základních práv a svobod
- ⁵⁹⁾ § 180 odst. 1 tr. ř.
- ⁶⁰⁾ § 175 písm. a) tr. ř.
- ⁶¹⁾ § 176 odst. 2 tr. ř.
- ⁶²⁾ odtud povinnost Státního zastupitelství stíhat všechny tr. činy, o nichž se dozví (§ 2 odst. 3 tr. ř.)
- ⁶³⁾ čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod
- ⁶⁴⁾ náleží III. ÚS 83/96, viz pozn. 56
- ⁶⁵⁾ § 1 odst. 1 tr. ř.
- ⁶⁶⁾ § 71 odst. 4, 5, § 72 odst. 1, 2, tr. ř.
- ⁶⁷⁾ čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod
- ⁶⁸⁾ § 71 odst. 4 tr. ř.
- ⁶⁹⁾ § 275 odst. 3 tr. ř. per analog
- ⁷⁰⁾ Změna právního názoru pro futuro je přirozeně i v jurisdikci Ústavního soudu možná, nicméně procesní podmínky pro změnu stanoviska jsou zpřísněny (§ 11 odst. 2 písm. g), § 13, § 23 zák. č. 182/1993 Sb.)
- ⁷¹⁾ § 82 odst. 3 písm. b), § 72 odst. 1 písm. a) zák. č. 182/1993 Sb.
- ⁷²⁾ Nález ve věci III. ÚS 62/95 (publikovaný pod č. 78 Sbírkou nálezů a usnesení Ústavního soudu České republiky – sv. 4), jímž Ústavní soud po zjištění, že v řízení před obecným soudem došlo k protíústavnímu odposlechu telefonních hovorů mezi obhájcem a jeho klientem, tomuto soudu uložil, aby „z trestního spisu vyřadil a (ve stanovené lhůtě) zrušil všechny záznamy“ týkající se (bez ohledu na jejich technickou podobu) protíústavní komunikace.
- ⁷³⁾ V (již zmíněné) trestní věci III. ÚS 83/96, v níž kritizovaný výrok stran detence stěžovatele ve věznici přikazoval obecnému soudu vypořádat se přikázaným způsobem se zákonem stanovenou maximální délkou vyšetřovací vazby, lze ovšem namítnout, že jde o výrok nejen „ultra petítum“ ústavní stížnosti, ale též o výrok v neprospěch stěžovatele; nejen z důvodů již vyložených (ochrana ústavnosti jako objektivní kategorie, právo na spravedlivý proces též z pozice státu a vázanost petitem ve věcech ústavní stížnosti), postrádá však i tato námitka opodstatnění; kasačním výrokem nálezu bylo zrušeno rozhodnutí obecného soudu v merituu věci, příkaz k výkonu trestu stěžovatele, na jehož základě byl (i po kasaci) držen ve věznici, z důvodů v nálezu vyložených zůstal nedotčen. Bylo proto na obecném soudu, aby si před novým rozhodnutím upřesnil, jaký charakter stěžovatelovo omezení osobní svobody po zrušení pravomocného rozhodnutí obecného soudu má a v jakém režimu se ocitlo, a poté (v intencích odůvodnění nálezu), aby o něm rozhodl. Obecný soud si však svou úlohu nadmíru usnadnil tím, že příslušný výrok nálezu „jako nezákonný

a protiústavní“ odmítl, a přes trvající důvody vazby, které sám konstatoval, v rozporu s vyjádřeným názorem Ústavního soudu stěžovatele z vazby propustil.

⁷⁴⁾ čl. 112 úst. zák. č. 1/1993 Sb.

⁷⁵⁾ Pavel Holländer: Pozitivismus versus iusnaturalismus in Právník č. 3/97

⁷⁶⁾ zák. č. 141/1950 Sb.

⁷⁷⁾ § 6 a 7 o. z. o. z roku 1811 a judikatura obecných soudů k těmto ustanovením se váží

Mgr. Dalibor Vaigert, Dr. Milan Švejda,
advokáti v Brně

Právní aspekty přeměny (transformace) společnosti s ručením omezeným na akciovou společnost po novele obchodního zákoníku

I. Úvodem

V našem příspěvku bychom se chtěli věnovat problematice přeměny právní formy obchodní společnosti, častěji označované jako tzv. transformace obchodní společnosti jednoho typu na jiný typ společnosti. Cílem tohoto příspěvku je především zamyšlení nad problematikou přeměny společnosti s ručením omezeným na akciovou společnost, což bude pravděpodobně v obchodní praxi případ nejčastější. Přesto předpokládáme, že veškeré dále prezentované názory, úvahy a závěry mohou mít obecnou platnost pro postup při přeměně právní formy společnosti.

Pokud se tedy dále zabýváme přeměnou společnosti s ručením omezeným na akciovou společnost, je namístě zmínit důvody které vedou společníky a management k tomuto jistě složitému a závažnému obchodnímu a právnímu kroku. V zásadě existují 3 hlavní důvody, motivující k transformaci společnosti:

1. prezentace společnosti (goodwill) ve vztahu k obchodním partnerům, zejména pak zahraničním a k bankovním ústavům
2. dynamický rozvoj společnosti a s tím spojená potřeba vyššího stupně organizovanosti vnitřních poměrů ve společnosti
3. potřeba kapitálu pro další podnikatelské aktivity

II. Zákonná úprava přeměny společnosti v obchodním zákoníku

Stěžejní úprava přeměny obchodní společnosti je zakotvena v § 69 obchodního zákoníku a zejména pak od 1.7. 1996 zcela nově zavedeným § 69a obchodního zákoníku. Lze jen uvítat zpřesnění a je třeba říci, že i zpřísnění zákonné úpravy tzv. transformací společností. Je otázkou, zda v tomto případě novela obchodního zákoníku nezůstala na půli cesty k precizní úpravě tohoto slo-

žitého právního institutu, neboť vyspělá úprava západoevropských států této problematice vskutku věnuje mnohem více místa a péče.

Základním zákonným předpokladem pro přeměnu společnosti je rozhodnutí valné hromady nebo dohoda všech společníků pokud jde o společnost, jež nemají valnou hromadu. O rozhodnutí valné hromady musí být pořízen notářský zápis. Dohoda společníků musí být vyhotovena ve formě notářského zápisu. Je-li společníkem právnická osoba, bude třeba i rozhodnutí valné hromady nebo společníků této společnosti v kvalifikované formě notářského zápisu.

Před tímto rozhodnutím musí být zpracován statutárními orgány zúčastněných společností projekt přeměny. Tento projekt je statutární orgán povinen zveřejnit tak, aby se s ním mohli společníci seznámit alespoň jeden měsíc před konáním valné hromady nebo před uzavřením dohody podle odstavce 2. Zajímavým se při této příležitosti jeví výklad slova „zveřejnit“. Podle ust. § 769 ObchZ je povinnost zveřejnění údajů stanovena tímto zákonem (myšleno ObchZ) splněna jejich zveřejněním v Obchodním věstníku.

Tímto pak vzniká určitý rozpor mezi logickým výkladem zákona a formálními požadavky kladenými na statutární orgány přeměňované společnosti. Paradoxně totiž může obchodní rejstřík požadovat doložení splnění povinnosti zveřejnění v Obchodním věstníku i při přeměně společnosti s ručením omezeným, kde je předem jednoznačně a přesně stanoveno, kdo je společníkem. Lze tedy snadno vyhovět požadavku zákona „... aby se společníci měli možnost seznámit ...“ i bez veřejné publikace projektu přeměny, a to například tak, že společníci svým podpisem stvrdí seznámení se s projektem přeměny. Takováto úprava se nám zdá být nadbytečnou, vzhledem k jejímu charakteru, kdy by měla hájit výlučně zájmy společníků, nikoli třetích osob. Ochrana třetích osob je dostatečně zajištěna ust. § 69a odst. 3 písm. b), ze kterého vyplývá, že součet hodnot vkladů společníků zrušované společnosti nemůže být vyšší, než je čisté obchodní jmění přeměněné společnosti.

Projekt přeměny musí mít náležitosti zde uvedené, a tedy zejména právní specifikaci přeměňované společnosti, podíly v nástupnické společnosti a ocenění majetku a závazků zúčastněných společností. Ocenění majetku a závazků přeměňované společnosti musí být doloženo posudky alespoň dvou znalců.

Paragraf 69a odst. 4 pak stanoví další podmínku pro přeměnu společnosti, kterou je, aby projekt přeměny prozkoumali alespoň dva na společnosti nezávislí znalci a podali o tom písemnou zprávu pro společníky. Dle našeho názoru je zákonem dovolené, aby znalecké ocenění majetku a závazků, jako přílohu projektu přeměny, a zprávu pro společnost vypracovali titíž znalci, budou-li alespoň dva.

Jestliže je znalec povinen získat před vypracováním zprávy pro společníky stanovisko auditora k účetnictví společnosti ke dni ocenění a z těchto údajů se vychází po celou dobu přeměny společnosti, což může činit i několik měsíců, je otázkou jakou povahu má nakládání s majetkem v mezidobí a jaká je odpovědnost orgánů jednajících za společnost. V této otázce zastáváme názor, že za dispozici s majetkem odpovídají statutární orgány společnosti jako za trvání společnosti a bude-li tedy v mezidobí od valné hromady resp. ocenění majetku a zápisem nové společnosti společnost jednáním oprávněných osob poškozena, je třeba užít ustanovení § 66 odst. 2 obchodního zákoníku, popř. posoudit případné trestněprávní následky takového jednání.

Každý společník má právo seznámit se alespoň jeden měsíc před valnou hromadou nebo uzavřením dohody společníků s projektem přeměny, ročními účetními závěrkami a výročními zprávami přeměňované společnosti za tři poslední účetní období, pokud po takovou dobu společnost existuje, mimořádnou účetní závěrkou podle stavu nejdéle tři měsíce přede dnem valné hromady nebo dohody společníků, budou-li údaje v poslední roční účetní závěrce k tomuto dni starší než šest měsíců a posudky a zprávami znalců. Vyjdeme-li z přesného znění zákona, lze dovodit, že v konkrétním případě nemusí tato lhůta být dodržena. Jedná se o právo společníka, které nemusí vždy využít, případně může toto své právo dobrovolně omezit. Z důvodu právní jistoty a přísné litery zákona lze jen doporučit písemnou formu kupř. ve formě prohlášení společníka.

III. Specifika přeměny společnosti s dceřinými společnostmi

Lze se setkat s názorem, že vzhledem k současnému stavu české právní úpravy společností není reálné transformovat společnost, která vlastní majetkové podíly na jiných společnostech (podíly na dceřiných společnostech). Po stručném shrnutí argumentů směřujících proti možnosti transformace takové společnosti bychom se pokusili prezentovat náš názor, který by mohl být metodickým vodítkem, jak takovou situaci řešit.

a) stručně shrnutí argumentace proti možnosti transformace

Názory zpochybňující možnost takovéto transformace se opírají zejména o náš zákon, v rozporu se standardní západoevropskou úpravou, konstruovanou právní diskontinuitu, tedy o to, že při transformaci jedna společnost zaniká a druhá, nová teprve k témuž okamžiku vzniká. Pokud tedy transformovaná společnost vznikne až po výmazu transformující se společnosti, nelze k témuž okamžiku provést změny zápisů v osobách společníků dceřiných společností transformující se společnosti. Neexistuje (nevznikl) totiž ještě subjekt, který by mohl v tomto směru jednat a není zde ani stoprocentní jistota, že se tak stane. Navíc, při použití extenzivního výkladu ust. § 64 odst. 1. ObchZ, je tvrzeno, že podání, byť podmíněného návrhu na zápis změn v osobách společníků dceřiných společností, není úkonem souvisejícím se vznikem společnosti a ani zákon zde nestanoví jinak.

Bývá navrhováno, aby po dobu, než dojde k transformaci společnosti, došlo alespoň k formálnímu převodu dceřiných společností (podílů na dceřiných společnostech) na třetí subjekt, a po úspěšném ukončení transformace k jejich zpětnému nabytí. Tento krok však, nejen že je nadbytečný a časově i finančně náročný, ale navíc byt' přechodně zcela bezdůvodně snižuje navenek hodnotu transformované společnosti a je vlastně popřením důvodů, které jsou motivací k tak náročné operaci, jakou transformace beze sporu je.

b) argumentace pro možnost transformace

Odhlédneme-li od argumentace obecného charakteru a přestaneme-li se bez hlubšího právního výkladu ptát, mohl-li mít zákonodárce v úmyslu zamezit transformacím společností s podíly na jiných společnostech, přičemž tento jev majetkové účasti je naprosto běžný a legální, pokusíme se shora uvedenou protitransformační argumentaci vyvrátit.

Jak uvádí ust. § 69 odst. 2. ObchZ, tak při transformaci společnosti přechází jmění zrušené společnosti na novou společnost nebo družstvo. Co je tedy jméním transformované společnosti? Obchodní zákoník ve svém § 6 odst. 2. říká, že jméním (obchodním jméním) se rozumí soubor obchodního majetku a závazků vzniklých podnikateli v souvislosti s podnikáním, přičemž obchodním majetkem se rozumí soubor majetkových hodnot (věcí, pohledávek a jiných práv a peněží ocenitelných jiných hodnot), které patří podnikateli a slouží nebo jsou určeny k jeho podnikání. Obchodní podíl na společnosti s ručením omezeným je dle ust. § 114 ObchZ souborem práv a povinností společníka a jim odpovídající účastí na společnosti. Je tedy obchodní podíl na dceřiné společnosti součástí jmění transformující se společností? Podle našeho názoru jednoznačně ano. Potom ale jako takový ze zákona přechází na novou, transformovanou společnost.

Jak se ale za shora nastíněné situace vypořádát s požadavky zákona, pokud zákon tento návod, alespoň podle tvrzení některých, výslovně nedává. Podle našeho názoru zde určitě existují alespoň dvě možnosti:

1. Podání podmíněných návrhů na zápis změn u dceřiných společností

Nejpozději současně s návrhem na výmaz zanikající transformované společnosti a se současně podávaným návrhem na zápis nově vzniklé transformované společnosti by bylo potřeba zajistit i podání návrhu na provedení zápisu změn v osobách společníků u dceřiných společností. Tento návrh by měl být podmíněný, a to například tak, že by se v něm objevila následující citace: „za předpokladu, že dojde v souladu s ust. § 69 odst. 2 ObchZ k přeměně stávající společnosti X, s.r.o. na společnost Y, a.s., navrhujeme KOS v B – obchodnímu rejstříku, aby provedl u společnosti Z, s.r.o. změnu zápisu v osobě společníka následujícího znění:.....“

Tento návrh lze doložit zápisem z valné hromady takovéto dceřiné společnosti a odkazem na současně podaný návrh na výmaz a zápis transformované společnosti.

U dceřiných společností, kde je mateřská společnost jejich 100 % vlastníkem, by neměl v takovém případě nastat nejmenší problém. U dceřiných společností, kde je společníkem ještě nějaký třetí subjekt, případně u společností, kde by jednatel bezdůvodně odmítl podepsat návrh na zápis změny, by bylo možno, podle našeho názoru postupovat tak, jak je uvedeno dále.

2. Zahájení řízení ve věci dceřiných společností „z moci úřední“

Domníváme se, že by obchodní soud neměl, samozřejmě za splnění dalších zákonem stanovených podmínek, zamítnout návrh na výmaz zanikající transformované společnosti a druhý návrh na zápis nové transformované společnosti jen z toho důvodu, že současně s těmito návrhy nebude v souladu se shora naznačeným navrženo i provedení změn zápisu v obchodním rejstříku u dceřiných společností, a to v části vklady společníků. Myslíme si, že tento případ by bylo možno podřadit pod ust. § 200a odst.2. OSŘ, který stanoví, že soud může zahájit řízení i bez návrhu, má-li být dosažena shoda mezi zápisem v obchodním rejstříku a skutečným stavem. Uplatněním tohoto ustanovení by mohla být konstruována podobná situace jako v případě záznamu (v porovnání s vkladem) zapisovaných skutečností do katastru nemovitostí podle katastrálního zákona.

Setkali jsme se s argumentací, že takovou změnu v osobě společníka nelze provést u společností, kde společenská smlouva vylučuje možnost převodu obchodního podílu. Domníváme se, že změna v osobě společníka v případě transformace společnosti je vlastně změnou sui generis, která v podstatě nastává přímo ze zákona, a jako taková nemá nic společného s převodem obchodního podílu tak, jak má na mysli ust. § 115 ObchZ. Bohužel však i k takovéto argumentaci svádí ne příliš šťastná formulace § 69 odst. 2. ObchZ, která narušuje právní kontinuitu právnické osoby.

IV. Srovnání se zahraniční úpravou

Jako příklad odlišného přístupu k transformaci obchodních společností bychom si dovolili poukázat na úpravu německou. Podle ust. § 245 AktG (Aktiengesetz) může být společnost s ručením omezeným přeměněna v akciovou společností rozhodnutím valné hromady. Tato skutečnost se spolu s doklady o ustanovení první dozorčí rady a představenstva společnosti a s ověřenou účetní bilancí společnosti přihlašuje k zaregistrování do rejstříku. Podle ust. § 250 AktG věty první pak od zápisu přeměny existuje společnost dále jako akciová společnost. Tímto je zachována i formálně právní kontinuita, kdy i po transformaci jde o tentýž právní subjekt, pouze s jiným dodatkem obchodního jména.

V. Závěr

Byli bychom rádi, kdyby tento náš příspěvek vyvolal odbornou diskusi, která by napomohla sjednocení praxe a zvýšila tak právní jistotu podnikatelské veřejnosti.

Dr. Mgr. Libor Nedorost
advokát, Telč

Obnova řízení podle správního řádu

Ve svých předchozích příspěvcích uveřejněných na stránkách BA jsem se pokusil upozornit na některé momenty stávající procesní úpravy opravných prostředků zakotvených ve správním řádu. V tomto ohledu je tedy nejen vhodné, ale i nezbytné doplnit předcházející výklad o problematiku obnovy řízení ve správním procesu. Zde hned na úvod poznamenávám, že obnova řízení ve správním procesu plní zásadně stejnou funkci, jakou plní v procesu civilním a vykazuje nejméně odchylek. I zde její podstata spočívá v tom, že řízení již jednou pravomocně skončené proběhne znovu za tím účelem, aby bylo dosaženo rozhodnutí, které poskytuje větší záruku jeho správnosti než rozhodnutí, které bylo návrhem na obnovu napadeno. Rovněž tak ve správním procesu neplatí, aby uplatnění obnovy řízení bylo vázáno na skutečnost, zda byl či nebyl uplatněn v úvahu přicházející řádný opravný prostředek. Stejně jako v občanském a trestním procesu je i ve správním ří-

zení možné pravomocné rozhodnutí zrušit či změnit jen na základě skutkového stavu existujícího v době, kdy bylo přezkoumávané rozhodnutí vydáno a který byl pro jeho obsah rozhodný. Obnova řízení je mimořádným opravným prostředkem směřujícím proti pravomocným rozhodnutím vykazujícím nedostatky ve zjištění skutečného stavu věci nebo nedodržení některých procesních podmínek, tedy prostředkem sloužícím k odstranění nedostatků ve skutkových zjištěních v taxativně stanovených případech. Zákonem stanovené důvody obnovy lze rozdělit na ty, které vytýkají, že nesprávnost rozhodnutí byla způsobena nedostatečným zjištěním skutkového stavu věci, a na ty, které ukazují na tak závažné nedostatky v řízení, že jejich samotná existence zpochybňuje věcnou správnost rozhodnutí.

Podle ust. § 62 odst. 1 správního řádu se řízení před správním orgánem ukončené pravomocným rozhodnutím, na návrh účastníka řízení, nebo za podmínek podle § 62 odst. 2 správního řádu z podnětu správního orgánu obnoví, jestliže je splněn některý z důvodů obnovy obsažený v ust. § 62 odst. 1 písm. a) – e) správního řádu. Na druhou stranu však správním řádem respektovaný požadavek právní jistoty vyžaduje, aby v případech některých rozhodnutí, jejichž pozdější zrušení by mohlo vést k obtížným a těžko řešitelným vztahům, nemohly být tyto rozhodnutím předmětem obnovy řízení. Z tohoto důvodu tedy není ve smyslu platné právní úpravy obnova řízení přípustná v situacích, kdy bylo správním orgánem vydáno rozhodnutí, kterým byl udělen souhlas k občanskoprávnímu nebo pracovněprávnímu jednání nebo jestliže bylo rozhodnuto ve věci osobního stavu občana a účastník řízení nabytí práv v dobré víře.¹⁾ Poměrně zajímavá situace však nastává v momentě, kdy dojde ze strany navrhovatele k podání návrhu na obnovu řízení, i když jeho důvody nenaplníují žádnou z podmínek uvedených v § 62 odst. 1, správního řádu, a napadené rozhodnutí bylo pro jiné vady vydáno v rozporu s právním předpisem. Tehdy by totiž mělo ve smyslu přísl. ust. spr. řádu dojít k tomu, že orgán příslušný rozhodnout o návrhu na obnovu jej v souladu s § 62 odst. 1 zamítne, a nebude se jím zabývat ani jako s podnětem podle § 65 odst. 1 správního řádu a teprve v rámci odvolacího řízení o nepovolení obnovy by měl odvolací orgán rozhodnutí o zamítnutí návrhu na obnovu řízení potvrdit a zahájit přezkumní řízení ve smyslu § 65 odst. 1. V praxi se užívá i ten postup, že když vady původního rozhodnutí, spočívají jen v premisi právní, odvolací správní orgán v zamítavém rozhodnutí o odvolání proti nepovolení obnovy současně zruší původní rozhodnutí a řízení zastaví anebo vrátí věc k novému projednání a rozhodnutí, nebo původní rozhodnutí změní.²⁾

Právní nauka rozlišuje stejně jako v civilním procesu dvě stadia řízení o obnově řízení. Přitom řízení o návrhu účastníka na povolení obnovy je nutno považovat za zahájené dnem, kdy takový návrh došel příslušnému správnímu orgánu. Jestliže však má dojít k obnově řízení ex offio, je řízení zahájeno teprve dnem, kdy tento orgán učinil vůči účastníku řízení první úkon. V tomto ohledu je však nezbytné na zahájení řízení o obnově aplikovat nejen ust. § 18 odst. 2 spr. řádu, ale současně i ustanovení § 18 odst. 3 spr. řádu, ukládajícího správnímu orgánu povinnost uvědomit o zahájení řízení všechny známé účastníky řízení. Správní orgán musí rovněž respektovat ustanovení § 33 odst. 2 spr. řádu, tj. povinnost dát účastníkům řízení možnost, aby se před vydáním rozhodnutí mohli vyjádřit k jeho podkladu i ke způsobu jeho zjištění, popřípadě navrhnout jeho doplnění.

Obnovu povoluje nebo nařizuje správní orgán, který ve věci rozhodl v posledním stupni, který tak učiní vždy, v případě, jestliže je naplněn některý z taxativně daných důvodů obnovy řízení a je zachována předepsaná lhůta. Tuto koncepci je nutno považovat za výhodnější, než kdyby byla tato pravomoc automaticky přiznána orgánu, který rozhodl v prvním stupni, a to jednak proto, že toto řešení pokrývá případy, v nichž rozhodoval orgán jak prvního, tak i druhého stupně, stejně jako i proto, že se nepovažuje za vhodné, aby orgán prvního stupně nařizoval, popř. povoloval obnovu řízení rozhodnutého orgánem druhého stupně. Přitom ale na druhou stranu nemusí být správní orgán, který povolil nebo nařídil obnovu řízení totožný s orgánem, který provede nové řízení. K provedení nového řízení je totiž příslušný ten orgán, jehož rozhodnutí se důvod obnovy řízení týká. Týká-li se důvod obnovy řízení rozhodnutí správních orgánů prvního i druhého stupně, pak nové řízení provede správní orgán prvního stupně. Výjimečně připouští správní řád spojení rozhodnutí o obnově řízení s novým rozhodnutím ve věci. Je tomu tak tehdy, pokud se důvod obnovy řízení týká pouze řízení před odvolacím orgánem.

Novým rozhodnutím se původní rozhodnutí ve věci ruší. Vzhledem k tomu by měl správní orgán v novém rozhodnutí určit, od kdy je toto rozhodnutí právně účinné. Upozorňuji v tomto ohledu na fakt, že tak závažnou otázku právních účinků nového rozhodnutí ve věci správní řád výslovně neřeší a v tomto ohledu stávající praxe zastává stanovisko, že otázku účinků nového rozhodnutí je nezbytné řešit podle povahy konkrétního případu, přičemž ve většině případů nebude možné vztáhnout zpětně právní účinky nového rozhodnutí ke dni právní moci původního rozhodnutí.³⁾ Mám za to, že s tímto stanoviskem se dá bezesporu souhlasit, protože skutečně je třeba brát v úvahu, že v mezidobí existovaly právní vztahy, a to nejen v oblasti správní, ale i např. občanskoprávní, a že by se důsledky z nich vyplývající při zpětném stanovení účinků nového rozhodnutí ke dni původního rozhodnutí daly řešit obtížně. Myslím si však, že správním řádem měla být nebo by do budoucna měla být správním orgánům uložena povinnost otázku účinnosti rozhodnutí řešit v rámci nového rozhodnutí, protože pokud by v novém rozhodnutí ve věci nebyly časově určeny jeho právní účinky, může to vyvolávat komplikace v realizaci tohoto rozhodnutí. Nelze ovšem ani v takových případech vyloučit, že právní účinky jsou zřejmé z vlastní povahy příslušného rozhodnutí. Pokud by nebyly takto zřejmé, muselo by se patrně zkoumat, zda jde o právní akt konstitutivní, u nichž nastávají účinky ex nunc nebo o akty deklaratorní, u nichž nastávají účinky ex tunc.⁴⁾

Poznámky:

- ¹⁾ Viz ust. § 62 odst. 3 správního řádu
- ²⁾ Slabý M.: Některé procesní otázky přezkoumávání správních rozhodnutí mimo odvolací řízení, Správní právo 1981, str. 3
- ³⁾ Šlauf V. a kol.: Komentář ke správnímu řádu, Linde 1993, str. 103 a násl.
- ⁴⁾ K tomu např. Vaněk Jiří: Poznámky k obnově ve správním řízení, Správní právo 1969, str. 353

Doc. JUDr. Stanislav Plíva, CSc.

Právnická fakulta UK, Praha

Nad jedním rozhodnutím soudu

(k dosahu § 262 obch. zák.)

V Bulletinu advokacie č. 3/1997 (str. 49 a 50) byl uveřejněn rozsudek Krajského soudu v Ostravě z 13. 9. 1996, čj. Co 323/96–76. Krajský soud v něm zaujal stanovisko, že oprávnění uzavřít v písemné formě dohodu podle § 262 obchodního zákoníku přísluší „pouze těm stranám závazkového vztahu, na které dopadá obchodní zákoník dle jeho ust. § 1 odst. 1“. Současně dovozuje, že pokud účastník smlouvy nebyl ke dni jejího uzavření podnikatelem dle § 2 odst. 2 obchodního zákoníku, „pak obchodní zákoník se na něho, resp. na jeho jednání nevztahuje, a nemohl proto ani právně relevantním způsobem uzavřít písemnou dohodu o volbě práva dle ust. § 262 obchodního zákoníku“.

Tento právní názor se zásadním způsobem odchyluje od dosud zastávaného výkladu § 262 obch. zák.¹⁾ Považuji ho za věcně nesprávný a současně za chybně argumentovaný. Obchodní zákoník svůj předmět úpravy vymezuje v § 1 odst. 1, kterého se také rozsudek soudu dovolává. Citované ustanovení však zahrnuje do předmětu úpravy nejen postavení podnikatelů, ale dále též obchodní závazkové vztahy, jakož i některé jiné vztahy s podnikáním související. Co jsou obchodní závazkové vztahy vyplývá z části třetí, která je vymezuje v dílu I. Předmět právní úpravy a její povaha, a to právě v § 261 a 262. V ustanovení § 261 jsou jako obchodní závazkové vztahy označeny nejen vztahy mezi podnikateli při jejich podnikatelské činnosti (odst. 1), ale výslovně také vztahy, kdy buď na jedné straně závazkového vztahu je nepodnikatelský subjekt (odst. 2), nebo dokonce ani jedna ze stran závazkového vztahu nemusí být podnikatelem (odst. 3). Je tedy zřejmé, že již v uvedeném ustanovení obchodní zákoník počítá s tím, že se jím řídí závazkové vztahy, jejichž jednou nebo i oběma stranami jsou osoby, které nejsou podnikateli. V případech uvedených v § 261 se jedná o závazkové vztahy, které se řídí obchodním zákoníkem ze zákona, bez ohledu na vůli stran a strany nemohou uvedené ustanovení vyloučit, ani se od něho odchýlit (srov. § 263).

Naproti tomu ostatní závazkové vztahy se řídí obchodním zákoníkem pouze za podmínky, že se na tom strany písemnou formou dohodnou. Ustanovení § 262 je projevem smluvní volnosti účastníků závazkových vztahů. Přitom možnost uzavření uvedené dohody není v citovaném ustanovení vyhrazena pouze pro podnikatele. Bylo by to také dost nelogické. Závazkové vztahy mezi podnikateli se řídí obchodním zákoníkem v převážné většině (výjimkou jsou případy uvedené v § 261 odst. 6) přímo ze zákona a závazně.

V této souvislosti je třeba poukázat ještě na jedno ustanovení obchodního zákoníku, kterému však soud nevěnoval ve svých úvahách vůbec pozornost. Jde o § 4, podle něhož se obchodním zákoníkem řídí i vztahy jiných osob než podnikatelů, stanoví-li to obchodní zákoník nebo zvláštní zákon. Mám za nepochybné, že k případům, kdy působnost obchodního zákoníku na vztahy jiných

osob než podnikatelů stanoví obchodní zákoník patří též vztahy podřízené režimu obchodního zákoníku podle § 262 (k jiným případům patří např. § 41, § 261 odst. 2, 3 a 4).

Z těchto důvodů nelze z platné právní úpravy vyvodit, jak to činí Krajský soud v Ostravě, že je podmínkou platného uzavření dohody podle § 262 obch. zák., aby strany takové dohody byly v době jejího uzavírání podnikateli.²⁾

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě obsahuje ještě jeden právní názor, který nepovažuji za zcela nesporný. Je vyjádřen tak, že „dohoda dle ust. § 262 obchodního zákoníku vyžaduje výslovné vyjádření, že se strany dohodly na tom, že jejich konkrétní závazkový vztah, který nespadá pod vztahy uvedené v § 261 obchodního zákoníku, se bude přesto tímto zákoníkem řídit, což pouhý nadpis předmětné smlouvy pochopitelně nesplňuje“. Není jasné, z čeho soud vyvodil požadavek, že vyjádření stran, tedy jejich projevy vůle, musí být výslovné. Ustanovení § 262 obch. zák. hovoří pouze o dohodě v písemné formě. Vzhledem k tomu mám za to, že nelze apriorně vyloučit názor, podle něhož projev vůle stran může být učiněn nejen výslovně, ale i jiným způsobem nezbuzujícím pochybnosti o tom, co chtěl účastník projevit (§ 35 obč. zák. a § 266 obch. zák.). Bude jistě záležet na konkrétních okolnostech případu. Dohoda podle § 262 obch. zák. nemusí být uzavřena jako samostatná, ale může být (a zpravidla také bude) součástí konkrétní písemně uzavírané smlouvy. Nevidím proto důvod pro změnu svého stanoviska, že dohoda podle § 262 obch. zák. může mít i podobu „konstatování, že strany uzavírají smlouvu podle obchodního zákoníku, popř. s citací ustanovení, které příslušnou smlouvu upravuje“,³⁾ jak tomu zřejmě bylo i v případě posuzovaném Krajským soudem v Ostravě.

Z uveřejněné části rozsudku vyplývá, že by odvolací soud ve svém výroku vyslovil, že je přípustné dovolání. Pokud tak neučinil, je třeba nad tím vyjádřit nejméně podiv. Považuji za nepochybné, že jeho rozhodnutí je po právní stránce zásadního významu. Ledaže by si soud povahu a význam svého rozhodnutí nepřipouštěl.

Poznámky:

- ¹⁾ Štenglová, I. – Plíva, S. – Tomsa, M. a kol.: Obchodní zákoník. Komentář. 4. vydání. Praha, C. H. Beck 1996 str. 412, Kopáč, L.: Obchodní kontrakty, díl I., Prospektrum, Praha 1993, str. 31. Plíva, S.: K problematice volby obchodního zákoníku, Právo a podnikání č. 10/1995, str. 20. Pelikánová, I.: Komentář k obchodnímu zákoníku, 3. díl, Linde, Praha, 1996, str. 452.
- ²⁾ Podrobnější rozbor této problematiky viz zejména Kopáč, L., dílo cit. v pozn. č. 1 a Plíva, S., článek cit. v pozn. č. 1.
- ³⁾ Plíva, S., článek cit. v pozn. č. 1, str. 23.

Doc. JUDr. Ivo Telec, CSc.
advokát, Brno

Obecný dotazník k posouzení pojmových znaků děl podle autorského zákona

I. Úvodem

Prakticky každý advokát, který se setkal s právem autorským a podobně i s právy výkonných umělců, musel řešit otázku, zda určitý nehmotný statek splňuje legální pojmové znaky díla (nebo výkonu) podle autorského zákona a jakého díla či výkonu. Autorský zákon sice o pojmových znacích děl hovoří, nicméně je obsahově stanoví jen velmi povšechně a kuse. (Což bohužel platí i o řadě jeho jiných ustanovení.) Zjednodušené pojetí pojmových znaků děl v autorském zákonu někdy vede k tomu, že tyto znaky bývají v praxi, a to i soudní, obtížně nebo nepřesně vykládány. Nemusím snad uvádět, že jakákoli nepřesnost zde může mít (a často také má) značné hospodářské důsledky. (Připomeňme si jen otázku povahy reklamních šotů a jejich cenu, nemluvně o technologických souvislostech duševního vlastnictví aj.) Proto je zapotřebí věnovat značnou pozornost vyjasnění pojmových znaků děl podle českého (a podobně i slovenského) autorského zákona – vycházejícího, stejně jako celý kontinentálně evropský autorskoprávní systém, z principu bezformálnosti ochrany. Je nasnadě, že se jedná o kombinaci posouzení právního, jež přísluší soudci, a posouzení mimoprávně odborného, jež přísluší znalci z příslušného oboru a odvětví. Obvykle se jedná o znalecký obor „školství a kultura“ a o jednotlivá odvětví umění. (Určitý praktický problém je u děl umění architektonického, u nichž neexistuje v tomto znaleckém oboru příslušné odvětví a architektura jako taková, bez spojení s uměním, je znalecky zahrnuta v oboru „stavebnictví“ a v jeho příslušném odvětví, což je ale v našem uměleckém případě něco zcela odlišného.) V úvahu též může přicházet – při právních vztazích s cizím prvkem – i znalecké posouzení z oboru právní vztahy k cizině (srov. § 50 autor. zák.). Vedle – anebo namísto – znalců jako fyzických osob se v našem případě často uplatňují tzv. znalecké ústavy, kterých je celá řada. Jejich činnost přináší své výhody, ale i nevýhody, což zde nebudu posuzovat.

Možnou chybou je, že v roce 1953 byly zrušeny znalecké sbory ve věcech autorského práva. (Jejich označení ale nebylo přesné, protože se nejednalo o znalost práva, to zná soud, nýbrž o znalost mimoprávních odborných skutečností.) Zapsaných znalců, kteří by dnes byli způsobilí podat příslušné znalecké posudky, není příliš. Více možností ovšem skýtají již zmíněné tzv. znalecké ústavy, které soudy dokonce musí upřednostňovat. Praxe si z řady důvodů často vypomáhá odbornými vyjádřeními různých zájmových právnických osob, a to ve smyslu o. s. ř., o jejichž správnosti by neměly být pochyby (byť někdy jsou). Jejich možnou nevýhodou je alespoň potenciální hrozba závislosti, byť třeba jen na účelově ochrannářském stavovském mínění apod. Nezávislost totiž není sankcionovatelným pojmovým znakem vyjadřovací činnosti různých uměleckých svazů, spolků apod. Proto je zapotřebí tyto listinné důkazy hodnotit obezřetně. (Někdy ale zase bývají dokonce fundovanější a prakticky využitelnější než některé znalecké posudky.)

Výše uvedené skutečnosti přispívají k tomu, že je zapotřebí znalci aj. osobám přesně položit odborné otázky tak, aby odpověď na ně postihla i právní důsledky celé věci. To ovšem platí obecně i pro jiné případy. Tzn., že je zapotřebí klást otázky tak, aby odpovídaly i textu autorského zákona, jeho legislativnímu právnímu jazyku. Toto samotné by ale ještě nemuselo stačit. Při posuzování legálních pojmových znaků děl podle autorského zákona totiž hraje i z důvodu kusosti zákona velmi významnou roli doktrinální výkladové pojetí těchto znaků, které je v naší nauce ustálené. (Jeho legislativní původ je v podstatě německý.) Jedná se o doktrinální pojetí autorskoprávní individuality díla, které bylo i v naší vědecké literatuře již vícekrátě odůvodněno. Proto na ně jen odkazují, aniž bych je v této souvislosti rozváděl. Je sice teoreticky možné, aby soud výkladově postupoval poněkud odlišně, nicméně nikoli příliš. Jednak proto, že mu to neumožňuje sám autorský zákon (postrádající např. zvláštní pojetí pojmových znaků u počítačových programů, fotografií a databází), v jehož dogmatickém rámci se soud musí výkladově pohybovat, aniž by mohl nalézt jeho překonání pouhým výkladem. Jednak také proto, že odlišné soudně výkladové pojetí by představovalo ve své podstatě vědecké odůvodnění jiné doktríny, pokud by vůbec v našem pozitivním právu mohla najít uplatnění, o čemž pochybuji. Soud by tedy musel judikovat odlišně od konstantního a převažujícího názoru právní vědy, opírajícího se o pozitivní, byť částečně již nemoderní, české právo, a tuto doktrínu vědecky vyvrátit. I kdyby to snad bylo obecně teoreticky možné, u soudce samého by to vyžadovalo hluboké vědecké a kritické znalosti též mezinárodní, zahraniční a historické úrovně a časovou a věcnou přípravu rozhodnutí na takové úrovni, která, alespoň na soudech prvního stupně, nebývá obvyklá.

Proto v následujícím obecném odborném dotazníku k posouzení pojmových znaků děl podle autorského zákona vycházím z doktrinálního pojetí, jaké se v naší právní vědě ustálilo a jeho teoretické pojmy zmiňuji. Jedná se o odborný dotazník všeobecný, tzn., že v některých zvláštních případech je možno uvážit jeho možnou úpravu. Pro zjednodušení od této zvláštní úpravy abstrahuji. Na první pohled se odborný dotazník, určený obvykle jako advokátův podklad pro znalce apod. osobu, může jevit jako příliš podrobný a náročný. Mohu k tomu říci jen to, že jeho obsahová náplň splňuje to, co je po ní z hlediska vědeckého výkladu autorského zákona požadováno. Znalec pak je od toho, aby „znal“ odpovědi na kladené odborné a často detailní otázky. Právě v řadě zmíněných detailů totiž spočívá podstata celého posouzení. (Viz např. otázku objektivních a subjektivních determinačních faktorů působících při vzniku díla a jejich vztah k tvůrčí svobodě apod.) Jinými slovy, v dotazníku, vypracovaném po vlastních zkušenostech, není nic nadbytečného, spíše by ještě bylo možné něco dodat.

Pro účely posouzení legálních pojmových znaků uměleckých výkonů podle autorského zákona není uvedený dotazník vhodný. Pro tento případ by mohl být jen určitým orientačním východiskem. Zvláštní dotazník si lze také představit pro účely posouzení výše přiměřené odměny podle autorského zákona a pro účely zjištění předmětu bezdůvodného obohacení, popř. ušlého zisku. Těmito odbornými otázkami se zde ale nezabývám. Uvedený odborný dotazník se nevztahuje ani na určování autorství díla. Pro tyto účely je zapotřebí stanovit postup zcela odlišný.^{*)}

^{*)} Viz např. Vašák, P.: *Metody určování autorství*. 1. vyd. Praha, Academia 1980. (Kniha se ale týká určování autorství jen literárních děl.)

Následně uvádím vlastní text dotazníku, který jsem pro lepší orientaci rozdělil na část popisnou, část pojmovou a závěr. Jedná se jen o pracovní rozčlenění, kterým nejsou dotčeny formální a obsahové náležitosti znaleckého posudku. Z hlediska technického a formálního je možné uvádět odpovědi na zvláštních listech, k dotazníku jen připojených. Je však zapotřebí dodržovat členění a číslování dotazníku, stejně jako i právní jazyk, který je v něm použit a který se opírá o právní jazyk legislativní a vědecký.

II. Dotazník

Část popisná

1. *Obecně k předmětu posouzení:*

- 1.1 Název nehmotného statku (má-li):
- 1.2 Popis nehmotného statku, včetně uvedení podoby, v níž je vnímatelně vyjádřen:
- 1.3 Věc, na níž (nebo níž) je nehmotný statek hmotně zachycen (je-li takto zachycen):
- 1.4 Doba vzniku nehmotného statku (je-li známa):
- 1.5 Jiné (je-li známo):

2. *Obecně k původci předmětu posouzení:*

- 2.1 Jméno a příjmení, bydliště, popř. další osobní údaje o tvrzeném původci nehmotného statku (je-li známo):
- 2.2 Jiné (je-li známo):

Část pojmová

1. Otázky k pojmovým znakům děl podle zákona č. 35/1965 Sb., o dílech literárních, vědeckých a uměleckých (autorského zákona), ve znění pozdějších předpisů, v úplném znění vyhlášeném pod č. 175/1996 Sb. (Ve spojení s bodem 1.2 části popisné.)

- 1.1 Jedná se u tohoto nehmotného statku o výsledek tvůrčí činnosti autora (fyzické osoby), který by bez tvůrčí činnosti nevznikl? V čem se lišila autorova tvůrčí činnost od činnosti netvůrčí?
 - 1.1.1 O jakou tvůrčí činnost se jednalo? Popište její povahu a podstatu, uveďte její druh, formu a obsah.
 - 1.1.2 Jakými tvůrčími výrazovými prostředky byl tento nehmotný statek vyjádřen?
 - 1.1.3 Co bylo v tomto nehmotném statku autorovou tvůrčí činností ztvárněno?
 - 1.1.4 Z jakých zdrojů autor čerpal při své tvůrčí činnosti?
 - 1.1.5 Jaké tvůrčí prvky jsou v tomto nehmotném statku obsaženy? Jaké netvůrčí prvky (a které) jsou v něm obsaženy? Jaký je přibližný poměr prvků tvůrčích a netvůrčích v tomto nehmotném statku?
 - 1.1.6 V jakých zvláštních osobních vlastnostech autorových spočívala autorova činnost, vedoucí ke vzniku nehmotného statku?

- 1.1.7 Uveďte, v čem spočívala tvůrčí svoboda autorova a jak byla využita.
- 1.1.8 Uveďte, jaká byla přibližná míra tvůrčí svobody autorovy vzhledem k danostem (determinačním faktorům), kterými byl vznik tohoto nehmotného statku předurčen. Popište tyto objektivní a subjektivní danosti, pokud byly, včetně toho, z čeho vyplývaly.
- 1.1.9 Uveďte, zda má tento nehmotný statek natolik osobitý ráz svého ztvárnění (a v čem tento ráz spočívá), že jej lze určit jako tvůrčí plod (výtvar) autorovy osobnosti, a to alespoň ve smyslu statistické jedinečnosti tohoto tvůrčího plodu.
- 1.2 Je tento nehmotný statek objektivně způsobilý k tomu, aby byl obecněstvem vnímán v tvůrčí kategorii literatury (a jaké) nebo jiného umění (a jakého) anebo vědy (a jaké)?
- 1.2.1 Je tento nehmotný statek objektivně způsobilý působit na krasocit nebo jiný cit (a jaký) obecněstva?
- 1.2.2 Obsahuje tento nehmotný statek alespoň minimální uměleckou, resp. estetickou, nebo vědeckou hodnotu a v čem tato hodnota spočívá?
- 1.3 Jiné (je-li):

Závěr

(Na zvláštním listu, prosím, výslovně uveďte, zda tento nehmotný statek splňuje pojmové znaky děl podle cit. zák., a to jakého díla.)

Mgr. Radka Pelikánová,
advokátní koncipientka, Praha

Francouzské obchodní společnosti

I. „Společnost“ ve francouzském právním řádu

A. Definice „společnosti“

Francouzský právní řád považuje výraz „společnost“ jednak za smlouvu, kterou si 2 nebo více osob ujednají vložit společně nějaké věci za účelem rozdělení zisku či využití úspor, které by z toho mohly vzniknout, jednak přímo za právnickou osobu, vznikající na základě uvedené smlouvy.

Obdobně jako dle české právní úpravy právnická osoba vznikne uzavřením smlouvy a splněním nutných formalit, zejména zápisem do obchodního rejstříku. V případě splnění pouze prvé z těchto dvou kumulativních podmínek, vznikne jen „účastnická společnost“ nebo „společnost de facto“. „Účastnická společnost“ je vždy založena písemnou smlouvou, zatímco „společnost de facto“ většinou smlouvou verbální a tudíž je možná i hypotéza, že ani samotní její tvůrci a členové si

neuvědomují její existenci. Právě tato hypotéza je zdrojem kritiky, poněvadž potenciální nebezpečí prohlášení podnikání více subjektů za „společnost de facto“ se všemi právními i fiskálními důsledky skrytě hrozí předem neznámému, ale jistě nezanedbatelnému počtu převážně drobných podnikatelů a živnostníků.

I když obě uvedené „společnosti“ nejsou právníckými osobami, francouzský právní řád obsahuje jejich úpravu, a to hlavně s důsledky v rámci obchodního práva, občanského a trestního. Jistě by nebylo bezúčelným, kdyby i český zákonodárce při projednávání příští novely obchodního zákoníku přihlédl zejména k významu ve Francii hojně užívaného a osvědčeného institutu „účastnické společnosti“ do českého právního řádu.

B. „Společnosti“ mezi právníckými osobami

Dále je třeba připomenout, že francouzské právo rozlišuje právnícké osoby na asociace, upravené zákonem z roku 1901, uskupení v ekonomickém zájmu, upravené ordonancí z roku 1967, a společnosti, kterých je zhruba 120 a které se dělí na specifické, např. investiční společnost s variabilním základním jměním, a typové společnosti, které jsou buď občanské, upravené art. 1845 a násl. občanského zákoníku, anebo obchodní, upravené zákonem o obchodních společnostech z roku 1966.

II. Pozorování forem obchodních společností v českém a francouzském právním řádu

Francouzské obchodní právo je podstatně propracovanější než české a nevystačí s pouhými 4 formami obchodní společnosti (v. o. s., k. s., s. r. o., a. s.).

A. Klasická srovnatelnost

Po dobu prvních 20 let platnosti zákona a obchodních společnostech, tj. 1966–1985, si subjekty – budoucí společníci mohli vybrat jednu z 5 forem – v. o. s., komanditní společnost zjednodušenou, s. r. o., komanditní společnost akciovou a akciovou společnost. Vzhledem k nezbytnosti alespoň dvou společníků pro kteroukoliv z uvedených obchodních společností (pro akciovou společnost dokonce sedm) a v zájmu podpory podnikání jednotlivců zavedla novela v roce 1985 další formu obchodní společnosti, a to jednoosobní podnik s ručením omezeným, tj. s. r. o. o jednom společníku.

S přihlédnutím k omezenému využití obou forem komanditní společnosti v praxi a k jen formálnímu odlišení s. r. o. a jednoosobního podniku s ručením omezeným lze zastávat názor, že i po dobu dalších 10 let, tj. do roku 1994, byl francouzský systém v oblasti forem obchodních společností propracovanější, avšak přesto relativně srovnatelný s českým systémem. Tento stav dle mého názoru zcela změnil zákon č. 94–1 z 3. 1. 1994, jenž zavedl novou formu obchodní společnosti – „zjednodušenou akciovou společnost“.

B. Moderní rozdíl

Začátkem roku 1994 stála Francie před velkým otazníkem, a to, zda je smysluplné zavedení nové formy obchodní společnosti, orientované především na holdingy a s důrazem na volnost zakladatelů, zejména při tvorbě stanov.

Dnes, po 3 letech platnosti a účinnosti poslední jmenované novely, nelze než sdílet všeobecný pocit satisfakce. K nezanedbatelnému překvapení široké odborné i laické veřejnosti zjednodušená akciová společnost jako společnost na rozhraní mezi příliš kogentně upravenou akciovou společností a odpovědnostně nebezpečnou v. o. s. (!) našla své místo mezi obchodními společnostmi, o čemž mimo jiné svědčí i její relativně hojně použití v praxi. Této nové formy obchodní společnosti je ve své podstatě vytýkáno pouze to, že připouští účast jen právnických osob a že vyžaduje vysoké základní jmění (1 500 000 FF, tj. přibližně 8 000 000 Kč).

S přihlédnutím k úspěšné francouzské zkušenosti a k absenci obdobné úpravy v rámci českého obchodního práva lze považovat za vhodné se alespoň zběžně seznámit s režimem nejen „účastnické společnosti“ a „společnosti de facto“, ale i „uskupení v ekonomickém zájmu“ a především „zjednodušené akciové společnosti“, event. se i tímto inspirovat.

Vypracováno ve spolupráci s právní a fiskální společností FIDAL, poděkování zejména panu M. Decor.

Mgr. Jaroslav Dvořák,
advokátní koncipient, Praha

Nabídka erotických služeb

Ve své praxi jsem se setkal, domnívám se, že s poněkud atypickým případem zásahu do práva na ochranu osobnosti. Před více než jedním rokem uveřejnil nejmenovaný deník inzerát v rubrice „Erotické služby“, kde v souvislosti s nabídkou poskytnutí erotických služeb omylem uvedl telefonní číslo jedné spokojené rodiny se třemi nezletilými dcerami. Podle obsahu tohoto inzerátu měla na uvedeném telefonním čísle provozovat erotické hrátky jistá „Emanuela“ v době od 13. 00 do 22. 00 hodin denně. Na první pohled vypadá situace velmi komicky, avšak to, co následovalo, nemělo s komičností nic společného. Ještě v den uveřejnění inzerátu totiž zaznamenala rodina poškozeného na svém telefonním přístroji několik zájemců o erotické hrátky, pročež telefon dočasně odpojili.

V den následující po uveřejnění inzerátu poškozený kontaktoval ranní redakci deníku, kde se mu dostalo ústní omluvy, sdělení, že pravá inzerentka již na nesprávnost telefonního čísla v předmětném inzerátu redakci upozornila a příslibu, že v následujícím vydání bude v uvedeném deníku uveřejněna tisková oprava telefonního čísla. Tisková oprava však uveřejněna nebyla. Po příslibu jejího uveřejnění poškozený telefon znovu zapojil, neboť vzhledem ke svému povolání má povinnost být tzv. „na telefonu“, načež následovalo opět množství dalších telefonů.

Nejzávažnějším následkem byl psychický šok jedenáctileté dcery poškozeného, která v den uveřejnění inzerátu zvedla sluchátko telefonního přístroje, ve kterém jí neznámý muž nabízel po telefonu erotické hrátky. S tímto „zážitkem“ se tato dívka svěřila svým sestřám.

Na následném osobním jednání s vydavatelem deníku jeho zástupce prohlásil, že jediné, co může pro žalobce učinit, jest právě veřejná omluva, což v daném případě bylo již v této době nemyslitelné (mohly by následovat další telefonáty s podobným obsahem). Návrh na finanční odškodnění zamítl s tím, že z redakce deníku odešel text do tiskárny v pořádku a že by s poškozeným jinak jednal, kdyby již z redakce podklady pro tisk odešly zkreslené. Závěrem vyslovil zástupce vydavatele své politování nad shora popsáním nedopatřením a vznesený nárok na náhradu nemajetkové újmy striktně odmítl.

Důsledky zdánlivě nevinného nedopatření v obsahu inzerátu však byly závažné. Poškozený byl v důsledku uveřejnění předmětného inzerátu vystaven posměchu ze strany známých, anonymním telefonátům se zvláště zavrženímhodným obsahem, jakož i cílené snaze o zesměšnění jeho manželky, jakožto „Emanuely“ z uvedeného inzerátu.

Jelikož o věci t. č. probíhá soudní řízení o ochranu osobnosti s uplatněným nárokem na náhradu nemajetkové újmy v penězích, není nezajímavé posoudit věc i z této stránky.

Podle ust. § 11 ObčZ má fyzická osoba právo na ochranu své osobnosti, zejména života a zdraví, občanské cti, jakož i svého jména a projevů osobní povahy. Prostředky této ochrany osobnosti lze rozdělit na obecné a zvláštní. Obecné prostředky ochrany osobnosti lze dále členit na správní, soudní a (dovolenou) svépomoc.

Podle ust. § 13 ObčZ má fyzická osoba právo zejména se domáhat, aby bylo upuštěno od neoprávněných zásahů do práva na ochranu její osobnosti, aby byly odstraněny následky těchto zásahů a aby jí bylo dáno přiměřené zadostiučinění, přičemž soud může na návrh fyzické osoby určit s přihlédnutím k závažnosti vzniklé újmy a k okolnostem, za nichž k porušení práva došlo, výši náhrady nemajetkové újmy v penězích, pokud by se nejevilo postačující morální zadostiučinění podle ust. § 13 odst. 1 ObčZ.

Za zvláštní prostředky ochrany osobnosti lze pak považovat sankce trestněprávní, sankce v rámci správního práva, sankce podle zákona č. 256/1992 Sb., o ochraně osobních údajů v informačních systémech, sankce v rámci pracovního práva (nárok na posudek o pracovní činnosti, nárok na vydání řádného potvrzení o zaměstnání), a konečně též sankce podle zákona č. 81/1966 Sb., o periodickém tisku a ostatních informačních prostředcích, ve znění pozd. předpisů, (dále jen TiZ).¹⁾

Podle ust. § 10 odst. 1 TiZ za periodický tisk odpovídá vydavatel. Šéfredaktor pak odpovídá vydavateli za obsah jednotlivého vydání, zejména, aby jeho obsahem nebyly porušeny zákonem chráněné zájmy společnosti, fyzických a právnických osob. Je-li v hromadném informačním prostředku uveřejněn nepravdivý nebo pravdu zkreslující údaj, který se dotýká cti občana nebo dobrého jména právnické osoby, může dotčený subjekt požádat písemnou formou šéfredaktora o bezplatné uveřejnění opravy a navrhnout její znění, a to do dvou měsíců od uveřejnění. Uveřejnění tiskové opravy se lze domáhat u okresního soudu návrhem podaným do 15 dnů po uplynutí lhůty stanovené k uveřejnění opravy. Pasivně legitimovaným subjektem je šéfredaktor. Vedle tohoto postupu lze uplatnit obecné prostředky ochrany osobnosti podle ObčZ.

¹⁾ Srov. Švestka, Jehlička, Pavlík, Plecítý, Knap, Ochrana osobnosti podle občanského práva, Linde Praha, a. s., 1996.

V pojednáváném případě bylo lze s ohledem na jeho povahu jen stěží pomyslet na použití úpravy provedené TiZ, neboť případné zveřejnění omluvy by mohlo poškozenému pouze přitížit.

Z pohledu poškozeného a jím uplatněného nároku na náhradu nemajetkové újmy v penězích je též zajímavé vyslovit názor ohledně práv porušených naznačeným jednáním. Při rozboru jednotlivých předmětů ochrany osobnosti fyzické osoby (dílčích osobnostních práv) podle občansko-právních předpisů lze soudit, že uveřejněním nesprávného telefonního čísla v erotickém inzerátu, tj. záměnou čísla objednatele inzerátu za číslo poškozeného, nedošlo k porušení jeho práva na tělesnou integritu, ani práva na osobní svobodu, natož pak práva na podobu a slovní projevy osobní povahy. Z toho plyne, že porušeno naopak bylo právo na čest a důstojnost, právo na osobní soukromí a nepřímě toto jednání vyvolalo neoprávněné zásahy do práva poškozeného na jméno ze strany třetích osob.

Základem právní úpravy práva na čest a důstojnost je Listina základních práv a svobod (dále jen Listina), čl. 7 odst. 1, čl. 10. Občanský zákoník poskytuje fyzické osobě ochranu proti jednání, které je objektivně způsobilé přivodit újmu tím, že snižuje její čest u třetích osob, čímž ohrožuje její postavení a uplatnění ve společnosti. Skutečnost, že k záměně telefonního čísla došlo z nedbalosti, nemá na posouzení věci samé vliv proto, že (neoprávněný) zásah do práva na čest není závislý na zavinění. Občanský zákoník poskytuje ochranu proti neoprávněnému zásahu do práva na osobní čest a důstojnost, k němuž dojde formou kritiky (hodnotící úsudky) nebo skutkových tvrzení. Na posouzení věci má vliv, zda jde o tvrzení pravdivá či nepravdivá, což neplatí absolutně, neboť i pravdivé tvrzení může být difamující a z toho důvodu se zákonná ochrana uplatní i proti takovému jednání. Přitom difamující účinek zveřejněného inzerátu je podle mého názoru zřejmý, ačkoli neobsahoval jméno poškozeného, ale pouze jeho telefonní číslo, to při posouzení všech souvislostí uvedeného případu.

Rovněž právo na osobní soukromí je upraveno v čl. 7 odst. 1 a čl. 10 Listiny, přičemž obsahem práva na osobní soukromí je i oblast rodinného života. Jedná se o právo fyzické osoby rozhodnout podle vlastního uvážení, zda, popř. v jakém rozsahu a jakým způsobem mají být skutečnosti jejího osobního soukromí zpřístupněny jiným, a současně právo obrany proti neoprávněným zásahům do této sféry ze strany třetích osob s rovným právním postavením.¹⁾

Osobně mi není znám žádný obdobný případ, nicméně domnívám se, že v této věci jsou splněny podmínky pro výrok rozsudku, kterým bude žalovanému uloženo zaplacení nemajetkové újmy v penězích. Avšak otázka, zda jsou pro takový výrok splněny všechny podmínky, a jestliže ano, pak v jaké výši má být náhrada nemajetkové újmy v penězích uložena, náleží do pravomoci soudu v rámci jeho volné úvahy a při posouzení všech okolností konkrétního případu.

Přesto si nemohu odpustit ještě pár poznámek. Podle mého názoru je nezbytné hledat a nacházet cesty, jak podobným nedopatřením předcházet, a to zejména v případech, kdy seriózní deníky uveřejňují tak citlivé inzeráty, jakými zcela nepochybně nabídky erotických služeb jsou. K práci ve veřejných informačních prostředcích je podle mého názoru zapotřebí přistupovat s odbornou péčí takové intenzity, aby bylo podobným následkům, byť spáchaným z nedbalosti, za každých okolností zamezeno, především pak tím, že rubriky s nabídkou erotických služeb budou po vytištění řádně zajištěny následnou pečlivou a odbornou kontrolou.

Závěrem mi nezbyvá, než věřit, že výrok soudu v této konkrétní věci bude svým velmi pozitivním obsahem a výchovným vlivem působit na veřejnost a že by mohl být pojat jako jistý precedent, varující před snahami o maximalizaci zisku na úkor občanů nekontrolovaným uveřejňováním inzerátů s nabídkou erotických služeb.

JUDr. Václav Mandák, CSc.
advokát, Praha

K otázce účtování mimosmluvní odměny za sepsání stížnosti proti rozhodnutí o vazbě a žádosti o propuštění z vazby na svobodu (k diskusi)

V praxi se vyskytla jako sporný problém otázka účtování mimosmluvní odměny obhájce za sepsání stížnosti proti rozhodnutí o vazbě a žádosti o propuštění z vazby na svobodu. Na věc se vyskytují dva názory. Podle jednoho je třeba aplikovat ust. § 10 odst. 2) advokátního tarifu (dále: AT), tj. odměna 250,- Kč. Podle druhého stanoviska má být odměna účtována podle § 11 odst. 3) AT per analogiam téhož ustanovení odst. 2), tj. jedna polovina příslušného tarifního úkonu, odvislého od příslušné trestní sazby.

Podle § 10 odst. 2) AT při obhajobě v trestním řízení ve věcech, ve kterých soud prvního stupně rozhoduje v neveřejném zasedání, se považuje za tarifní hodnotu částka 500,- Kč, tedy mimosmluvní odměna 250,- Kč (§ 7 AT).

Pro posouzení věci je rozhodující výklad pojmu „trestní řízení ve věcech, ve kterých soud prvního stupně rozhoduje v neveřejném zasedání“ ve smyslu citovaného tarifního ustanovení.

Domnívám se – v souladu s názorem vysloveným v diskusi k této problematice dr. Vladimírem Papežem v příspěvě z 6. 1. 1997, adresovaném ČAK, že ust. § 10 odst. 2) AT na uvedené případy použít nelze. Pro náležité pochopení dosahu tohoto ustanovení nestačíme jenom s gramatickým výkladem, ale nutno sáhnout též k výkladu historickému a systematickému.

1. Předchozí tarif (vyhláška č. 270/1990 Sb.) v původním znění obdobné ustanovení neobsahoval. Teprve novela (vyhláška č. 573/1990 Sb.) doplnila tehdejší ustanovení § 15 o třetí odstavce tohoto znění: „Za převzetí obhajoby a za každý další úkon právní pomoci ve věcech, ve kterých soud I. stupně rozhoduje v neveřejném zasedání, náleží odměna ve výši 100,- Kč; k cenám podle odstavce 1) se nepřihlíží.“ (Pozn.: V prvním odstavci byly odstupňovaně uvedeny sazby mimosmluvní odměny za obhajobu v trestních věcech podle horní hranice trestní sazby.)

Znění novely bylo tehdy vyvoláno působením advokátů v trestních rehabilitacích, které si vyžádaly velké množství případů, kdy obhájce byl ustanoven soudem, přičemž v řadě věcí se omezil

pouze na přijetí rehabilitačního usnesení, aniž následovaly další úkony právní služby. Znění citovaného ustanovení však mělo i širší dosah a vztahovalo se i na jiné věci, u nichž soud rozhodoval rovněž v neveřejném zasedání. Vždy však šlo o „druh věci“, byť i věci dílčí, nikoliv pouze o jednotlivé procesní úkony v rámci obhajoby ve věci samé. Na takové jednotlivé úkony se aplikovala obecná ustanovení tarifu o mimosmluvní ceně, nikoliv zvláštní ustanovení § 15 odst. 3) AT, šlo tedy např. o různé žádosti, návrhy a stížnosti v rámci obhajoby ve věci samé, kdy obhájci příslušela odměna zpravidla podle § 16 odst. 3) při analogickém použití ustanovení § 16 odst. 2) AT.

2. Stejně je podle mého názoru třeba postupovat i za účinnosti nyní platného advokátního tarifu. Ustanovení § 10 odst. 2) je třeba považovat za *lex specialis* pro shora uvedené druhy věcí, nikoliv pro dílčí úkony v rámci obhajoby ve věci samé, kdy se uplatní obecné ustanovení § 10 odst. 3) AT ve spojení s § 16, tedy odměna odvozená od tarifní hodnoty, vyplývající z horní hranice trestní sazby, stanovené na trestný čin, o který se jedná.

3. Závěr, uvedený sub. 2, by však platil i v případech, že by výklad tam uvedený nebyl akceptován.

Podle § 240 tr. ř. v neveřejném zasedání rozhoduje soud tam, kde není zákonem předepsáno, že se rozhoduje v hlavním líčení nebo ve veřejném zasedání.

Především by bylo třeba vyloučit všechny případy, kdy ve věci rozhoduje v prvním stupni samosoudce, protože v neveřejném zasedání rozhoduje pouze senát [§ 2 odst. 9, § 314b odst. 2) tr. ř.]. To má pro danou problematiku význam z toho důvodu, že – jak dále bude uvedeno – převážně o vazbě v prvním stupni senát nerozhoduje.

V neveřejném zasedání rozhoduje soud již v prvním stupni v řadě případů v souvislosti s výkonem trestu (např. § 327, 344, 347, 363, 364 tr. ř.), o použití amnestie (§ 368 tr. ř.) o započítání vazby (§ 334 tr. ř.), v případech rozhodování o některých odklonech apod. Zvláštní kategorií představuje rozhodování při předběžném projednání obžaloby, protože to se může konat podle úvahy předsedy senátu (§ 187 odst. 1 tr. ř.) ve formě veřejného i neveřejného zasedání. Z hlediska posuzované otázky je to významné z toho důvodu, že ve smyslu § 182 tr. ř. je-li obviněný ve vazbě, rozhodne soud při předběžném projednání obžaloby vždy také o dalším trvání vazby. Může tedy být v souvislosti s předběžným projednáním obžaloby o této otázce rozhodováno v prvním stupni jak ve veřejném, tak i v neveřejném zasedání.

Mám za to, že režim § 10 odst. 2) AT by nebylo možno vztáhnout na každou věc, o níž se rozhoduje v neveřejném zasedání. Bylo by z něho třeba vyloučit rozhodování o dílčích otázkách, o nichž soud rozhoduje podle okolností někdy bez jednání, jindy ve veřejném zasedání či při hlavním líčení, nebo též v neveřejném zasedání. Jinak by totiž platil rozdílný tarifní režim za týž úkon právní služby jen podle toho, při jakém jednání (nebo bez jednání) soud rozhodoval. Taková dvoukolejnost by byla věcně neopodstatněná. Citované ustanovení tarifu by proto přicházelo v úvahu jen v případech, kdy o věci soud nerozhoduje **nikdy** jinak než v neveřejném zasedání.

Protože při rozhodování stížnosti obviněného proti rozhodnutí o vazbě a o žádosti obviněného o propuštění z vazby na svobodu tomu tak není, odměna za seps těchto stížností a žádostí i z toho důvodu nepřislušela podle ust. § 10 odst. 2) AT (tj. 250,- Kč).

I kdyby však toto ustanovení mělo dopadat na všechny případy, kdy soud prvého stupně rozhoduje v neveřejném zasedání, tj. bez ohledu na to, že o otázce podle okolností může soud rozhodovat i jinak než v neveřejném zasedání, bylo by třeba v řízení o vazbě rozlišovat několik rozdílných situací.

V přípravném řízení rozhoduje o vazbě prvého stupni *soudce* (§ 68 tr. ř.) bez jednání, tedy nikoliv v neveřejném zasedání. Na tyto případy, které v praxi podstatně převažují (v soudní fázi řízení je obviněný brán do vazby spíše výjimečně) není tedy vůbec možno vztahovat ust. § 10 odst. 2) AT. Pouze o prodloužení vazby v přípravném řízení nad jeden rok rozhoduje senát, a to v neveřejném zasedání (§ 71 odst. 2 tr. ř.).

V soudní fázi řízení rozhoduje o vazbě *soud*. Přichází v úvahu jednak již zmíněné rozhodování v senátním složení v rámci předběžného projednání obžaloby, dále rozhodování při hlavním líčení nebo mimo ně.

O vazbě *zatčeného* obviněného v soudní fázi řízení rozhoduje *soudce* (§ 69 odst. 5 tr. ř.), nejde tedy ani v tomto případě o rozhodování v neveřejném zasedání.

V samosoudcovských věcech – jak již uvedeno – rovněž při rozhodování o vazbě o neveřejné zasedání nejde.

Pokud jde o **žádost o propuštění z vazby na svobodu**: O této žádosti v *přípravném řízení* může rozhodnout kladně již státní zástupce (§ 72 odst. 1) tr. ř.), který ovšem v neveřejném zasedání nerozhoduje. Nevyhoví-li žádosti, předloží ji soudu (§ 72 odst. 2 tr. ř.). Soud zde stejně jako o vzetí obviněného do vazby rozhoduje v obsazení soudce, a to bez jednání, nikoliv tedy v neveřejném zasedání. Rozhodování v těchto věcech by tedy rovněž pod § 10 odst. 2) AT nebylo možno podřadit.

V soudní fázi řízení rovněž podle povahy věci může být o žádosti obviněného rozhodnuto bez jednání samotným předsedou senátu, jestliže s propuštěním obviněného na svobodu souhlasí státní zástupce (§ 72 odst. 3 tr. ř.). Jde-li o řízení před samosoudcem, rozhodne o takové žádosti vždy samosoudce bez jednání, tedy opět nikoliv v neveřejném zasedání. V senátních věcech, nesouhlasí-li s propuštěním obviněného státní zástupce, rozhoduje pak senát v neveřejném zasedání (může však podle okolností rozhodnout i při hlavním líčení).

Ze stejných důvodů, které byly uvedeny výše (vyloučení neodůvodněného dvojího režimu), je třeba mít za to, že tarifní odměna za sepsání žádosti o propuštění obviněného z vazby na svobodu nemá být účtována podle § 10 odst. 2) AT.

Závěr: Mimosmluvní odměna obhájce ve věcech stížnosti proti rozhodnutí o vazbě a žádosti o propuštění z vazby přísluší nikoliv podle § 10 odst. 2) AT, ale podle § 11 odst. 3) AT, tj. ve výši jedné poloviny mimosmluvní odměny per analogiam ust. § 11 odst. 2) písm. d) AT (návrhy a stížnosti ve věcech, ve kterých se rozhoduje ve veřejném zasedání a vyjádření k nim, s výjimkou odvolání, návrhu na obnovu řízení a podnětu ke stížnosti pro porušení zákona). Těmto úkonům je stížnost ve vazební věci a žádost o propuštění obviněného z vazby na svobodu nejbližší, a to tak svým významem pro obviněného, tak i povahou takového podání z hlediska náročnosti a odpovědnosti advokáta; vždyť odměna ve stejné výši přísluší např. i za účast obhájce při jednání, při kterém došlo k vyhlášení rozsudku (§ 16 odst. 3) AT).

Obdobně je třeba uvažovat i o honorování jiných úkonů právní služby, které souvisejí s vazbou – např. žádosti o přijetí kauce, písemného slibu obviněného nebo jiné záruky uvedené v § 73 tr. ř. a stížností proti rozhodnutím v těchto otázkách.

Z JUDIKATURY

I. České soudy

Právo na právní pomoc má občan i při podání vysvětlení dle § 12 zák. č. 283/1991 Sb. To to právo se opírá o čl. 37 odst. 2 Listiny a znamená povinnost policie umožnit zastoupení advokátem.

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 5. června 1996, č. j. II. ÚS 98/95

Ústavní soud rozhodl v senátě o ústavní stížnosti Ing. R. R., zastoupeného JUDr. J. S., advokátem, proti zásahu Okresního ředitelství Policie ČR v Teplicích, za účasti Okresního ředitelství Policie ČR v Teplicích, jako účastníka řízení, takto:

Ústavní stížnosti se vyhovuje s tím, že postupem Okresního ředitelství Policie ČR v Teplicích, kterým bylo zabráněno návrhovateli využít práva na právní pomoc při podání vysvětlení ve věci vedené pod čj. ORTP – 199/KS–HK–95, dle § 12 zák. č. 283/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů, bylo porušeno ústavně zaručené právo na právní pomoc dle čl. 37 část. 2 Listiny základních práv a svobod. Okresnímu ředitelství Policie ČR v Teplicích se zakazuje pokračovat v porušování práva dle čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod při podávání vysvětlení dle § 12 zák. č. 283/1991 Sb.

Odůvodnění:

Stěžovatel se svým návrhem domáhal vydání rozhodnutí, kterým by Ústavní soud vyslovil, že postupem policejního orgánu Okresního ředitelství Policie ČR v Teplicích, kterým bylo zabráněno návrhovateli využít práva na právní pomoc při podávání vysvětlení ve smyslu § 12 zák. č. 283/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů (dále jen zák. č. 283/1991 Sb.), bylo porušeno ústavně zaručené právo na první pomoc podle čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod (dále jen Listina). Na odůvodnění svého návrhu uvedl, že byl předvolán na 6. 3. 1995 k podání vysvětlení dle § 12 zák. č. 283/1991 Sb., a dne 3. 5. 1995 byl k němu předveden, přestože žádal, aby byl přítomen jeho advokát, na základě již uzavřené smlouvy o poskytování právní pomoci. Advokátovi však nebylo umožněno se vysvětlení zúčastnit s odůvodněním, že zák. č. 283/1991 Sb. nemá takové ustanovení, které by ukládalo orgánům policie povinnost umožnit poskytnutí právní pomoci osobě, kte-

rá má podat vysvětlení, a dále s tím, že advokát má místo až v trestním řízení ve smyslu příslušných ustanovení trestního řádu. Dále stěžovatel zdůraznil, že se dovolával čl. 2 odst. 2 a čl. 37 odst. 2 Listiny a poukázal na rozdíl mezi poskytnutím právní pomoci obhájcem v trestním řízení a advokátem na základě smlouvy o poskytování právní pomoci. Kromě toho vytýkal porušení čl. 4 odst. 2 a čl. 2 odst. 3 Listiny.

Okresní ředitelství Policie ČR v Teplicích se k návrhu písemně nevyjádřilo, ačkoliv mu byl návrh řádně doručen dne 23. 6. 1995, později u jednání prostřednictvím svého ředitele navrhlo zamítnutí návrhu s odůvodněním, že ze znění § 12 zák. č. 283/1991 Sb. neplyne povinnost advokáta zajistit, protože se nejedná o trestní řízení, čemuž také odpovídá rozsah poučovací povinnosti poskytované osobě předvolané k podání vysvětlení a konečně i skutečnost, že vysvětlení je vázáno právě na osobu, která má vysvětlení poskytnout.

Ústavní soud přezkoumal návrh stěžovatele, jakož i připojený spis Okresního ředitelství Policie ČR v Teplicích, čj. ORTP–199/KS–HK–95, spolu s předvolávkou na 6. 3. 1995, předloženou stěžovatelem, a po doplnění dokazování výsledkem pracovníků Okresního ředitelství Policie ČR v Teplicích, kteří shodně uvedli, že byl opakovaně odmítnut požadavek na zastoupení stěžovatele advokátem při podání vysvětlení, ke kterému byl předvoláván, dospěl k závěru, že Okresní ředitelství Policie ČR v Teplicích, jakožto orgán veřejné moci, svým postupem, spočívajícím v zabránění využít práva na právní pomoc stěžovateli, v souvislosti s podáním vysvětlení porušilo čl. 37 odst. 2 Listiny, v němž se výslovně uvádí, že každý má od počátku řízení právo na právní pomoc v řízení před soudy, jinými státními orgány či orgány veřejné správy, a to proto, že podmínka řízení je ve věci podání vysvětlení dána naplněním znaku řídicího postavení okresního ředitelství policie jakožto orgánu, který se na postupu podílel. Tímto svým postupem Okresní ředitelství Policie ČR v Teplicích ve svých důsledcích porušilo též čl. 1 a dále čl. 2 odst. 2 spolu s odst. 3 Listiny a stejně tak čl. 1, čl. 2 odst. 1, 3 a 4 Ústavy, zakotvující princip primátu občana nad státem. Na uvedeném nic nemění nedostatek výslovné právní úpravy v zák. č. 283/1991 Sb., týkající se zastoupení při podání vysvětlení z důvodu zcela jasné úpravy, obsažené na úrovni norem nejvyšší právní síly, tj. Listiny a Ústavy. Navíc námitka nedostatku výslovné právní úpravy, jako důvod pro odmítnutí práva na právní pomoc, odpovídá čistě pozitivistickému nazírání na právo, které rovněž nekoresponduje s požadavkem právního státu, jemuž jsou vlastní i přirozeno-právní tendence (srov. např. preambule Listiny nebo čl. 85 odst. 2 Ústavy). Zcela na závěr Ústavní soud z opatrnosti výslovně uvádí, že právo na právní pomoc při podání vysvětlení neznamená povinnost policie advokáta v každém případě zajistit, ale pouze povinnost toto zastoupení umožnit.

Pokud jde o navrhovatelem tvrzené porušení čl. 4 odst. 2 Listiny, kde se praví, že meze základních práv a svobod mohou být za podmínek stanovených Listinou upraveny pouze zákonem, pak toto ustanovení nemohlo být pojmově dotčeno za situace, kdy tu bližší zákonná úprava, týkající se základního práva na právní pomoc při poskytování vysvětlení, chybí (srov. zák. č. 283/1991 Sb.).

Z důvodů shora uvedených rozhodl Ústavní soud dle ustanovení § 82 odst. 1, 2 a 3 písm. b) zák. č. 182/1993 Sb. o Ústavním soudu tak, jak je uvedeno ve výroku s tím, že obnovení stavu před

Z judikatury

ústavní stížností neuložil, neboť v řízení před Ústavním soudem vyšlo najevo, že navrhovatel již vysvětlení podal a pro orgány činné v trestním řízení, tj. včetně Okresního ředitelství Policie ČR v Teplicích platí zásada vyšetřovací, vyhledávací a oficiality, tzn., že dospěl k závěru, že obnovení stavu před porušením v dané věci již není možné.

Právní věta redakce.

Jestliže účastník občanskoprávního řízení ve svém návrhu uvede jméno povinného tak, jak bylo uvedeno ve výpisu z obchodního rejstříku, a toto jméno již není v souladu s ust. § 8 odst. 1) obch. zák., je soud povinen postupovat podle § 32 obch. zák., tedy upozornit rejstříkový soud na neshodu mezi skutečným právním stavem a stavem zápisu v obchodním rejstříku, a teprve poté vyzvat navrhovatele k odstranění vad návrhu ve smyslu ust. § 43 odst. 1) o. s. ř. Soud nemůže bez dalšího zastavit řízení podle § 104 odst. 1) o. s. ř. s odůvodněním, že v daném případě byl jako účastník řízení označen někdo, kdo nemá způsobilost být účastníkem řízení.

Nález Ústavního soudu ČR z 30. ledna 1997, č. j. IV. ÚS 285/96.

Citovaným nálezem Ústavní soud ČR zrušil usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 27. 6. 1996, č. j. 15 Co 614/95–10.

Z odůvodnění:

Ve včas podané ústavní stížnosti proti shora uvedenému usnesení Krajského soudu v Brně, potvrzujícímu usnesení Městského soudu v Brně ze dne 27. 7. 1995, čj. 64 E 1534/95–5, jímž řízení bylo zastaveno, stěžovatelka poukazuje na to, že označení pasivně i aktivně legitimovaného účastníka řízení, resp. subjektu práv a povinností, se řídí, jde-li o subjekt zapsaný do obchodního rejstříku, údaji zapsanými do tohoto rejstříku. V projednávané věci stěžovatelka zcela spoléhala na správnost zápisu v obchodním rejstříku a v souladu s tímto zápisem označila odpůrce, později povinného, jinými slovy, jednala v důvěře ve správnost takového zápisu. Stěžovatelka se tedy domáhala stanoveným postupem svého práva u soudu, ale uplatnění tohoto práva jí bylo odepřeno, přestože právě soud je povinen upozornit rejstříkový soud na vadu zápisu a tento soud je povinen právem vytýkanou vadu odstranit. Z povahy této vady vyplývá, že v projednávané věci šlo o vadu odstranitelnou, a to po případné změně údajů zapsaných v obchodním rejstříku. Protože tedy postupem soudu bylo stěžovatelce odepřeno právo na soudní ochranu zakotvené v článku 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“), stěžovatelka navrhuje, aby její ústavní stížností bylo vyhověno a napadené usnesení bylo zrušeno.

Krajský soud v Brně ve vyjádření předsedkyně senátu z 9. 12. 1996 poukázal na obsah odůvodnění napadeného usnesení, neboť i nadále považuje své závěry za správné.

Ze spisu 64 E 1534/95 Městského soudu v Brně Ústavní soud zjistil, že stěžovatelka podáním ze dne 3. 5. 1995 navrhla výkon rozhodnutí prodejem movitých věcí povinného, jenž byl označen jako firma Denis se sídlem Brno, Masarykova 18. Na základě výzvy soudu ze dne 18. 5. 1995 předložila stěžovatelka výpis z obchodního rejstříku, vedeného Okresním soudem Brno-venkov, v jehož oddíle A, číslo vložky 56, je jako obchodní jméno uvedeno Denis se sídlem Brno, Havlíčkova 85.

Městský soud v Brně následně usnesením ze dne 27. 7. 1995, čj. 64 E 1534/95–5, podle ustanovení § 104 odst. 1 o. s. ř. řízení zastavil s odůvodněním, že v daném případě byl jako účastník řízení označen někdo, kdo nemá způsobilost být účastníkem řízení. Stěžovatelka označila totiž jako povinného firmu Denis, ačkoli podle ustanovení § 9 obchodního zákoníku je obchodním jménem fyzické osoby její jméno a příjmení.

K odvolání stěžovatelky Krajský soud v Brně napadeným usnesením usnesení soudu prvního stupně potvrdil, když v odůvodnění svého rozhodnutí se v podstatě ztotožnil se závěry odvoláním napadeného usnesení.

Podle ustanovení § 768 odst. 1 obchodního zákoníku se zápisy v podnikovém rejstříku vedeném podle dosavadních předpisů považují za zápisy v obchodním rejstříku podle tohoto zákona. V odst. 3 citovaného ustanovení se dále uvádí, že zápisy v podnikovém rejstříku, které neodpovídají ustanovením tohoto zákona, musí být uvedeny do souladu s tímto zákonem do jednoho roku od jeho účinnosti. Ustanovení § 27 odst. 2, poskytující ochranu tomu, kdo jedná v důvěře v zápis do obchodního rejstříku, vyjadřuje pak princip „materiální publicity“, resp. veřejné důvěry (víry), jenž společně s principem „formální publicity“, vyplývajícím z ustanovení § 200c o. s. ř., se vztahuje nejen na účastníky řízení, ale i na rozhodující soudní orgán. Jestliže tedy stěžovatelka v projednávané věci ve svém návrhu uvedla jméno povinného tak, jak bylo uvedeno ve výpisu z obchodního rejstříku, a toto jméno již není v souladu s ustanovením § 9 odst. 1 obchodního zákoníku, měly obecné soudy dostat své povinnosti zakotvené v ustanovení § 32 obchodního zákoníku, tedy upozornit rejstříkový soud na neshodu mezi skutečným právním stavem a stavem zápisu v obchodním rejstříku, a teprve poté vyzvat stěžovatelku k odstranění vad návrhu ve smyslu ustanovení § 43 odst. 1 o. s. ř.

Protože obecné soudy takto nepostupovaly, odepřely tím stěžovatelce právo na soudní ochranu zakotvené v článku 36 odst. 1 Listiny. Ústavní soud proto z tohoto důvodu pro porušení citovaného článku ústavní stížnosti podle ustanovení § 82 odst. 2 písm. a) zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, vyhověl a napadené usnesení podle ustanovení § 82 odst. 3 písm. a) citovaného zákona zrušil.

*Nález zaslal JUDr. Jiří Slezák, advokát, Brno
Právní věta redakce*

Jednou z podmínek vydání rozsudku pro zmeškání je i posouzení oprávněnosti nároku žalobceva po hmotněprávní stránce alespoň z důkazů, obsažených ve spisech. Pouhé zmeškání nemá za následek, že žalovaný spor bez dalšího prohrává.

Usnesení Vrchního soudu v Praze z 11. 12. 1996, č. j. 4 Cmo 421/94–53

Citovaným usnesením Vrchní soud v Praze zrušil rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové čj. 16 Cm 964/92–42 z 11. 5. 1994 v bodu I. a II. výroku a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Uvedeným rozsudkem rozhodl soud prvního stupně tak, že zavázal žalovaného č. 2) k zaplacení 103 140,02 Kč žalobci a zároveň k náhradě nákladů řízení. Proti žalovanému č. 1) bylo řízení zastaveno. V odůvodnění rozhodnutí soud prvního stupně uvedl, že vůči žalovanému č. 2) rozhodl rozsudkem pro zmeškání dle ust. § 153b) o. s. ř., a to k návrhu žalobce při ústním jednání dne 11. května 1994, které bylo vůči žalovanému č. 2) prvním, přičemž omluvu zástupce žalovaného č. 2) nepovažoval soud prvního stupně ani za důvodnou, ani za včasnou. Řízení proti žalovanému č. 1) bylo na základě zpětvzetí žaloby proti němu zastaveno dle ust. § 96 odst. 1 o. s. ř.

Proti rozsudku pro zmeškání podal žalovaný odvolání. V odůvodnění uvedl, že účast na ústním jednání omluvil, když se tohoto jednání nemohl zúčastnit z omluvitelných důvodů, neboť „je nesporné, má-li strana právního zástupce, jeho přítomnost jinde je zajisté omluvitelným důvodem“. Dále uvedl, že rozsudek pro zmeškání znamená právní fikci – průkaznost tvrzení žalobce o skutkových okolnostech týkajících se sporu. Jestliže však jsou ve spise založeny důkazy o tom, že tvrzení žalobce o skutkových okolnostech nejsou správná, nelze z těchto tvrzení učinit pravdivá pouze rozsudkem pro zmeškání. Navrhl proto zrušení rozsudku pro zmeškání.

Vrchní soud v Praze přezkoumal napadený rozsudek pro zmeškání (ust. § 212 o. s. ř.) a aniž by nařizoval jednání (§ 214 odst. 2 písm. h) o. s. ř.) dospěl k následujícím zjištěním:

Žalobou se žalobce původně na žalovaném domáhal zaplacení 103 140,02 Kč. V odůvodnění uvedl, že se jedná o zaplacení faktur č. 1943, 2204, 2550, 607, 2737, 3140, 3504, které žalobce vystavil na zboží dodané žalovanému na základě objednávky č. 192/90–v ze dne 21. prosince 1990.

V průběhu řízení soud prvního stupně usnesením č. j. 16 Cm 964/92–35 ze dne 9. března 1994 připustil, aby do řízení na straně žalovaného přistoupil další účastník. Zároveň opravil, k návrhu žalobce, označení prvního žalovaného. Cit. usnesení nabylo právní moci dne 6. dubna 1994.

Dle ust. § 153b) odst. 1 o. s. ř. zmešká-li žalovaný, kterému bylo řádně doručeno předvolání nejméně 5 dnů přede dnem, kdy se jednání má konat (§ 47), a který byl o následcích nedostavení se poučen, bez důvodné a včasné omluvy první jednání, které bylo ve věci nařízeno, a navrhne-li to žalobce, který se dostavil k jednání, pokládají se tvrzení žalobce obsažená v žalobě o skutkových okolnostech, týkajících se sporu, za nesporná a na tomto základě může soud rozhodnout

o žalobě rozsudkem pro zmeškání. Bez splnění všech v cit. ust. stanovených podmínek nelze rozsudek pro zmeškání vydat.

Odvolací soud zjistil, že žalovaný byl k ústnímu jednání stanoveného na den 11. května 1994 obeslán vzorem č. 10 skupiny o. s. ř. přílohy č. 2 kancelářského řádu pro okresní a krajské soudy, který neobsahuje poučení o možných následcích nedostavení se k prvnímu jednání o věci ve smyslu shora cit. ust. Dalším předpokladem pro vydání rozsudku pro zmeškání je, že z tvrzení žalobce, obsažených v žalobě o skutkových okolnostech věci, též vyplývá oprávněnost uplatněného nároku po hmotněprávní stránce. Soud je tedy povinen skutkový stav právně posoudit a teprve tehdy, je-li nárok žalobce po právu, může vydat rozsudek pro zmeškání. Právní posouzení skutkového stavu musí být zřejmé z odůvodnění rozsudku. Z odůvodnění napadeného rozsudku však není zřejmé, zda se soud prvního stupně posuzováním skutkového stavu vůbec zabýval. Pouhé zmeškání nemá za následek, že žalovaný spor bez dalšího prohrává.

Protože, jak vyplývá ze shora uvedeného, nebyly splněny předpoklady pro vydání rozsudku pro zmeškání dle ust. 153b) odst. 1 o. s. ř. odvolací soud napadený rozsudek v bodu I. a II. zrušil a věc v tomto rozsahu vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 221 o. s. ř.). V dalším řízení o věci již rozsudek pro zmeškání vydat nelze a soud prvního stupně se proto bude zabývat věcí samou.

*Rozhodnutí zaslal a právní větu sestavil advokát JUDr. Zbyněk Pražák,
advokát, Jaroměř*

Redakce se snaží z vlastních zdrojů získávat instruktivní rozhodnutí z různých oborů právní praxe. Hlavním pramenem jsou judikáty, zasílané našimi čtenáři. Prosíme proto, abyste nám dávali k dispozici rozhodnutí, o nichž máte za to, že by jejich obsah mohl zajímat širší čtenářskou veřejnost. Rozhodnutí můžete zaslat i bez zvláštní úpravy a bez právní věty. Redakce však uvítá, jestliže budou zasílána již v úpravě vhodné k otištění.

II. Evropská komise pro lidská práva

Právo soudce na svobodu projevu

Použitelnost článku 6 Úmluvy na disciplinární řízení vedené proti soudci
Hans-Christian Leiningen–Westerburg v. Rakousko (stížnost č. 26601/95)

Rozhodnutí o přípustnosti: 20. ledna 1997

K věci

Stěžovatel, rakouský občan narozený v roce 1945, je soudcem a působil jako předseda senátu v porotním procesu vedeném proti Udo Prokschovi. Šlo o velmi spektakulární trestní případ, který vzbudil značný veřejný zájem. 11. března 1991 uznala porota Proksche vinným vraždou a pokusem vraždy v souvislosti s potopením lodi „Lucona“. Poté, co rozsudek nabyl právní moci, sešel se na jaře 1993 stěžovatel s jistým novinářem, autorem hojně čtené knihy nazvané „Případ Lucona“. Setkání se uskutečnilo z iniciativy stěžovatele, který chtěl zjistit, zda jsou pravdivé pověsti, podle nichž novinář údajně napsal filmový scénář o případu Lucona, podávající o předsedovi senátu zkreslený obraz. Během rozhovoru i novinář nedělal žádné poznámky a rozhovor ani nenahrával. Hovořilo se nejprve o chystaném filmu a později hovor přešel na již skončený proces proti Prokschovi.

Krátce po tomto setkání publikoval žurnalista knihu nazvanou „Síť moci“ („Das Netzwerk der Macht“), jejíž poslední kapitola pojednává o jeho rozhovoru se stěžovatelem. Autor zde uvádí, že mu stěžovatel řekl, že do žádného jiného případu se nepokoušelo zasahovat tolik lidí. Nejdřív šlo o dvě skupiny – jedni chtěli Proksche chránit a druzí si přáli jeho odsouzení. Zatímco jeho ochránci po zahájení procesu zmizeli, druhá skupina v nátlaku na soudce pokračovala. V další části kapitoly pak stěžovatel líčí své pocity ohledně státních zástupců – jeden z nich prý za soudcem přišel a doporučoval mu, aby případ příliš „nenafukoval“, neboť obžalovaný je každopádně vinen. Dokonce i právní zástupce pojišťovny, jež v procesu vystupovala jako vedlejší účastník, jej navštívil, aby mu řekl, že Proksch by měl dostat doživotní trest. Kniha pak pokračuje líčením, jak stěžovatel na otázku, proč nemá rád soudce L., jednoho ze zbývajících dvou členů senátu, odpověděl doslova takto:

„L. sedí v bufetu a prohlásí: ‚Ten Leiningen je podplacený.‘

Pak se Prokschův soudce zhluboka nadechne a dodá: ‚Tohle tvrdí právě L., ten malý prevít, o kterém každý v domě ví, že kdyby se nějaký soudce nechal podplatit, byl by to právě on!‘“

Kniha dále uvádí, že všechny tyto incidenty stěžovatele přesvědčily, že je potřebný akt retribuční spravedlnosti. Proto také trval na tom, aby se pátralo po vřaku Lucony, když tolik lidí z ministerstva spravedlnosti bylo proti tomu. Poté je v knize zaznamenán následující stěžovatelův výrok:

„Justice, říká Leiningen, je děvka. Tím myslí: Nejdřív je někdo jako Proksch po dlouhá léta všemi prostředky a také justici ochraňován. Pak se ale justice najednou otočí o 180 stupňů, chce mermomocí téhož člověka zničit a nemůže se dočkat, až ho odsoudí, bez ohledu na spravedlnost a právní stát: ‚Tak v tomhle tedy já nejedu!‘“

Kapitola končí několika poznámkami stěžovatele na adresu Prokschových obhájců, které reflektují hlavně jeho názor na nízkou úroveň jejich obhajoby.

Proti stěžovateli bylo poté zahájeno disciplinární řízení.

Dne 25. listopadu 1993 uznal Vrchní zemský soud ve Vídni jakožto soud kárný stěžovatele vinným porušením svých profesionálních povinností. Soud se odvolal na § 57 odst. 3 zákona o soudcích (Richterdienstgesetz) a konstatoval, že stěžovatel svým výrokem „Justice je děvka“ a svou poznámkou na adresu soudce L. jednal způsobem, který mohl snížit důvěryhodnost a vážnost soud-

ní moci, čímž spáchal kázeňský přestupek a musí mu být tedy uložena důtka v souladu s § 104 cit. zákona. Soud poznamenal, že stěžovatel připustil, že inkriminované výroky skutečně vyslovil. Hájl se tím, že tyto výroky nepronesl v rámci interview, ale v průběhu soukromé konverzace, a nepředpokládal, že je novinář uveřejní. Soud však konstatoval, že stěžovatel věděl, že novinář se případem Proksch zabývá, a musel si být vědom toho, že jeho výroky využije. Nepostupoval proto s nutnou obezřetností. Pokud jde o výrok „Justice je děvka“, stěžovatel poukazoval na četné intervence v řízení proti Prokschovi, jako bývalý předseda senátu měl však spíše oponovat kritice vztahující se k tomuto případu namísto výroků, jež vyvolávaly dojem, že řízení nebylo vedeno v souladu se zákonem. I pokud se úřad státního zástupce skutečně pokoušel ovlivňovat řízení proti Prokschovi, žádné takové podezření nebylo nikdy vzneseno ve vztahů k soudům. Stěžovatelův výrok se vztahoval k justici, která však v obecném povědomí zahrnuje jak orgány státního zastupitelství, tak i nezávislé soudy. Jeho výrok byl ve skutečnosti interpretován v tom smyslu, že Udo Proksch byl odsouzen bez ohledu na spravedlnost a principy právního státu.

Pokud pak jde o druhý výrok stěžovatele ohledně soudce L., tomuto výroku chyběla jakákoliv objektivní kritika, obsahoval pouze nekvalifikované a ponižující tvrzení, způsobilé ublížit tomuto soudci a celé soudní moci ve veřejném mínění.

Dne 4. ledna 1994 se stěžovatel proti tomuto rozhodnutí odvolal s výslovným odůvodněním, že jde o porušení článku 10 Úmluvy. Výrok „Justice je děvka“ bylo prý citátem Tucholského. Kárný soud nevzal v úvahu kontext, ve kterém byl výrok pronesen a který vylučoval interpretaci, že soudní moc je úplatná, neboť v daném kontextu případu Lucona se vztahoval na úřad státního zastupitelství a na bývalého ministra spravedlnosti, kteří všemi prostředky Proksche chránili. V tomto ohledu byla kritika potvrzena i parlamentním vyšetřujícím výborem. Protože tedy inkriminovaný výrok nebyl namířen proti soudům, nezakládal porušení jeho profesionálních povinností. Navíc tento výrok učinil v soukromém důvěrném rozhovoru a nemohl počítat s tím, že bude uveřejněn. Ohledně svého druhého výroku stěžovatel uvedl, že by svého kolegu nikdy neoznačil „malým prevítem“ na veřejnosti. Pozadím této jeho poznámky bylo, že soudce L. jej kritizoval za jeho rozhodnutí, že je nutno pátrat po vraku lodi „Lucona“, což bylo podle jeho mínění nutné, aby se prokázalo, zda Proksch je či není vinen. Ostatní kolegové mu naznačili, že soudce L. o něm v bufetu tvrdil, že je podplacen a proto trvá na tomto pátrání. V rozhovoru s novinářem se tedy nechal unést touto starou záležitostí. Je ostatně nespravedlivé, že kárné řízení je vedeno proti němu a ne proti soudci L.

Dne 1. července 1994 Nejvyšší soud odvolání stěžovatele zamítl a odvolal se mimo jiné na článek 10 odst. 2 Úmluvy, který chrání nestrannost soudní moci proti přehnané kritice, postrádající skutkový základ. Stěžovatel neprokázal nutnou obezřetnost, již je možno očekávat od zkušeného soudce, který odpovídá na provokativní otázky žurnalisty, zvláště když do rozhovoru nebyl zatažen neočekávaně. Výrok týkající se jeho kolegy pak nelze ospravedlnit tím, že onen kolega jej obvinil z korupce.

Dne 23. prosince 1994 se stěžovatel obrátil na Evropskou komisi pro lidská práva se stížností proti Rakousku, jemuž vytýká porušení Evropské úmluvy v těchto směrech:

1. Rozhodnutí disciplinárních soudů porušila jeho právo na svobodu projevu, garantované článkem 10 Úmluvy. Jeho kárné odsouzení představovalo zásah do tohoto jeho práva, který nebyl ne-

zbytný v demokratické společnosti k dosažení některého z účelů vypočtených v odstavci 2 tohoto článku Úmluvy.

2. Disciplinární řízení vedené proti němu nebylo veřejné a ani rozsudky nebyly veřejně vyhlášeny. Šlo však o posouzení trestního obvinění proti němu ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy s ohledem na tresty, jež mu bylo možno uložit na základě zákona o soudcích (Richterdienstgesetz).

Rozhodnutí

1. Komise zprvu připomíná, že záruky stanovené Úmluvou se v zásadě vztahují na státní zaměstnance (rozsudek Evropského soudu ve věci Vogt v. Německo, 1995, série A č. 323).

Rozhodnutí, jimiž byl stěžovatel uznán vinným za porušení svých profesionálních povinností, představovalo zásah do jeho práva na svobodu projevu. Tento zásah byl stanoven zákonem, totiž zmíněným zákonem o soudcích, a sledoval legitimní účel zachování autority soudní moci a ochrany pověsti jiných.

Pokud jde o nezbytnost zásahu v demokratické společnosti, Komise připomíná, že adjektivum „nezbytný“ implikuje „naléhavou sociální potřebu“. Při posuzování, zda zásah spadá do volné úvahy (margin of appreciation) smluvního státu, musí orgány Úmluvy určit, zda byl „přiměřený sledovanému legitimnímu účelu“ a zda důvody zásahu, na něž se vnitrostátní orgány odvolávají byly „relevantní a dostatečné“ (rozsudky Evropského soudu ve věcech Barthold v. Německo, Observer and Guardian v. Spojené království, Sunday Times v. Spojené království).

Komise v tomto případě zjišťuje, že inkriminovaný zásah může být považován za přiměřený sledovanému legitimnímu účelu a že stěžovatelovy výroky, zvláště onen týkající se úplatnosti jednoho z jeho kolegů, jdou daleko za hranice běžné kritiky a jsou způsobilé podkopat důvěryhodnost soudní moci. Vnitrostátní soudy vzaly v úvahu všechny okolnosti případu, zvláště pak skutečnost, že stěžovatel, zkušený soudce, pronesl inkriminované výroky v rozhovoru s novinářem a měl si být vědom rizika, že budou zveřejněny. Navíc mu byla uložena ta nejmírnější disciplinární sankce, totiž důtka. Důvody zásahu, na něž se disciplinární soudy odvolávají, možno považovat za „relevantní“ a „dostatečné“ k ospravedlnění této sankce. S ohledem na šíři volné úvahy členských států se rozhodnutí disciplinárních soudů nejeví jako arbitrární. Zásah do stěžovatelova práva na svobodu projevu může být tudíž považován za „nezbytný v demokratické společnosti“ ve smyslu článku 10 odst. 2 Úmluvy. Tato část stížnosti je proto zjevně nepodložená ve smyslu článku 27 odst. 2 Úmluvy.

2. Komise připomíná, že otázka, zda disciplinární řízení proti státnímu zaměstnanci zahrnuje posouzení trestního obvinění proti němu, závisí na kvalifikaci daného řízení ve vnitrostátním právu, na povaze deliktu a na trestu, který obviněnému hrozí (např. rozsudek Evropského soudu ve věci Ravensborg v. Švédsko, 1994, série A č. 283–B).

Řízení v této věci proti stěžovateli bylo kvalifikováno podle rakouského práva jako řízení disciplinární a vztahovalo se na porušení profesionálních povinností. Sankce, jež stěžovateli hrozily, sahaly od důtky, jež mu skutečně byla uložena, až k penzionování s redukováným důchodovým nárokem nebo k odvolání z funkce soudce. V tomto kontextu Komise připomíná, že ve věci Krem-

zov v. Rakousko (stížnost č. 16417/90) měla za to, že dokonce odnětí práv spojených s profesionálním statutem státního zaměstnance včetně ztráty důchodových nároků bylo typickou disciplinární sankcí. Disciplinární řízení v této věci se tedy netýkalo rozhodování o „trestním obvinění“ proti stěžovateli.

Komise poznamenává, že argumenty stěžovatele byly omezeny na trestní aspekt článku 6 Úmluvy. Avšak i za předpokladu, že disciplinární řízení proti soudci, jež může vést k jeho penzování s omezeným důchodovým nárokem nebo k odvolání z funkce, by mohlo zahrnovat rozhodnutí o jeho „občanských právech“ ve smyslu článku 6, v daném případě taková opatření nebyla aktuální.

Závěrem tedy Komise konstatuje, že článek 6 Úmluvy není aplikovatelný na disciplinární řízení vedené proti stěžovateli. Tato část stížnosti musí být proto odmítnuta jakožto neslučitelná ratio materiae s ustanoveními Úmluvy podle článku 27 odst. 2.

Z uvedených důvodů prohlašuje Komise většinou hlasů stížnost za nepřijatelnou.

Poznámka

Rozhodnutí Komise v této věci názorně demonstrovuje logický postup štrasburských orgánů při aplikaci druhých odstavců článků 8–11 Úmluvy, jež stanoví podmínky, za nichž stát může zasahovat do výkonu garantovaných práv a svobod. K možnosti omezení svobody projevu v zájmu „ochrany pověsti nebo práv jiných“ a „zachování autority a nestrannosti soudní moci“ se Evropský soud vyslovil např. v r. 1989 v rozsudku ve věci Barfod v. Dánsko (série A č. 149). Stěžovatel byl v této věci odsouzen vnitrostátním soudem za časopisecký článek, v němž velmi ostře kritizoval soud v Grónsku v souvislosti s rozhodnutím jisté daňové záležitosti obecného významu pro místní obyvatelstvo. Soud rozhodl ve prospěch úřadů a Barfod napsal, že dva přísedící soudci, kteří byli zároveň zaměstnanci místní správy, „splnili svoji povinnost“, což podle dánského trestního soudu mělo naznačovat, že podle autora článku nevykonávali svoji soudcovskou funkci nezávisle a nestranně. Stěžovatel se hájil, že jeho kritika byla namířena na soud a nikoliv proti těmto jednotlivcům a jeho článek byl příspěvkem do širší politické debaty o daních. Evropský soud tento argument odmítl, když dospěl k závěru, že útok byl namířen na reputaci těchto dvou soudců a bylo proto „nezbytné“ autora článku potrestat v zájmu ochrany jejich individuálních práv. Obecně Soud v této věci však vyslovil, že „je třeba se chránit před tím, aby občané byli odstrašováni trestními nebo jinými sankcemi“ od kritizování soudních institucí. Rozsudek tedy naznačuje, že pro konkrétní rozhodnutí může být klíčová přesná identifikace účelu zásahu do chráněného práva na svobodu projevu.

Druhá část rozhodnutí Komise se týká aplikovatelnosti článku 6 odst. 1 Úmluvy, který zaručuje právo na „spravedlivý proces“, na širokou a rozmanitou oblast tzv. kárných nebo disciplinárních řízení, kdy nestačí vycházet z kvalifikace daného řízení ve vnitrostátním právu, ale je nutno vždy zkoumat konkrétně, co je předmětem takového řízení a jaké sankce kárně obviněnému hrozí.

JUDr. Jiří Mucha

Z ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY

Představenstvo ČAK zvolené na sněmu ČAK dne 2. 12. 1996

Předseda

JUDr. K. Čermák

Místopředsedové

JUDr. Ing. R. Karas

JUDr. M. Račok

JUDr. L. Tichý

Členové

JUDr. PhDr. S. Balík

JUDr. J. Brož

JUDr. V. Jirousek

JUDr. V. Krčmová

JUDr. J. Nykodým

JUDr. F. Smejkal

JUDr. M. Šolc

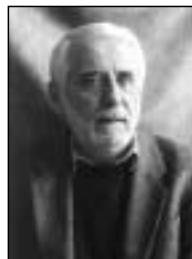
Náhradníci

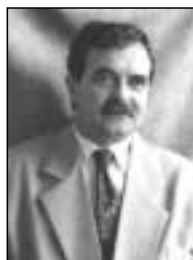
JUDr. M. Jaška

JUDr. Z. Juráková

JUDr. J. Machourek

JUDr. V. Papež

JUDr. P. Ritter

Informace o schůzi představenstva ČAK konané dne 11. 3. 1997

V pořadí pátou schůzi představenstva zahájil předseda ČAK informací o své činnosti v mezidobí mezi schůzemi, zejména s obsahem svých jednání o uznávacích zkouškách, o přijetí delegace Hlavní advokátní rady z Varšavy a o účasti na setkání předsedů středoevropských advokací v Budapešti a o návštěvě Saské advokátní komory. Na Dr. Čermáka navázal Dr. Tichý informací o zasedání pracovní schůze OECD. Pak následoval další program:

Zásady uznávání předpokladů pro zápisy do seznamu a pro konání advokátní zkoušky. Byl diskutován návrh zpracovaný Dr. Tichým. Členům představenstva bylo uloženo zaslat písemné návrhy k diskutovaným otázkám, zejména k tomu, zda požadovat praxi u advokáta i v případech uznávání jiných praxí, a k tomu, jaké praxe uznávat. Dr. Klouzovi bylo uloženo svolat k této problematice speciální komisi. Věci se představenstvo bude dále zabývat.

Stav zřizování poradních orgánů Komory (výborů a sekcí) a jejich programy práce. Dr. Čermák informoval o stavu prací a poukázal na nutnost koordinovat práci výborů s příslušnými útvary Komory.

Regionální sekce a regionální zmocněnci. Představenstvo vzalo na vědomí zprávu Dr. Krčmové o stavu příprav a schválilo JUDr. Františka Smejkalu do funkce zmocněnce pro jihočeský region a JUDr. Marii Snášelovou pro jihomoravský region. Další zmocněnci budou vybráni a schváleni na příští schůzi představenstva.

Výbory a podvýbory pro vnější legislativu. Dr. Nykodým informoval o zřízení tří podvýborů vnější legislativy ČAK, a to podvýboru občanskoprávního v čele s Dr. Nykodým, pro obchodní právo v čele s Dr. Smejkalem a trestního v čele s Dr. Ritterem. Ustanovení podvýboru pro správní právo bude založeno v součinnosti s Dr. Brožem.

Výbor pro východu koncipientů a advokátů, výbor pro zahraniční činnost, výbor pro společenskou činnost Komory, výbor pro stavovskou legislativu a výbor pro advokátní tarif. Představenstvo vesměs vzalo po diskusi na vědomí zprávy pověřených členů představenstva a uložilo jim předložit další návrhy, zejména pokud jde o personální a finanční zabezpečení.

Redakční rady advokátních časopisů. Dr. Balík informoval o společném zasedání obou redakčních rad. Představenstvo vzalo zprávu na vědomí a potvrdilo dosavadní vedoucí redaktory Dr. Mandáka (Bulletin advokacie) a Dr. Snášelovou (Právní právo v podnikání).

Vztahy k veřejnosti. Dr. Šolc předložil k diskusi pracovní materiál. Po debatě byl vzat na vědomí mj. s tím, že bude zvažováno zadání zpracování programu pro sjednocení a vyhovění korporační kultury ČAK.

Pro časovou náročnost navrženého programu byly na další schůzi odloženy otázky stavovské legislativy a kancelářského řádu. Mezi dalšími náměty odezněla diskuse k otázce neslučitelnosti výkonu advokacie s jinými činnostmi, proběhlo odvolací jednání v kárné věci a bylo rozhodnuto o vyškrtnutí advokáta ze seznamu podle § 8 odst. 1 písm. e) zákona č. 85/1996 Sb.

JUDr. PhDr. Stanislav Balík

Termíny seminářů pro advokátní koncipienty ve II. pololetí 1997

- a) základní seminář: 22. 9. – 26. 9. 1997
- b) trestní seminář: 29. 9. – 3. 10. 1997
- c) civilistický seminář: 13. 10. – 17. 10. 1997
- d) výběrový seminář: 4. 11. – 7. 11. 1997

Na konci tohoto čísla BA je závazná přihláška, kterou po vyplnění zašlete nejpozději do 30. června 1997 k rukám pí. Anny Šolcové, ČAK, Národní třída 16, 110 000 Praha 1 (tel.: 2491 3606).

Žádost o zaslání rozhodnutí týkajících se advokátního tarifu

ČAK hodlá zobecňovat problematiku spojenou s aplikací advokátního tarifu. Shromážděné materiály budou evidovány na ČAK a průběžně vyhodnocovány. Za tím účelem žádáme, aby advokáti zajímavá rozhodnutí i případné jiné prameny zaslali k rukám JUDr. Vladimíra Papeže, advokáta, nám. Přemysla Otakara II č. 6, 370 01 České Budějovice, který je v představenstvu ČAK pověřen sledováním otázek advokátního tarifu a je též vedoucím výboru pro advokátní tarif jakožto pomocného orgánu ČAK.

Upozornění na možnost složení peněžní částky k obecně prospěšným účelům v rámci trestněprávního narovnání

ČAK obdržela žádost okresního výboru Svazu tělesně postižených v ČR, Štefánikova 25, 400 01 Ústí nad Labem, abychom připomněli existenci a činnost této organizační složky jmenovaného Svazu jako organizace, které by mohla být poskytnuta peněžní částka skládaná obviněným a určená k obecně prospěšným účelům. Svaz tělesně postižených je občanským sdružením osob s převážně tělesným postižením a Svaz zajišťuje pro ně rekondiční pobyty, společenské a kulturní akce, poznávací zájezdy, kondiční plavání, obstarávání kompenzačních pomůcek, poradenskou činnost apod.

Bližší kontakt s uvedenou organizací je možno navázat na adrese: Bohumila Přikrylová, předsedkyně Okresního výboru Svazu tělesně postižených v ČR, Štefánikova 25, Ústí nad Labem, PSČ 400 01, č. tel. 047/521 19 56.

Oprava

V čísle 4 jsme uvedli v této rubrice na str. 51 poděkování kolegovi **JUDr. Ivo Palkoskovi** za nemalé přispění k prosazení zájmů odvoctů v souvislosti s opětovným získáním oprávnění podle novely zákona o správě daní (zák. č. 323/1996 Sb. z.). Nedopatřením však došlo k nesprávnému přepisu příjmení, za což se redakce dr. Palkoskovi tímto omlouvá.

Z kárné praxe ČAK

Je porušením povinnosti advokáta, jestliže informuje ministra spravedlnosti o skutečnostech, které zjistil při výkonu své advokátní praxe o činnosti jiného advokáta.

Kárný senát kárné komise České advokátní komory rozhodl ve věci K 33/96 takto:

Kárně obviněný advokát JUDr. J. H. je vinen, že dne 23. 6. 1995 zaslal ministru spravedlnosti ČR dopis, ve kterém ho informoval o skutečnostech, které zjistil při výkonu svého povolání o činnosti advokáta JUDr. V. J., tedy porušil povinnost zachovávat mlčenlivost o všech skutečnostech, o nichž se dozvěděl v souvislosti s výkonem advokacie ve smyslu § 19 odst. 1 zák. o advok. č. 128/90 Sb. a dále povinnost postupovat tak, aby nesnižoval důstojnost advokátního stavu ve smyslu § 2 ve spojení s § 15 odst. 1 stavovského předpisu č. 19 – org. řádu, za což se mu ukládá podle § 25 odst. 1 písm. b) zák. č. 128/90 Sb. o advokacii jako kárné opatření pokuta ve výši 10 000,- Kč.

Z odůvodnění:

Z obsahu stížnostního spisu i z vyjádření kárně obviněného zjistil kárný senát tento skutkový děj:

Dne 23. 6. 1995 zaslal kárně obviněný ministru spravedlnosti ČR doporučeně přípis, označený jako „prověření případu, zda nebyly porušeny zákony, učinění opatření“. Obsahem tohoto přípisu bylo mimo jiné toto sdělení: „Současně při studiu spisů bylo zjištěno, že advokát V. J. likvidoval náklady obhajoby odsouzeného M. A. ve výši 34 504,- Kč, které mu byly přiznány. Je otázkou, zda tato částka odpovídá skutečně vynaložené práci advokáta, zda tato byla z hlediska obhajoby účelná a zda není plýtváním finančních prostředků státu.“

Kárný žalobce dne 20. 6. 1996 podal kárnou žalobu na kárně obviněného, v níž dovozoval, že tímto přípisem kárně obviněný porušil své povinnosti, uložené mu v § 19 odst. 1 zák. o advok. a v § 19 odst. 1 org. řádu.

Kárně obviněný ve svém písemném vyjádření ke kárné žalobě předně namítl, že uplynula roční lhůta pro projednání věci, uvedená v § 27 odst. 2 zák. o advok. Dále vyslovil pak zásadní neshlas s hodnocením věci kárným žalobcem s tím, že náklady obhájce může kompetentně posoudit ministr spravedlnosti, který má k tomu příslušné kompetence. Protože kárně obviněný omluvil svoji neúčast při jednání kárného senátu, vycházel kárný senát z písemných materiálů, které jsou obsahem stížnostního spisu a které plně dostačují pro celkové posouzení věci.

Kárné řízení bylo zahájeno podáním kárné žaloby ještě před 1. 7. 1996, tedy přede dnem účinnosti zákona č. 85/1996 o advok., a proto se řídil kárný senát ust. § 62 odst. 3 tohoto zákona, podle něhož kárné řízení, zahájené přede dnem účinnosti zákona se dokončí podle dosavadních předpisů. Z tohoto důvodu aplikoval kárný senát na daný případ zákon č. 128/1990 Sb. včetně dalších předpisů s tímto zákonem souvisejících.

Kárný senát nemohl přisvědčit námitce kárně obviněného v tom směru, že uplynula roční lhůta, uvedená v § 27 odst. 2 zák. o advokacii. Přípis kárně obviněného ministru spravedlnosti je datován dnem 23. 6. 1995, kárná žaloba byla podána 20. 6. 1996, takže lhůta pro projednání věci je zachována.

Kárný senát se zabýval povahou písemnosti, kterou kárně obviněný zaslal ministru spravedlnosti, zejména v té části, která je výše citována. Kárně obviněný poukázal ve svém přípisu na výši nákladů obhajoby, které byly přiznány obhájci JUDr. V. J. a zároveň vyslovil pochybnosti o účelnosti takto vynaložených prostředků a jejich přiměřenosti ke skutečně vynaložené práci advokáta. Kárnému senátu je zřejmé, že kárně obviněný mohl zjistit výši přiznaných nákladů obhajoby JUDr. V. J. za obhajobu obviněného M. A., pouze v souvislosti s výkonem své advokátní praxe.

Dle § 19 odst. 1 zák. č. 128/1990 Sb. je advokát povinen zachovávat mlčenlivost o všech skutečnostech, o nichž se dozvěděl v souvislosti s výkonem advokacie. Této povinnosti jej může zprostit pouze klient prohlášením, i v tomto případě je však advokát povinen zachovávat mlčenlivost, pokud je to v zájmu klienta. Z obsahu stížnostního spisu a dokonce ani z vyjádření kárně obviněného neplyne, že by snad M. A. byl jeho klientem a prohlášením ho zprostil mlčenlivosti v souvislosti s trestním řízením, které proti němu bylo vedeno a v němž jako obhájce byl činný advokát JUDr. V. J. Za této situace je tedy nepochybně povinností kárně obviněného zachovávat mlčenlivost ve smyslu § 19 odst. 1 zák. o advokacii. V žádném případě totiž nešlo o zákonem uloženou povinnost překazit spáchání trestného činu ve smyslu § 19 odst. 2 tohoto zák.

Jestliže se kárně obviněný ustanovením § 19 odst. 1 zák. o advok. v tomto případě neřídil, porušil své advokátské povinnosti, které kárný senát považuje za závažné ve smyslu § 25 odst. 1 zák. o advok. Kárně obviněný si navíc musel být vědom toho, že svým přípisem nepochybně vyvolá řízení proti JUDr. V. J., které bude směřovat k přezkoumávání přiznaných nákladů obhajoby, k čemuž skutečně došlo, když přípis kárně obviněného byl i předmětem šetření Krajského státního zastupitelství v N. Na této skutečnosti nic nemění ani to, že podání kárně obviněného bylo shledáno nedůvodným a odloženo bez dalších opatření.

Dle § 2 org. řádu ČAK postupuje advokát při výkonu advokacie tak, aby nesnižoval důstojnost advokátního stavu. Za tím účelem je povinen dodržovat pravidla profesionální etiky a pravidla soustěže, stanovená Komorou. Dle § 15 odst. 1 org. řádu je advokát v zájmu zachování cti a vážnosti advokátního stavu povinen předtím, než proti jinému advokátovi zahájí soudní nebo jiné obdobné řízení, využít smířčího řízení před orgány Komory. K tomu v tomto případě nedošlo a kárně obviněný svým podáním ministru spravedlnosti porušil i citovaná ustanovení organizačního řádu.

Kárný senát pak zvažoval druh kárného opatření a došel k závěru, že kárně obviněný hrubým způsobem poškodil dobré jméno české advokacie u státních úředníků v době, kdy Česká advokátní komora bojovala o zachování své existence jako stavovské organizace. Protože sám kárně obviněný považoval svůj postup za zcela normální, zvažoval kárný senát i uložení nejpřísnějšího kárného opatření, neboť patrně při tomto postoji kárně obviněného nelze vyloučit opakované jednání podobného druhu. Konečně ale kárný senát dospěl k závěru, že i s ohledem na věk kárně obviněného a jeho jistě bohaté životní zkušenosti postačí uložení pokuty v maximální výši, jak to v době rozhodování umožňovalo ustanovení § 25/1 písm. b) zák. č. 128/1990 Sb.

Z kárné praxe

Pokud by kárně obviněný v budoucnu nadále hodlal podobným způsobem přezkoumávat příznané náklady obhajoby svým kolegům, může tak jistě zcela v mezích platné právní úpravy činit jako soudce, příp. státní zástupce, ale rozhodně nikoli jako advokát.

Bylo proto rozhodnuto, jak shora uvedeno.

*Připravil JUDr. Vladimír Horný,
vedoucí kárného oddělení ČAK*

Z kárné praxe Německé spolkové advokátní komory

Spolková advokátní komora vydává čtrnáctidenně profesionální časopis nazvaný BRAK Mitteilungen (Bundesrechtsanwaltskammer Mitteilungen) přibližně o 50 stránkách s velmi širokým výběrem článků teoretických, postřehů praktických o judikatuře, nové jurisdikci, o různých advokátních institucích, a seznamuje současně s kárnými rozhodnutími advokátní komory a soudů.

V čísle 1/1997 je uveřejněn rozsudek Spolkového soudního dvora, jehož obsah zajímá i nás.

Odvolání advokátní registrace pro nesplnění povinnosti zaplacení pojistky na povinné ručení

1. V § 51 zákona o Pravidlech spolkové advokátní komory je zakotvena povinnost advokáta uzavřít pojistku za zákonné ručení za škody z povolání nejméně na částku 500 000,- DEM. Platí bez ohledu na to, jakého příjmu advokát ze své činnosti docílí.

2. Odstupňování výše pojistného podle objemu advokátní činnosti nepřináší žádné oprávněné řešení, protože přezkoušení tohoto objemu advokátní činnosti by bylo velmi obtížné a neodpovídalo by zásadám potřeby ochrany občanů vyhledávajících právo (rechtsuchendes Publikum), kteří mají zájem na tom, aby byli při zastupování advokátem chráněni při porušení jeho povinností bez ohledu na výši sporu nebo věci.

Odůvodnění:

Advokát narozený v roce 1911 se stal advokátem v roce 1946. Advokátní komora rozhodnutím z 11. 2. 1995 zrušila jeho advokátní registraci, protože advokát nesplnil důležitou podmínku výkonu povolání, tj. uzavření pojistky svého povinného profesního ručení. Advokát podal návrh na projednání této věci soudem první instance, který však rozhodne proti němu.

Proto se na odvolání advokáta věcí zabýval Spolkový soudní dvůr. Návrh však byl opět zamítnut s následujícím odůvodněním:

Od doby účinnosti nového zákona o výkonu povolání advokátů a patentních zástupců ze dne 9. 9. 1994 je každému advokátovi uložena povinnost být pojištěn na odpovědnost za škodu způsobenou jeho advokátní činností nejméně na 500 000,- DEM. Pokud advokát tuto podmínku nesplní, je jeho ad-

vokátní registrace odvolána. V daném případě advokát sám doznává, že takovou pojistku neuzavřel. Uváděl, že placení pojistky by pro něho znamenalo mimořádně vysoké finanční zatížení, protože již v roce 1995 v důsledku svého pokročilého stáří vykonával činnost advokáta jen v malém rozsahu.

Avšak ustanovení o povinnosti zákonného pojištění je platné bez ohledu na to, jakého příjmu advokát ze své činnosti docílí. Generálně stanovená výše pojistky na 500 000,- DEM, která byla stanovena i dřívějšími normami, neodporuje zásadám přiměřenosti. Přitom ze strany zákonodárce tato výše byla stanovena podle jeho volného uvážení. Odstupňování pojistného podle objemu advokátní činnosti by nebylo schůdným řešením, protože, jak výše uvedeno, profesionální přezkoušení objemu výkonů by bylo velmi obtížné a neodpovídalo by zejména potřebám právní ochrany obyvatelstva, které je zvyklé na to, že je chráněno pojistkou proti porušení povinností advokáta.

Advokát rovněž neuspěl s poukazem na to, že mezitím se již vzdal své činnosti. Pro rozhodnutí soudu je rozhodná doba, kdy advokát podal k soudu odvolání, což se stalo v době, kdy činnost stále vykonával.

Jako tomu je v obdobných případech advokátních žalob projednávaných u soudů, soud rozhodl také o nákladech řízení. V podobných případech bývá jako základ pro výpočet nákladů vzata částka 100 000,- DEM. Vzhledem k vysokému věku advokáta a k malému obsahu jeho činnosti, kterou mezitím zcela zastavil,jevila se soudu jako přiměřená částka pro stanovení nákladů 20 000,- DEM.

Připravil JUDr. Václav Král

Poznámka redakce: V ČR uzavírá Komora hromadnou pojistku za všechny advokáty s výjimkou těch, kteří si vyhradí uzavřít smlouvu individuální. Pokud je advokát pojištěn hromadnou pojistkou a nezaplatí na účet Komory pojistné, jde o občanskoprávní vztah mezi Komorou a advokátem – pohledávku lze vymáhat soudně. Jestliže si advokát vyhradí individuální pojistku a tu pak neuzavře, šlo by o závažné porušení povinnosti postižitelné kárně.

ANOTACE

Dr. Eva Matrasová, Dr. Petr Příhoda, Dr. Václav Šlauf, Dr. Ladislav Šmíd
SPRÁVNÍ ŘÁD. KOMENTÁŘ.

4. vydání podle stavu k 1. 3. 1997. Linde Praha a. s., 314 stran.

O úspěšnosti této publikace nejlépe svědčí ten fakt, že nová aktualizovaná vydání vycházejí s odstupem jednoho roku: 1995, 1996 a nyní 1997. Vedle komentáře je ještě vcelku bez poznámek otištěn správní řád, což usnadňuje hledání a srovnávání jeho ustanovení. Další tři části publi-

kace obsahují „související“ právní předpisy (II) a „navazující“ právní předpisy (III), v poslední části je výběr stanovisek soudů ve věcech správního soudnictví. Čtvrté vydání komentáře obsahuje potřebná doplnění výkladu některých ustanovení správního řádu a zaktualizování odkazů na související právní předpisy. Dochází také k odstranění ojedinelých přepsání v textu. Rozšíření je výběr stanovisek z rozhodovací činnosti soudů v oblasti správního soudnictví. Tento výběr obsahuje nyní 60 právních vět. Publikace je doplněna stručným věcným rejstříkem.

Komentář k správnímu řádu vyplňuje téměř polovinu publikace. Vysvětlivky jsou obsažné, obsahují vše podstatné a neuvádějí samozřejmosti. Jsou tu i odkazy na související ustanovení správního řádu.

Bez vysvětlivek jsou v dalších částech otištěny tyto předpisy v plném znění: zákon o správních poplatcích, zákon o odpovědnosti za škodu způsobenou rozhodnutím orgánu státu nebo jeho nesprávným úředním postupem, zákon o právu petičním a vládní vyhláška o vyřizování stížností, oznámení a podnětů pracujících. Výňatky jsou otištěny z těchto právních předpisů: Občanský soudní řád, zákon o obcích, zákon o okresních úřadech, zákon o správě daní a poplatků, celní zákon, zákon o přestupcích.

JUDr. A. Dolenský

NÁZOR

Potřeba etiky (i soudcovské)

V současné době intenzivně diskutují čeští soudci závažnou a pestrou problematiku soudcovské etiky. Diskuse by měla přirozeně dospět do stadia tvorby etického kodexu soudce. Materií diskutujeme i s kolegy soudci ze zahraničí a při jedné takové příležitosti jsem se dozvěděl, že například v Holandsku až do nedávna nebyla pocítována potřeba existence etického kodexu, tedy sbírky pravidel profesionální etiky. V současnosti však je údajně situace zcela jiná a potřeba kodexu soudcovské profesionální etiky je živá a intenzivní. V této souvislosti mě zaujala otázka, zda existuje a v kladném případě v čem spočívá společný základ nynějších úvah o soudcovské etice soudců, kteří až do doby nedávno minulé pracovali v politických prostředích diametrálně odlišných, ve kterých nebylo možné nalézt ani stopy něčeho společného.

Problém navozuje pohled na dosavadní průběh dějin. V podstatě od středověku se sice hovoří o běhu „všeobecných“, „světových“ dějin, kde dějiny jednotlivých částí tvoří fragmenty celku, teprve však v novověku se jednotlivé kultury reálně setkávají a fakticky se navzájem ovlivňují. Přibližně od poloviny 20. století vzniká jednota globálního povědomí, doba světového společenství, kterou M. Palouš nazývá světověkem. W. Welsch spatřuje obsahové vymezení moderny v emancipačních procesech hlavně z moci náboženské, avšak stále spojené s hledáním nového řádu, no-

vého uspořádání, tedy nové jednoty. Prioritu získává nezávislý subjektivní rozum, takže moderna nastoluje (kanonizuje) univerzální panství racionality. V současnosti dovozujeme, že tento stav se stal překážkou dalšího žádoucího rozvoje.

Krizí moderny se samozřejmě již dříve zabývali mnozí (Marx, Comte, aj.). Zdá se však, že teprve přibližně od poloviny našeho století je moderna podrobena kritice ve své podstatě, totiž ve své víře v neustálý optimistický pokrok (Weizsäcker). Tato kritika spojená s pojmem „postmoderní“ reflektuje skutečnost prostřednictvím pojmů jako jsou např. pluralita, diference, rozvolnění, spor, decentralizace, hovoří o „polyteismu hodnot“ (M. Weber). Pozdně moderní a postmoderní společnosti inklinují k organizaci složené z rozvolňujících se stále více navzájem nezávislých subsystémů, které se dle D. Bella vyznačují „radikálním antagonismem“ mezi svými sférami a cíli. Téměř na každou otázku lze poskytovat více rovnoprávných odpovědí, jež je nutno respektovat. Z právního hlediska spočívá pluralismus ve svobodě jednotlivců i skupin podložené ideou lidských práv žít tak, jak si sami přejí.

Integrace do celku je přenechána jejich aktivitě na základě případného světonázorového přesvědčení dle vlastního výběru. Pluralismus se vyskytuje ve všech aktivitách života společnosti jako pluralismus ekonomický, sociální, kulturní, vědecký, náboženský, světonázorový apod. a v důsledku toho rozkládá stále více dosavadní homogenní sociální prostředí. Tento posun reflektujeme jednoznačně po pádu totalitního režimu i u nás. S pluralizací se však spolu se svobodou, uvolněním, možností volby, tedy s rozvolněním tradic moderny k nám vkrádá jako její neodbytný stín i zvyšující se komplikovanost sociálního prostředí a obtížnost praktického života v něm, vedoucí u mnohých k intenzivním pocitům skepse, nedůvěry a nejistoty. Rovněž tato negativa bezprostředně vnímáme, neboť se nás přímo dotýkají.

Vlády, či obecněji struktury disponující mocí v otevřených společnostech (H. Bergson), pocházejí nikoliv z „vlastnictví pravdy“, která, ať už je jakákoliv, nemá oprávnění k politické moci, nýbrž ze souhlasu těch, jimž nakonec vládnou, neboť subjektem práv a povinností může být pouze člověk. V tom případě záleží výsostně na kvalitě onoho souhlasu, který je tak závislý na mravní, kulturní a obecně lidské úrovni občana. Demokracie je evidentně závislá na morálce lidí, aby mohla odolat tendencím, které by v případě absence morálních hodnot zaváděly demokracii k totalitě legitimované již nikoliv souhlasem osob, ale opět nárokem na vlastnictví nějaké pravdy. Úroveň mravní kvality občanů má význam i v oblasti trhu. Relativně úspěšná ekonomika demokracií může totiž být pro občana žijícího pod vlivem vlastních negativních pocitů z nutných komplikací provázející pluralitní demokracie důvodem pro jeho volbu tendence přiklonit se snáze k méně podstatným, leč mnohdy populárnějším hodnotám a tím dosáhnout jakési kompenzace svého problému. M. Novak má za to, že pro demokracii je větším nebezpečím absence morálních hodnot než problémy ekonomického či politického rázu. Oblast morálky považuje za nejslabší stránku demokracie.

Dosud je příznačné, že v demokraciích jsou základní etická pravidla lidmi přijímána bez vážnějších výhrad. Jiné to ovšem bývá již s jejich praktickým dodržováním. Zde hodně o morálním stavu společnosti napoví zjištění, jaká část občanů o sobě tvrdí, že jednají poctivě, avšak jinému již v tomto ohledu nedůvěřují. Stav morálního zdraví společnosti má samozřejmě přímý vliv i na oblast tzv. etiky institucí, která je nejdůležitější součástí politické etiky. Morální úroveň pracovníků in-

stitucí je vždy společností ostřeji sledována v souvislosti s tušenými rozpaky nad stavem vlastního morálního zdraví.

Domnívám se, že důvodem intenzivních úvah o morálce (etických kodexech) je nezastupitelná role morálky a její rozhodující vliv na zdravý rozvoj systému pluralitní demokracie, lhostejno zda české nebo holandské, neboť „bez mravního základu, bez přesvědčení, které není věcí opportunity, okolností a očekávaných výhod, žádná sebelépe technicky vybavená společnost nemůže fungovat. Morálka je zde k tomu, aby člověk byl člověkem“. (Patočka).

JUDr. Alois Cihlář

předseda Okresního soudu Praha–východ

Slušnost – základní zásada dobrého advokáta

V současné době upravuje poměry v advokacii zákon č. 85/1996 Sb. o advokacii, který vychází z více než staleté tradice nezávislé české advokacie. Zákon odstraňuje profesní a stavovský rozdíl mezi advokáty a komerčními právníky a vytváří po šesti letech opět jednotný advokátní stav.

Domnívám se, že v budoucnosti by Komora měla více dbát o dodržování profesionální etiky a cti svými členy. Ne vždy se lze ztotožnit se starým českým pořekadlem o účelu, který světlí prostředky. V poslední době se čím dál tím více můžeme v médiích setkat se zprávami o tiskové konferenci té či oné politické strany, na níž advokáti rozpitvávají své kauzy, snad v domnění, že upoutávkou veřejnosti na svou kauzu ovlivní nezávislý soud. Bojím se doby, kdy se soudce nechá ovlivnit tlakem veřejnosti, který vyvolal „chytrý advokát“. Tento postoj ohrožuje i poctivé a čestné advokáty, kteří jednájí v mezích stanovených právem a etikou, protože oni pak před svými klienty vypadají jako ti neschopní vybojovat klientovo dobro. A ztrácejí je. Podle mého názoru se jedna i druhá strana musí naučit respektovat postavení a úlohu druhého, neb zákon džungle ve slušné společnosti neplatí. Pokud to nepochopí někdo sám, musí existovat někdo, kdo ho na možné neetické jednání upozorní, a pokud od něho neupustí, tak bude potrestán. Všechny instituce v tomto státě musí dbát na dodržování základních zásad civilního řízení, zejména dodržování rovnosti stran.

Prvním počinem v úsilí za dodržování dobrých mravů a slušnosti má být zamyšlení každého nad sebou samým a svým chováním. Výmluva na téma, jak dnešní hektická doba nás nutí se chovat především s ohledem na svůj prospěch bez ohledu na ostatní, při hlubším zamyšlení neobstojí. V advokátní praxi začíná diskuse o slušnosti, která začíná například žádostmi o odročení bez konzultace s druhou stranou (viz Bulletin advokacie č. 1/1996 – JUDr. Helena Teissingová) a kde končí? Asi poškozením svého klienta či svého kolegy.

Nelíbí se mi vyjádření některých advokátů o protistraně ve smyslu „já ho zničím, zadupu do země...“. Samozřejmě jedinci s pocitem křivdy se to bude líbit, ale advokát má být především tím, kdo zhodnotí danou situaci a navrhne pro klienta co nejlepší řešení.

Strašně se mi líbí scéna starého českého filmu „Svátek věřitelů“, která ukazuje postup dvou advokátních kanceláří ve stejném případě. Dvě staré nepřilíš bohaté ženy se na základě závěti měly rozdělit o málo cenný movitý majetek. Obě samozřejmě po rozdělení získaly pocit křivdy. A tak se obrátily na advokáty. Jeden poradil, ať se soudí, že se musí domoci práva ať to stojí, co to stojí. V druhé advokátní kanceláři si však advokát s babkou sedl a v klidu s ní případ a její možnosti rozebral a najednou se ukázalo, že by daleko více prosoudila než získala. Pro mne je druhý přístup mnohem více přijatelný, než se soudit jen proto, že jako advokát za to získám odměnu. Obvykle se totiž strana dává zastupovat, protože její zmocněnec má odborné právní znalosti a procesní zkušenosti a může lépe hájit její zájmy než ona sama.

Advokát má být pro klienta tím, kdo zhodnotí situaci z hlediska pro klienta co nejnvhodnější. Ale musí hájit jeho zájmy s ohledem na právní řád a etiku civilního procesu. V právu totiž jde o ochranu individuálních práv a svobod.

Myším, že dodržování cti a vážnosti advokátního stavu založené na dobrých mravech a poctivých profesních zvyklostech je základní zásadou každého poctivého advokáta.

Ivana Hutrová,

studentka 5. ročníku Právnické fakulty UK v Praze

Muž ve službě

Poskytuji právní službu. Ještě nedávno znělo označení mé činnosti právní pomoc. To současně je přesnější. Za úplatu řeším právní problémy svých klientů. Jsem profesionál, který splnil předepsaná kritéria pro výkon takovéto činnosti. Slovo pomoc by nabízelo očekávání vděčnosti za její poskytnutí. Služba je služba. Ta s vděčností nemá co dělat. Na druhé straně nemůže klient očekávat něco jiného než přesný výkon právní služby. Osobní problémy klienta nemají nic společného s mojí činností. Pouze problémy právní.

Jako vše v životě lidském je to jinak. Klient je především člověk, jenž se na mne obrátil s určitou dávkou důvěry. Moje činnost je sice také ovlivněna odměnou za tuto činnost, lhal bych, kdybych tvrdil opak, ale především důvěra zavazuje. Ne peníze. A pak můžeme tisíckrát hovořit o profesionalitě a jenom právnímu přístupu. Musím vnímat svého klienta jako člověka, a ne pouze jako případ.

Vážení kolegové, každému z nás se to stalo, a ne jednou. Všechny zákony, všechny paragrafy, dokonce všechny právní teorie jsou nám na nic. Je zde člověk, jeho osobní problém či dokonce osobní tragédie, která se prostě do předem daného rámce nevešla. Se kterou zkušenost těch ostatních, kteří ony právní předpisy a teorie vymysleli, nepočítala. ani nemohla. Nekonečnost zápletek v lidských osudech činí teprve život životem. Nikdy nic se nedá do puntíku předem odhadnout. Přesto je zapotřebí hledat spravedlnost. Cítit, ne racionálně zdůvodnit, neboť ono to nejde.

Cítíme, nikoliv víme: Že tvrdost zákona v tomto případě byla přespříliš tvrdá. Že zasunutí případu do škatulky paragrafu by se přičilo dobrým mravům. Že trestní sazba neodpovídá skutku, jenž se stal, byť formálně k tomuto skutku patří, a je zapotřebí volit sazbu mírnější, nebo přísnější. Že udělená milost je spravedlivější než po právu udělený trest.

Pak nastupuje něco jiného. Nejen klient, ale i advokát, dokonce i soudce, má cosi jako svůj vnitřní svět, něco, co se nazývá duší a projevuje se to citem, emocí. Někdy to působí ve světě právním tak, že „dokonalý“ právník se dopouští chyby a neuvažuje právně. Protože to nejde. Neboť není jen chodícím kompjútreem na existující paragrafy.

Nestává se to často, ale stalo se mi to. Přesto poskytuji službu, která má přívlastek právní! Myslí, že i takovéto situace k ní patří a bez nich by ani nemohla existovat. Bez takovýchto situací by se totiž ani nemohlo vyvíjet právo. Zůstalo by ustrnulé na oněch prvních zásadách, které byly vymyšleny. Nestávalo by se lidštějším a životnějším a nepomáhalo by ve fungování společnosti a k ulehčení života každého lidského tvora v ní. Jenomže to je jeho hlavní úkol i poslání. Při poskytování právní služby musím ctít především tuto skutečnost.

JUDr. Aleš Pejchal
advokát, Praha

Převzato z volného cyklu fejetonů, které autor připravil pro Rádio Svobodná Evropa. (Se souhlasem redakce).

SBÍRKA ÚTĚCHY

Dcerce státního zástupce

Milá holčičko,

na den 8. března 1995 máme oba nepochybně společnou vzpomínku. S odstupem času pokládám za nutné vysvětlit Ti svoji tehdejší odpolední nepřítomnost na randez-vous v rámci projíždky kočárkem na Letné, o němž jsme se mrknutím oka smluvili předcházejícího dne.

Onoho 8. března jsem se probudil do krásného dne. Obloha byla azurově modrá a ptáčkové líbezně zpívali.

„Ach“, povzdechl jsem si slastně v toužebném očekávání nádherného odpoledne. Abych si zajistil řidiče kočárku, usmál jsem se co nejroztomileji na tatínka, který byl již vzhůru, a opatrně, velmi opatrně jsem mu podal z poličky brýle.

Polichocení otec nato pravil: „Synku, dnes mám ve 13 hodin být na obvodním úřadu vyšetřování v Praze 3, kde má vyšetřovatelka provádět výslechy čtyř svědkyň.“ Pak – domnívaje se, že pro nezralost řeči v mém věku jeden rok, dva měsíce a čtyři dny neprozradím porušení povinnos-

ti mlčenlivosti – dodal: „Víš, jde o ČVS: OVV 1178/94. Žádal jsem před šesti dny dozorového státního zástupce o odstranění závad v postupu vyšetřovatelky a věc jsem podrobně skutkově a právně rozebral. Možná, že mi vyšetřovatelka jenom doručí usnesení o zastavení trestního stíhání, ale svědkyně určitě vyslychat nebude. Budeš-li chtít, pojďme spolu odpoledne na Letnou...“

Uplynulo 14 hodin, táta nikde. Neobjevil se ani v 15 hodin. V 16 hodin se sluníčko schovalo za protější dům...

Otec dorazil krátce před prvním Večerníčkem. Praštil s komentářem k trestnímu řádu a řekl mi unaveně: „Promiň, pokoušel jsem se ještě dovolat státnímu zástupci z vyšetřovačky. Víš, on postup vyšetřovatelky nepřezkoumal a navíc, už ve čtvrt na dvě nebyl v kanceláři.“

Chápu, chtěla's být na Letné dřívě, aby se Ti mohl dvořit syn prvoinstančního soudce...

Přípis Tvého papá, jímž žádost dle § 167 tr. řádu neshledal důvodnou, byl mému tatínkovi doručen až 65 dnů poté, kdy byly svědkyně vyslechnuty. Následovaly další úkony vyšetřovatelky, obžaloba, hlavní líčení, odvolání, odvolací veřejné zasedání, hlavní líčení, odvolání a konečně zproštění obžaloby tátovy klientky z důvodů obsažených již ve zmíněné žádosti. Po celou tu dobu mi tatínek přepínal programy s televizními zprávami ve chvílích, kdy se začalo mluvit o zvýšení platů státních zástupců.

Víš, milá holčičko, moc jsem o věci přemýšlel. Nejen doma. Za mimosmluvní odměnu vypočtenou podle provedených úkonů právní pomoci jsme s tátou letěli na čtrnáct dnů na Mallorku. Tam i v největším horku roznášel na pláži chlazené nápoje místní obchodník. Zahleděl jsem se do jeho holčičky. Její tatínek je muž na svém místě...

Standa III.

Za správnost: **JUDr. PhDr. Stanislav Balík**

TISK O ADVOKACII

Připravuje Dr. Václav Mandák

S jarní únavou jako by upadal zájem tisku o advokacii – soudě alespoň podle počtu a povahy informací, které jsme oproti minulému období zaznamenali v celostátním i regionálním tisku za období únor – první polovina března t. r.

PRÁVO otisklo 25. 2. rozhovor s tajemníkem ČAK JUDr. Jiřím Klouzou pod nadpisem „**Kvalitního právníka neposuzujte jen podle titulu**“. Přetiskujeme doslovné znění otázek a odpovědí.

Jak si počínat při volbě právního zástupce?

„Dosavadní právní úprava nestanoví povinné zastoupení účastníka soudního řízení advokátem – s výjimkou některých věcí projednávaných Vrchním soudem a vždy před Ústavním soudem. Po-

vinná obhajoba advokátem je dále upravena v trestním řízení, kdy je např. obviněný ve vazbě a hrozí mu trest převyšující pět let, nebo je mladistvý. Nezvolí-li si obviněný obhájce sám, ustanoví ho soud.

Advokáti se nesmějí označovat jako specialisté na jednotlivé obory práva, neboť z nich nekládají atestační zkoušky. Advokátní zkoušky zahrnují celou oblast práva. Informaci o zaměření advokáta lze získat dotazem v jeho kanceláři, nebo může klient požádat o doporučení k jinému právníkovi, který se jeho problematikou více zabývá.“

Klient občas váhá, zda mu stejně kvalitní služby nabídne JUDr., Mgr., prom. práv., či jen absolvent právnické fakulty...

Tituly absolventů právnických fakult prošly mnoha peripetemi, kvalitu právních služeb by to však nemělo ovlivnit. Advokátem se může stát jen právník, který splnil tři roky praxe advokátního koncipienta a složil advokátské zkoušky. Takže i právníci s jiným titulem než JUDr. jsou plnohodnotní právní zástupci.

Jak by se měl klient připravit na první návštěvu u svého advokáta?

Záleží na druhu požadované služby. Klient by měl přijít s podrobnou ústní informací a nabídkou důkazů o svých tvrzeních. Advokátovi by měl předložit písemnosti týkající se dané věci (stačí kopie). Otázka svědků je choulostivější. Aby nevznikla pochybnost o jejich ovlivňování, neměl by s nimi klient ani jeho právní zástupce o věci hovořit před výslechem u soudu. Výslech svědka navrhne advokát soudu, který rozhodne, zda jej předvolá a vyslechne.

Nebývá praktické ukládat u advokáta cenné předměty, o něž je veden spor. Není mnohdy vybaven bezpečnostním trezorem, proto zpravidla cenné věci do úschovy nepřebírá. Jako důkazní materiál naopak právní zástupce může převzít písemnosti i v originálu a nese pak za ně odpovědnost.

Kdo stanoví odměny advokátů za poskytnuté právní služby?

ČAK je profesní orgán, který po přezkoumání kvalifikačních předpokladů povoluje výkon advokacie. Za porušení povinnosti advokáty kárně postihuje. Odměnu advokáta upravuje Vyhláška ministra spravedlnosti č. 177/1996 Sb., jež preferuje mezi klientem a advokátem smluvní odměnu. Není-li dohodnuta, platí tzv. mimosmluvní odměna řídicí se druhem a hodnotou věci, která je předmětem sporu. Advokát má pravomoc rozhodnout o slevě nebo poskytnout zastoupení zcela bezplatně.

Advokát může převzetí zastupování odmítnout. Odmítnutým žadatelům může ČAK právního zástupce určit sama, odměna ale opět závisí na jeho dohodě s klientem. U sociálně velmi slabých občanů může ČAK stanovit finanční podmínky, za nichž bude právní služba poskytnuta. Toto rozhodnutí musí určený advokát respektovat.

Co dělat, když se klient cítí jednáním svého advokáta poškozen?

Klient může požádat ČAK o přezkoumání postupu advokáta. Při zjištění, že porušil některou povinnost uloženou zákonem nebo stavovskými předpisy, je kárně stíhán. Advokát také neomezeně odpovídá za způsobenou škodu a pro takový případ musí být povinně pojištěn. ■

Z médií je známo, že advokát se domáhal soudně přístupu k listinám, na jejichž základě byly provedeny některé zápisy do obchodního rejstříku. 26. 2. přinesl tisk zprávu, podle níž žaloba by-

la Městským soudem v Praze v rámci odvolacího řízení zamítnuta. Podle LIDOVÝCH NOVIN z 26. 2. advokát uváděl, že v některých případech přístup k listinám obsaženým v tzv. rejstříkové vložce Krajský obchodní soud v Praze umožňuje a umožnil to několikrát i jemu. V konkrétním případě však nahlédnutí do listin a pořízení kopií nepovolil a podle názoru advokáta mu tak zabránil řádně hájit zájmy klienta, když mu nebyla dána příležitost ověřit si pravdivost skutečností uvedených ve výpisu z obchodního rejstříku. Podle zprávy LIDOVÝCH NOVIN Městský soud v Praze svým rozhodnutím z 25. 2. shledal rozhodnutí soudu prvního stupně věcně správným. Svoje stanovisko podle cit. listu odůvodnil tak, že advokát se nemůže domáhat určovací žalobou určení práva, které je upraveno zákonem a nemůže se v obecné rovině domáhat ani výkladu tohoto zákona. Zpráva Lidových novin uvádí, že proti zamítavému rozhodnutí soudu druhého stupně se hodlá advokát odvolat k Evropské komisi pro lidská práva ve Štrasburku. ■

Dvakrát jsme zaznamenali v celostátním tisku informaci o údajném nepřipustném ovlivňování vyšetřování ze strany obhájce. V obou případech šlo o zprávu MF DNES. 20. 2. pod nadpisem „**Vyděrač se snažil z vazby ovlivňovat vyšetřování**“ se uvádí m. j., že obviněný z vazby zaslal nepřipustnou cestou dopisy a v jednom z nich vyzýval adresáta, aby přemluvil jistého svědka k nepravdivé výpovědi, jinak že mu bude způsobeno zranění. V dopise mělo být připsáno i spojení na obhájce a v dopise se uvádí: „Řekne Ti, co by měl ten poškozený kluk před soudem vypovídat“. V jednom dopise se údajně navíc uvádí, že o tom, jak ovlivnit svědky, se obviněný s obhájcem už domluvil. To podle MF potvrdil i svědek, který vypověděl, že obhájce četl dopis obviněného s přesným popisem spáchání trestného činu. Obviněný však popřel, že tento dopis psal a obhájce popřel jakékoliv působení na svědky ve prospěch klienta. MF uvádí vyjádření stanovisko ředitele vazební věznice:

Dopisy se nemohly ven dostat běžnou poštou. „Korespondenci posílanou oficiálně z vazby kontrolujeme buď my, nebo vyšetřovatel,“ řekl. Při schůzce vězně s obhájcem sice dozorce není, neboť rozhovor podle zákona nesmí poslouchat, rozmluvu nicméně sleduje skrz sklo. „Nelze vyloučit, že obhájce dopis vynesel. Advokáty většinou neprohližíme,“ uvedl ředitel a doplnil: „Před setkáním s advokátem nicméně pečlivě kontrolujeme, zda vězeň u sebe nemá nějaké nepovolené věci.“ ■

8. 3. referuje MF DNES o jiném trestním řízení, tentokrát vedeném proti advokátovi, který je obžalován, že klientovi údajně tajně nosil do věznice dopisy. Obviněný podle policie využíval svého advokáta k tomu, aby mu zprostředkoval kontakty s lidmi mimo věznici.

Podle listu se obžalovaný advokát vyjádřil takto:

Věřím, že soud dojde k závěru, že jsem se ničeho nedopustil. Policisté nemají jediný důkaz, že bych dopisy do vazby nosil. Jsou to jejich domněnky, u ničeho mě nepřistihli.

List k tomu zaznamenává vyjádření tajemníka ČAK dr. Jiřího Klouzy, podle něhož se jedná o druhé obvinění advokáta z toho, že nezákonným způsobem nosil do vazby informace. V prvním případě vyšetřovatel trestní stíhání pro nedostatek důkazů zastavil. Dr. Klouza dále uvedl:

Pokud se dozvíme, že byl někdo z advokátů obviněn, vedeme vlastní kárné řízení. Zjišťujeme, jestli neporušil stanovy advokátní komory. Pokud ano, může být potrestán až vyškrtnutím ze seznamu advokátů. ■

Ostravská SVOBODA 28. 2. přináší odpověď právníka na dotaz občana ohledně možnosti slovenského komerčního právníka působit v České republice. Odpověď zní takto:

Komerční právník se sídlem na Slovensku může zastupovat klienta před soudem v ČR jen za předpokladu, že je zapsán v seznamu vedeném Advokátní komorou v Praze. Čili musí být v ČR advokátem. Jinak soud zastoupení slovenským komerčním právníkem nepřipustí. ■

HOSPODÁŘSKÉ NOVINY přinesly již 11. 1. informaci advokáta JUDr. Ing. Jiřího Klavíka, jejíž obsah je plně naznačen v nadpise: „**Daňová přiznání mohou zpracovávat podle novely zákona také advokáti**“. 5. 3. tentýž list přináší stanovisko daňového poradce Ing. Rambouska, který tento názor zpochybňuje. Z jeho příspěvku citujeme:

„Nemohu se ztotožnit s názorem JUDr. Ing. Jiřího Klavíka. Nemohu však ani tvrdit, že nemá pravdu, protože novelu tohoto zákona lze vykládat více způsoby.

Problém vidím ve faktu, že tento zákon sice umožňuje advokátům vykonávat daňové poradenství, ale rozhodně je již nenazývá daňovými poradci. A jak bylo i v článku konstatováno, termín pro podání daňového přiznání se posouvá na 30. 6. mimo jiné tehdy, zpracovává-li ho daňový poradce. Nikoli tedy osoba, které je povoleno vykonávat daňové poradenství.

V případech, že advokát v dobré víře přiznání odloží, mohlo by klienta postihnout penále za opožděné daňové přiznání. Předem bych se rád ubránil námitkám fundovaných právníků, kteří se budou přiklánět k jedné či druhé alternativě, protože fakt, která varianta je správná, nepokládám za podstatný.

Je totiž jasné, že do řádného termínu daňového přiznání se již jakákoliv zákonná úprava nestihne, a vyřeší-li to MF jako obvykle nějakým D–pokynem, bude to jako ve většině případů pouze past na daňové poplatníky, protože náš právní řád jakékoli pokyny nezná, nemusí, a v některých případech dokonce ani nesmí se jimi řídit správce daně a nebude se jimi pochopitelně řídit ani soudce, který spor bude rozhodovat.

Mnohem závažnějším vidím fakt, že je tu opět možnost dvojsmyslného výkladu, ze kterého si správce daně vybere pochopitelně tu pro poplatníka horší a dá si na čas, aby penále daňovému poplatníkovi řádně naběhlo. Je možné, že to poplatník u soudu či v odvolání vyhraje, ale opět to bude pro poplatníka zbytečně vynaložená energie a peníze.“ □

V tomtéž vydání se k názoru Ing. J. Rambouska vyjadřuje autor diskutovaného článku JUDr. Ing. J. Klavík. Setrvává na svém stanovisku, že nyní mohou také advokáti zpracovat daňová přiznání v prodloužené lhůtě do 30. 6. Z jeho argumentace citujeme:

„V § 40 odst. 3 citovaného zákona se sice hovoří pouze o „daňovém poradci“, vymezení tohoto pojmu však nalezneme v ustanovení § 11 odst. 2, podle kterého se „daňovým poradcem“ rozumí jak daňový poradce, tak i advokát.

Obdobná úprava existovala v období od 1. 1. 1993 do 31. 12. 1994. Novelizovaný zákon o správě daní a poplatků od 1. 1. 1995 (zákonem č. 255/1994 Sb.) zrušil v § 11 odst. 2 legislativní zkratku „daňový poradce“. Z tohoto důvodu mohla být zpracována daňová přiznání v prodloužené lhůtě pouze daňovými poradci.

Teprve novela zákona o správě daní a poplatků účinná od 31. 12. 1996 (zákon č. 323/1996 Sb.) zavedla pro účely tohoto zákona legislativní zkratku „daňový poradce“. Jediným rozdílem proti původní úpravě je odkaz 7a), tj. odkaz na zákon ČNR č. 523/1992 Sb., o daňovém poradenství a Komoře daňových poradců České republiky.

Podle tohoto zákona jsou oprávněni k daňovému poradenství daňoví poradci. Zároveň je zde stanoveno, že tím nejsou dotčena oprávnění advokátů, auditorů apod. Obdobnou úpravu nalezneme například v zákoně č. 85/1996 Sb., o advokacii. Podle § 2 odst. 1 mohou právní služby poskytovat jen advokáti. I zde je uvedeno, že tím nejsou dotčena oprávnění jiných osob (např. daňových poradců).

Připouštím, že se odkaz 7a) jeví jako nadbytečný, resp. že jeho zařazení až za legislativní zkratku je nelogické. Z tohoto odkazu však nelze dovozovat, že výkon daňového poradenství (a zpracování daňových přiznání v prodloužené lhůtě) náleží pouze daňovým poradcům.

Protože zákon o správě daní a poplatků zavedl v § 11 odst. 2 legislativní zkratku „daňový poradce“ (zahrnující jak daňové poradce, tak i advokáty – viz výše), byla zároveň vypuštěna slova „advokát nebo komerční právník“ v následujícím odstavci jako nadbytečná. Vytvoření zkratky „daňový poradce“ by bylo jinak neúčelné a nelogické. Protože tato legislativní zkratka nyní zahrnuje i advokáty, mohou i advokáti zpracovávat svým klientům daňová přiznání v prodloužené lhůtě. ■

„Darování nemovitosti není zrovna levné“ tvrdí MF DNES z 28. 2. Mimo jiné zde čteme, že ve většině případů je cena za sepsání darovací smlouvy u notáře nižší než v advokátní kanceláři.

V informaci se dále mimo jiné uvádí:

„Pokud bude smlouvu sepisovat právník, je třeba počítat s výdajem od pěti tisíc korun výš, a to jen v případě, že se podaří dohodnout na hodinové sazbě.

Mnoho právníků však požaduje platbu podle hodnoty nemovitosti. V takovémto případě i jednoprocentní poplatek za sepsání smlouvy o darování běžného rodinného domku může znamenat výdaj, který podstatně přesáhne výši průměrné měsíční mzdy.“ □

Komora obdržela k tomuto článku ohlas advokáta **JUDr. J. Štětiny** z Domažlic, který ve svém dopise z 5. 3. uvádí:

„Mne, a domnívám se, že i řadu mých kolegů působících mimo velká města, nijak nepotěšil podtitulek zmíněného článku, který uvádí, že ve většině případů je cena za sepsání darovací

smlouvy nižší u notáře než v advokátní kanceláři. Navíc, jak se domnívám, není toto tvrzení ani pravdivé. V podmínkách, v nichž působím já a většina mých kolegů se ceny převáděných nemovitostí pohybují obvykle v rozmezí jednoho až dvou milionů korun. Přitom prostým porovnáním notářského a advokátního tarifu lze zjistit, že poplatek za sepis ať již darovací či kupní smlouvy v ceně nad 700 000,- Kč do 2 000 000,- Kč je naopak nižší u advokáta než u notáře, pomínou-li již možnost poskytnutí slevy klientovi. Zmíněné tvrzení, navíc zvýrazněné a publikované v nejčtenějším deníku ve státě, hrubě poškodí (a patrně již i poškodilo) zájmy advokátů. Podle mého soudu by bylo potřebné jménem komory na toto tvrzení odpovídajícím způsobem reagovat.“

Komora na dopis JUDr. Štětíny upozornila ve svém vyjádření z 12. 3. odeslaném redakci MF Dnes, kde mj. uvádí:

„Výtky, obsažené v uvedeném dopise, jsou skutečně oprávněné. Litujeme, že tak byla veřejnost zkresleně informována zejména o relacích cen právních služeb poskytovaných notáři a advokáty ohledně sepisu smluv o převodech nemovitostí. Informace, uveřejněná ve Vašem deníku, může zejména klienty v malých městech odrazovat od toho, aby se obraceli na advokáty.“ ■

Závěrem dvě kritické výtky do vlastních řad, inspirované četbou denního tisku.

Je potěšující, že řada advokátů ať pravidelně nebo příležitostně přispívá do rubrik, zabývajících se právním poradenstvím. Je však nepřijemné, jestliže v takovém příspěvku nacházíme očividné chyby. Dne 28. 1. v jednom v nejčtenějších deníků byla otištěna informace o hranici mezi trestným činem a ublížením na zdraví a korespondujícím přestupkem. Mj. se zde uvádí: „Kupříkladu v případě trestného činu ublížení na zdraví je určujícím kritériem délka pracovní neschopnosti poškozeného (14 dnů).“ Již student na právnické fakultě však musí vědět, že podle panující praxe tímto kritériem je doba poloviční, tj. 7 dnů.

Stále ještě – i když v poslední době ve zmenšené míře – někteří advokáti své příspěvky v tisku označují nejen jménem, příjmením a titulem s označením „advokát“ a případně s údajem o obci, která je místem jejich podnikání, popřípadě obchodním jménem, pod nímž podnikají (viz čl. 27 Pravidel profesionální etiky a pravidel soutěže advokátů České republiky), ale i dalšími údaji, které mají očividně nepřipustný účel reklamní a akviziční. Jde zejména o uvádění adresy advokátní kanceláře a telefonních čísel i faxů. Jak výhodná reklama, za kterou advokát nemusí platit a navíc zinkasuje honorář za otištěnou právní poradou! ■

SLOVENSKO

Konference Slovenské advokátní komory

Konference se konala ve dnech 13. a 14. prosince 1996 v Bratislavě. Mezi hosty byli též zástupci české advokacie – předseda ČAK JUDr. K. Čermák, který přednesl pozdravný projev, a tajemník JUDr. J. Klouza.

Dokumenty o konferenci přináší č. 1/97 Bulletinu slovenské advokacie, z něhož čerpáme tuto informaci:

Zprávu o činnosti SAK přednesl její předseda JUDr. Štefan Detvai. Konstatoval, že současný stav slovenské advokacie je zrcadlem ukončené transformace advokátního stavu na nezávislý, samosprávný stav s povinnostmi a právy veřejnoprávní instituce. Minulé období od roku 1993 bylo období stabilizace nově vzniklé advokacie a její akceptace ve společnosti jako nevyhnutelné podmínky garance základních lidských práv a právního státu.

Nerovnoprávné postavení advokátů a komerčních právníků, k němuž došlo v období mimořádných změn přijetím zákona o komerčních právnících, kteří mohli vykonávat své povolání i vedle zaměstnání, bylo odstraněno novelou zákona o komerčních právnících z 30. 9. 1994. Nebylo jednoduché vysvětlit parlamentu nevyhnutelnost této změny. Podařilo se to po osobních a písemných intervencích v jednotlivých parlamentních výborech a četných rozhovorech se zástupci všech politických stran.

K vážnému ohrožení nezávislosti advokacie došlo v souvislosti s nedávno schváleným zákonem o prokuratuře. Původně navrhované znění zakotvilo mj. i ingerenci prokuratury do nezávislosti a samosprávy advokacie. Podle návrhu by byl prokurátor oprávněn vykonávat dozor nad dodržováním zákonů a ostatních obecně závazných právních předpisů i ve vztahu k orgánům samosprávy. Bylo nevyhnutelné znovu vysvětlovat a přesvědčovat politické a státní subjekty, ale zejména jednotlivé poslanecké kluby parlamentu, o nepřijatelnosti takové právní úpravy.

Povinnosti plynoucí z funkce ochrany stavu musela advokátní komora plnit i ve vztahu k jednotlivým advokátům. Bohužel navzdory vynaloženému úsilí nebyla Komora při ochraně těchto práv vždy plně úspěšná. Dnes už chronický problém průběžného placení nákladů obhajoby ex offo nedokázalo ministerstvo spravedlnosti SR vyřešit. Soudy zřejmě z nedostatku finančních prostředků mnohdy používají peněz určených pro obhajoby ke krytí vlastních nákladů. Až po osobních zákrocích ministra věnují tomuto problému náležitou pozornost. Podle názoru Komory trvalou nápravu přinese jen zvláštní vedení účtu finančních prostředků určených k placení obhajob ex offo.

V části věnované personálním otázkám předseda SAK mimo jiné uvedl: V současnosti je na Slovensku aktivně činných 1062 advokátů, 61 advokátů má pozastavenou činnost na základě

vlastní žádosti. Advokátních koncipientů t. č. působí na Slovensku 202. Stále vzrůstá zájem o výkon povolání advokáta. Poptávka po právních službách ještě převyšuje nabídku.

Slovensko patří mezi ojedinělé země na světě, kde poskytování právních služeb je realizováno ve dvou formách – advokáty a komerčními právníky. Bohužel však Komora komerčních právníků z důvodů, které SAK nejsou známy, nebyla ochotna ani diskutovat o případném sjednocení obou komor.

Předsednictvo SAK po dlouhých úvahách zaujalo názor, že jestliže komerční právník sám uzná advokacii jako vhodnější způsob výkonu povolání a požádá o přijetí za advokáta, je i v zájmu advokacie mu vyhovět, pokud splňuje všechny předpoklady vyžadované zákonem o advokacii. Tento postupný způsob sjednocování považuje SAK za vhodnější než direktivní sloučení obou komor ve formě zákona. Takovýto přechod komerčních právníků do advokacie je vlastně asimilováním, při němž se alespoň zčásti podaří zachovat tradice, etický rámec a ducha advokacie. S ohledem na vývoj v okolních zemích lze předpokládat, že dříve či později dojde ke sloučení obou komor i na Slovensku.

Zpráva hodnotila též advokátní zkoušky a odborné vzdělávání advokátních koncipientů a advokátů. Pokud jde o advokáty, Komora pro ně zabezpečuje vždy na jaře a na podzim odborné semináře. Témata přednášek i referentů se snaží vybírat tak, aby byly aktuální a na vysoké odborné úrovni. Zvyšující se zájem dokazuje nevyhnutelnou potřebu takových odborných akcí a zároveň klade stále vyšší požadavky na činnost Komory. Uskutečnilo se též několik školicích akcí ve spolupráci se zahraničními advokátními organizacemi. Příchod nových advokátů z těch povolání, kde se nevykonávalo trestní právo, si vyžádá potřebu organizovat semináře z oblasti obhajoby v trestních věcech. Ukázalo se, že šlo o vhodný způsob zvyšování kvality a odborné zdatnosti nových advokátů, kteří se těchto akcí zúčastňují dobrovolně a se zájmem.

Zpráva též hodnotila úroveň Bulletinu slovenské advokacie, který začal vycházet po rozdělení ČSFR. Počáteční obavy o obsah i kvalitu časopisu rozptýlil čas. Redakční rada zvládla svůj úkol na výbornou, časopis v ničem nezaostává po obsahové a grafické stránce za žádným odborným časopisem na Slovensku. Jedním z úkolů bude zajistit postupně častější vydávání, aby bylo možno do příští konference hovořit o měsíčníku (pozn. redakce: BSA zatím vychází 6x ročně).

Zpráva dále obsahuje informaci o zastoupení slovenské advokacie v mezinárodních organizacích a o dvoustranných kontaktech s řadou advokací Evropy i amerického kontinentu.

Zvýšená aktivita a účast SAK v legislativní oblasti si vynutila vytvoření legislativního oddělení, které sleduje legislativní dění na Slovensku a účastní se připomínkového řízení.

Slovenští advokáti jsou členové kodifikačních komisí, které připravují nový občanský zákoník, občanský soudní řád, trestní zákon a trestní řád.

Předseda SAK se účastní zasedání Trestního kolegia NS SR a má možnost zaujímat stanovisko k návrhům na sjednocení výkladu trestněprávních ustanovení.

Rovněž se prohloubila spolupráce s ministerstvem spravedlnosti. Komora dostává všechny písemné materiály kolegia ministra a předseda je zván na jeho zasedání. Tím se otvírá prostor pro lepší vzájemnou komunikaci a bezprostřední výměnu informací. Předseda SAK má tak možnost

i pravidelně při osobních setkáních s předsedy soudů i s pracovníky ministerstva řešit akutní vzájemné problémy.

Dobré jsou vztahy s Generální prokuraturou a Komora doufá, že se budou dále prohlubovat.

Zlepšila se spolupráce s právníckými fakultami. Řada vysokoškolských pedagogů se stala advokáty, což přispívá k většímu společenskému uznání advokátního stavu.

Zpráva se dále zabývala úkoly v následujícím funkčním období. Zákon o advokacii platí sice pouze 6 let, zdá se však být brzdou vývoje advokacie. To se týká např. organizačních forem společného výkonu advokacie. Bude třeba řešit mj. též otázku zaměstnávání advokáta jiným advokátem v pracovním poměru a připravit legislativní podmínky na možnost legálního poskytování právních služeb zahraničních advokátů na Slovensku. Mělo by jít o takovou úpravu, která v případě přijetí Slovenska do Evropské unie vytvoří podmínky přijatelné i pro zahraniční advokáty.

Už dávno ztratil svou aktuálnost advokátní tarif. Bude jej třeba přizpůsobit současnému trhu, cenovým relacím a zejména liberalizovat smluvní volnost. Je nemyslitelné, aby např. hodinová odměna byla i nadále 200,- Sk.

Závěrem zpráva připomněla, že advokacie nesmí zapomínat na své poslání, jehož součástí je neopomíjet ty, kteří mají právo na kvalitní právní pomoc, i když nemají dostatek finančních prostředků. Povinnost advokáta je pomoci každému, kdo je na pomoc advokacie odkázán.

Další informaci o průběhu konference lze získat v č. 1/97 Bulletinu slovenské advokacie (Zpráva o hospodaření a o výši majetku SAK, Zpráva kárné komise SAK, Zpráva revizní komise SAK).

Konference zvolila nové předsednictvo v tomto složení:

Členové:

JUDr. Štefan Detvai – předseda

JUDr. Jozef Brázdil – místopředseda

JUDr. Pavel Erben

JUDr. Alexander Filo

JUDr. Alexander Fuchs

JUDr. Ján Havlát

JUDr. Darina Michalková – místopředsedkyně

JUDr. Tomáš Plank

Náhradníci:

JUDr. Miroslav Lehotský

JUDr. Jozef Olej

JUDr. Rastislav Straka

Předsedou revizní komise byl zvolen JUDr. Štefan Hegeduš, předsedou kárné komise JUDr. Elena Praženková.

(V. M.)

Obsah Bulletinu Slovenské advokacie č. 1/97

Bulletin především obsahuje obsáhlou zprávu o průběhu konference slovenské advokacie, která se konala 13. a 14. 12. 1996.

Autorem úvodníku nazvaného „Důvěra zavazuje“ je předseda SAK JUDr. Štefan Detvai. Autor mimo jiné uvádí:

„Naša konferencia zvolila v decembri oficiálnu reprezentáciu slovenskej advokácie na ďalšie tri roky. Vložila im zároveň na plecia farchu zápasov nielen za záujmy advokátskeho stavu, ale aj za skvalitnenie zákonov, za ich zosúladenie s medzinárodnými normami, za zákonnosť vo verejnom živote a pri správe vecí občianskych i za humanizáciu vzťahov v slovenskej spoločnosti. Tak ako advokáti vo všetkých demokratických právnych systémoch i slovenskému advokátovi musí ležať na srdci nielen záujem klienta (bez veľkého moralizovania), ale aj to, v akom právnom systéme pôsobí a na akých nohách tento právny systém stojí. Veď mnohí z nás sú nielen obhajcami obžalovaných a právnymi zástupcami sporiacich sa stránok, ale i verejnými činiteľmi, podnikateľmi, poradcami, pedagógmi, autormi odborných i populárnovedeckých diel. Verejnosť nás vníma citlivejšie než iných.

Pripomeňme si (a nezabudnime!), že ešte pred necelou desiatkou rokov stála otázka dôvery úplne ináč. Svojich zástupcov sme si síce zvolili, ale podľa toho, ako nám to navrhol ktosi iný. Nie vždy to boli tí, ktorým sme úprimne dali svoj hlas a dôveru. Za svoje skutky sa zodpovedali komisi inému, nie nám – advokátskej obci. My sme len zdvihli ruky...

Teraz nesieme zodpovednosť svorne a len my. Kandidátom bol každý člen komory a nikto zvonku neškrtnal a neodpisoval. Boli to naši kandidáti a bola to naša vlastná voľba. O to väčšiu vážnosť a zodpovednosť sme dali novým predstaviteľom našej komory.

Na pamäti musíme mať najmä jeden vysoký cieľ – uchovávanie nezávislosti advokáta. Od nej sa odvíja aj schopnosť účinne sa zasadzovať za práva občanov.

Okrem tohto vysokého cieľa načrtla naša decembrová konferencia i niektoré ďalšie. Potrebujeme pripraviť návrh nového zákona o advokácii a advokátskej tarify. Nesmieme chýbať pri rekonštrukcii občianskoprávných a trestnoprávných zákonov: naše návrhy a pripomienky by mali prispieť k vyššej kvalite novoprijímaných právnych noriem. Keď nám takúto možnosť ponúkajú – ako to urobil Najvyšší súd Slovenskej republiky – nesmieme sa k nej obrátiť chrbtom.

Za minulé trojročné obdobie mali sme sa čo i kde naučiť – doma i za hranicami. Mohli sme porovnávať, zvažovať, preberať i odmietiť, rozvíjať i korigovať. Nové úlohy s novým poznaním nás vedú aj k organizačným zmenám vo vnútri komory, aby fungovala čo najužitočnejšie a najhospodárnejšie.

Noví funkcionári prevzali zodpovednosť za činnosť komory. Ale to neznamená, že zodpovednosť za autoritu komory nenesú aj jej radoví členovia. Nezávislosť advokácie nikdy neohrozí natoľko byrokratizmus zvonku, ako naše vlastné profesionálne „prešlapy“ – porušenie práva a morálky. Komora ich vo svojom vlastnom záujme a v záujme celej advokátskej obce nebude smieť tolerovať a privierať nad nimi oči.

My, čo sme boli zvolení, aby sme budúce tri roky riadili osudy Slovenskej advokátskej komory, dovoľávame sa okrem dôvery aj vašej spolupráce a po tých troch rokoch aj spravodlivého súdu.

Nech sa na poctivé váhy postaví, čo sme mali urobiť a čo sme urobili. Nik z nás nechce sklamať dôveru kolegov, lebo, ako povedal múdry Meredin, dôvera je ako sklo – stačí, ak spadne iba raz.“

Číslo ďalej obsahuje tieto odborné stati:

Peter Kerecman: Trestněprávní kvalifikace tzv. rozšířených sebevražď

Roman Hošovský: O jedné legislativní nedokonalosti (týká se udělování souhlasu obce ke smlouvám o nájmu nebytových prostor)

Do čísla jsou zařazena dvě rozhodnutí Ústavního soudu SR, informace o konferenci Mezinárodní asociace advokátů (IBA, konané ve dnech 20. – 25. 10. 1996 v Berlíně), obvyklé informace o změnách seznamu advokátů a advokátních koncipientů, a inzertní rubrika, v níž je otištěno též oznámení, že vyjde zvláštní číslo Bulletinu s názvem „Trovy konania“ známé dvojice autorů J. Mazáka a L. Šoltýse v rozsahu 250 stran, přičemž publikace bude obsahovat výklady o nákladech sporného i nesporného soudního řízení, řízení ve správním soudnictví, při výkonu rozhodnutí, při konkurzu a vyrovnání, v rozhodcovském řízení a v řízení před Ústavním soudem SR. Do čísla bude zahrnuta i judikatura a seznam literatury. *Publikace má vyjít na jaře tohoto roku a objednat ji lze u Slovenské advokátní komory, Kolárska 4, 831 42 Bratislava.*

NĚMECKO

V čísle 1/97 časopisu Německé Spolkové advokátní komory BRAK – Mitteilungen je publikováno několik krátkých rozhodnutí finančního soudu v Kolíně nad Rýnem, z nichž některá mohou zajímat i naše čtenáře.

Není důkazem písemná plná moc zasláná telefaxem. Navrácení v předešlý stav.

1. Procesní plná moc musí být soudu předložena v originále. Zaslání telefaxem (telekopií) nespĺňuje podmínku včasného předložení plné moci, pokud toto bylo uloženo.

2. Pokud zmocněnec nebyl výslovně vyzván soudem, aby předložil originál plné moci, může být řízení oproti odlišné dosavadní judikatuře v podobných případech vráceno v předešlý stav.

Předložení fotokopie místopřisežného prohlášení není věrohodné.

Předložení fotokopie místopřisežného prohlášení nedostačuje k věrohodnému důkazu.

Omezení procesní plné moci na jednotlivé společníky, společnosti. K výkladu plné moci.

1. Pokud při podání žaloby na dopisním papíru společnosti je v rubru žaloby uveden jenom jeden společník jako procesní zmocněnec, je plná moc považována za omezení procesní plné moci na tohoto jednoho společníka.

2. Procesní plná moc, ve které jsou v textu uvedeni někteří jednotliví členové společnosti, se nevztahuje na celou společnost, i když je dodatečně v plné moci uvedeno razítko společnosti.

3. Omyl obsahu pojmu „procesní plná moc“ a „omezení plné moci“ na jednotlivé členy společnosti představuje pro advokáta v zásadě právní omyl odstranitelný.

Orientální koberec v pracovně advokáta

Také orientální koberec může být považován za předmět vybavení pracovní kanceláře advokáta, když jde o běžný koberec průměrné kvality, v daném případě pořizovací hodnota činila 3 900,- DEM při rozměru koberce 5,77 m².

Nakonec spíše perlička, jaký požadavek může být vznesen i v tak vysoce konsolidované advokacii, jakou je advokacie německá.

Úplatky, které advokát poskytl, nejsou výlohami kanceláře

Pokud se advokát podílel na úplatcích poskytnutých svým mandantem, nepatří tyto k výlohám kanceláře.

JUDr. Václav Král

MEZINÁRODNÍ VZTAHY

Návštěva delegace polské advokacie v České advokátní komoře ve dnech 6. – 10. března 1997

Delegaci Hlavní advokátní rady polské advokacie tvořili její předseda Czeslaw Jaworski, šéfredaktor časopisu polské advokacie Palestra Stanislaw Mikke a Ewa Stawicka, advokátka ve Varšavě a stálá spolupracovnice redakce časopisu Palestra.

Po příletu delegace 6. března se konala nejprve **informativní schůzka mezi polskou delegací a šéfredaktorem Bulletinu advokacie**. Dr. Mandák informoval blíže o tiskovinách, které vydává ČAK, zejména o obsahové náplni Bulletinu advokacie a o metodách práce redakce. Vyslovil přesvědčení, že Bulletin sice otiskuje čas od času informativní články též o polské advokacii, že však by se měla vzájemná informovanost o advokacích našich dvou sousedních zemí na stránkách obou stavovských časopisů prohloubit.

Ve stejném duchu vyznělo stanovisko polské delegace, tlumočené šéfredaktorem Palestry panem Mikke. Palestra vychází dvanáctkrát v roce, v poslední době zpravidla jako dvojčíslo jednou za dva měsíce. Snaží se být nejen odborným a stavovským časopisem, ale má ambice širšího tématického záběru z hlediska dění v celé polské justici a společenského dění ve státě. Mezi přispěva-

teli jsou nejen přední advokáti a špičkoví pracovníci právní teorie a praxe, ale i spisovatelé, historici, filozofové, sociologové apod. Rozsah každého dvojčísla čísla je kolem 300 stran (!). Podle potřeby jsou vkládány monotematické brožurky, jako např. stanoviska k judikatuře, metodická pojednání o odvoláních v civilních a trestních věcech, soubor stavovských předpisů apod. V průběhu doby vyšla jako samostatné číslo opakovaně tzv. „Palestra literacka“, obsahující drobnější literární žánry z pera polských advokátů a reprodukce jejich výtvarných děl. Redakční kruh je patnáctičlenný, složený převážně z advokátů, redakční práce však převážně řídí šéfredaktor, zatímco redakční kruh má poslání především konzultativní a celkově usměrňující linii časopisu. Redakce má zájem o rozšíření kontaktů s cizími advokáti a hlubší informování o jejich problémech, konkrétně též o problémech advokacie české. V nedávné době byla otištěna esej E. Stawické o procesu proti Janu Husovi a byl přetištěn úvodník Bulletinu advokacie věnovaný aktuálním otázkám české advokacie.

Dále bylo uvažováno o možných formách soustavné spolupráce. Na obou stranách je zájem o základní témata, týkající se organizace a právního postavení advokátů a vůbec otázek, které souvisí s výkonem právních služeb, včetně dějin advokacie obou zemí.

Bylo dohodnuto, že si redakční rady vymění orientační seznam témat, která budou vzájemně v dohledné době zpracována.

V pátek 7. března se konala **konzultativní porada zástupců ČAK s polskou delegací**. Za ČAK vedl poradu předseda JUDr. K. Čermák a zúčastnili se jí tajemník ČAK JUDr. Klouza, člen představenstva JUDr. S. Balík, za kancelář ČAK JUDr. Král a JUDr. Mandák. Tlumočila advokátka JUDr. Wanda Krygielová. Smyslem konzultační porady bylo vzájemné informování o aktuálních otázkách advokacie v obou sousedních zemích.

Předseda polské Hlavní advokátní rady p. Jaworski informoval o současných problémech polské advokacie.

V posledním období vzbouřila hladinu dění v advokacii **otázka vztahu k tzv. právním rádcům**, tj. právníkům poskytující dosud právní pomoc v podnikatelské oblasti, kteří mají vlastní komoru a poskytují právní pomoc zčásti individuálně, zčásti v pracovním poměru. Vyskytla se snaha, aby právní rádcí mohli poskytovat právní pomoc ve všech oblastech s výjimkou trestní obhajoby. Polská advokacie se brání sjednocení s právními rádcí, protože jejich počet mnohonásobně převyšuje počet advokátů, přičemž polská advokacie má vlastní dlouhodobé tradice a zásady pro výkon právních služeb na základě tradičních principů, zatímco institut právních rádců vznikl mnohem později v poválečném Polsku a sjednocení s touto profesí by vyvolalo řadu problémů rázu nejen čistě profesního, ale i ekonomického, organizačního apod.*)

Právě v den, kdy polská delegace přicestovala do Prahy, schválil polský parlament novelu zákona, který rozšiřuje u většiny právních rádců možnost poskytovat právní pomoc o další obory s výjimkou zastupování v právu rodinném a trestních obhajob.

2) Působení zahraničních advokátů v Polsku. Ustoupilo se od kritéria polského občanství – kdo může vykonávat advokacii ve vlastní zemi, může ji vykonávat i v Polsku za předpokladu, že složí

*1) Viz k tomu bližší informace E. Stawické otištěnou v č. 3/97 Bulletinu advokacie (str. 74-75).

zkoušku v polském jazyce. Zahraniční firmy mohou poskytovat právní služby i v oblasti polského práva za podmínky vzájemnosti.

3) Problémem v Polsku je honorování bezplatných právních služeb. Advokátní rada vypracovala návrh na založení fondu, který by mohl být tvořen např. z části odvedené daně polské advokacie. Komora by tak získala určitý paušál, který by sama mezi advokáty rozdělovala. Hlavní advokátní rada připravuje průzkum ke zjištění rozsahu bezplatné právní pomoci, aby bylo možno učinit kalkulaci finančního objemu. Uvažuje se též o ustanovení jakýchsi advokátních klubů, které by měly zájem o poskytování právní pomoci za uvedených podmínek. V úvahu přicházejí zejména začínající advokáti a advokáti na sklonku své profesní činnosti.

Uvažovaná opatření mají odstranit i porůznu signalizovanou nižší úroveň právní pomoci v těchto věcech. Od nového způsobu odměňování se očekává motivační efekt a lepší podmínky pro hodnocení úrovně právních služeb.

4) Polská advokacie se zabývá též případnou reformou dalšího vzdělávání advokátů. Připravuje se usnesení, jehož obsahem by bylo soustavné vzdělávání nejen advokátních koncipientů, ale i advokátů. Uvažuje se o tom, že by nejen koncipienti, ale i advokáti měli nejen právo, ale i povinnost zúčastnit se některých vzdělávacích akcí. Život ukazuje, že při rychlé se měnícím právním řádu se jeví účast advokátů na školeních potřebná, že nelze spoléhat pouze na individuální vzdělávání. Podle připravovaného návrhu by se měl advokát v průběhu každého roku zúčastnit alespoň jedné takové vzdělávací akce. Dále informoval p. Jaworski o tom, že na varšavské právnické fakultě je organizován zvláštní kurs o některých zahraničních právních řádech. Končí již např. první dvouletý cyklus práva anglického a probíhá kurs práva německého a francouzského. O tyto právní obory je ze stran studentů i právníků, zvláště advokátů, značný zájem.

Dr. Čermák podal informaci z hlediska české advokacie ke všem bodům, jimiž se zabýval p. Jaworski.

Stručně informoval o důvodech, které vedly ke sjednocení stavu komerčních právníků s advokáty, zmínil se o boji, který sváděla advokacie v nedávné době se stanoviskem vlády ohledně povahy a působení profesních komor. Záležitost skončila pro advokacii úspěšně vydáním nového zákona o advokacii, který v plném rozsahu zachovává samosprávné pravomoci Komory s rozšířenou ingerencí ministra spravedlnosti. Dále podal informaci o postavení zahraničních advokátů v ČR na základě nové úpravy obsažené v zákoně o advokacii. Podrobněji informoval o uznávacích zkouškách, které se budou poprvé konat koncem dubna t. r., přičemž se jich zúčastní jako pozorovatel zástupce CCBE. Zahraniční advokáti, kteří na základě uznávacích zkoušek budou integrováni do české advokacie, budou mít stejná práva i povinnosti jako domácí advokáti. Chceme tak stejnou konkurenční podmínky a celkové shodné postavení všech advokátů, kteří na území ČR působí.

Pokud jde o problematiku bezplatné právní pomoci, polská informace je zajímavá, může být podnětná i pro naše řešení. Česká advokacie hodlá učinit legislativní iniciativu, která by tuto problematiku řešila komplexně. Je možno uvažovat o různých modelech na základě zahraničních vzorů, jako je např. vzor rakouský, německý, americký apod. Jednou z možností je nadační systém, přičemž by do fondu nadace mohla přispívat řada organizací, nejen stát. Pak by bylo třeba uva-

žovat, kdo by fond spravoval, zda nadace či advokacie nebo obě organizace v určitém poměru apod. Bude rozhodně užitečné, jestliže se polská a česká advokacie budou o těchto otázkách vzájemně informovat.

Pokud jde o další vzdělávání mladé generace a advokátů, máme v české advokacii propracovaný systém odborné výchovy advokátních koncipientů, v současné době stojíme však před jeho reformou. Pokud jde o advokáty, zatím v organizačních podmínkách po roce 1989 byly vzdělávací akce organizovány jen výjimečně. Advokáti se zúčastňují podle vlastní úvahy především seminářů a školicích akcí, které pořádají různé odborné agentury. Přesto však Komora uspořádala již několik seminářů zejména pro zájemce z oblasti zahraniční agendy. Přednášejícími na těchto seminářích byli převážně zahraniční advokáti, zejména z Kanady, z Francie a USA. V současné době připravují regionální sekce a regionální zmocněnci, jejichž úkolem bude mimo jiné též podle místních potřeb organizovat přednášky a školení pro advokáty.

Šéfredaktor *Palestry* p. Mikke pak podal obsáhlou informaci o zaměření a významu časopisu *Palestra* pro polskou advokacii v tom duchu, jak byla již výše nastíněna. Navíc dodal, že časopis je nyní finančně lépe zajištěn, protože polský Nejvyšší soud zadal jeho redakci vydávání *Sbírek* rozhodnutí polských soudů z oblasti občanskoprávní a trestní. Příjem z této vydavatelské činnosti je vítaným zdrojem financování *Palestry*. Pan Mikke zopakoval zájem o konkrétní spolupráci s redakcí *Bulletinu* advokacie, zejména vzájemnou publikací článků z oblasti stavovského práva i ostatních právních oborů a z historie advokacie.

Dr. Balík informoval o tom, že se připravuje vytvoření skupiny advokátů, kteří se budou zabývat historií české advokacie, a uvítal možnost vzájemné výměny materiálů i z této oblasti. Bylo dohodnuto, že redakce si vzájemně nabídnou k publikaci nejen nové statě, ale případně i statě již otištěné.

Následovala pak diskuse na volná témata. Polská delegace informovala o tom, že teprve od července loňského roku bylo zavedeno povinné pojištění polských advokátů. Zajímavé bylo sdělení, že v Polsku pracuje poměrně široký okruh advokátů, organizovaných v komisi pro lidská práva, kterou vede soudce Evropského soudu pro lidská práva ve Štrasburku p. Nowicki. Větší počet advokátů se zúčastnil školení na toto téma v zahraničí.

Porada byla ukončena vzájemným konstatováním užitečnosti občasných dvoustranných setkání, která přispívají k vyššímu vzájemnému pochopení a jsou i též inspirací pro řešení různých stavovských problémů.

Pan Jaworski tlumočil závěrem pozvání delegace české advokacie do Polska. JUDr. Čermák jménem české advokacie s potěšením pozvání přijal s tím, že konzultativní setkání v Polsku by se mohlo uskutečnit v druhé polovině tohoto roku.

V průběhu návštěvy se polští hosté zúčastnili hlavního líčení u Městského soudu v Praze a seznámili se s činností knihovny a čítárny ČAK, kde jim podal výklad vedoucí knihovny JUDr. A. Dolenský. V rámci společenského programu navštívili představení *Laterny* magiky.

Návštěva pokračovala 8. a 9. 3. (sobota, neděle) osobním programem hostů. Delegace odcestovala v pondělí 10. března v odpoledních hodinách zpět do Varšavy.

V. Mandák

Stáž u pařížské advokátní komory

Ve dnech 30. 9. – 30. 11. 1996 uspořádala pařížská advokátní komora stáž pro zahraniční advokáty, které se již druhým rokem účastnili též dva zástupci z ČR. Tento krátký článek by měl shrnout přínosy pařížského pobytu v několik postřehů o organizaci a fungování francouzské advokacie a justice.

Francie rozvíjí program stáží pro zahraniční zájemce již od r. 1945. Činí tak zejména ve snaze po udržení kontaktu s frankofonními státy, které vznikly z bývalých francouzských kolonií v Africe a Asii. Garantem a gestorem je v tomto směru francouzské ministerstvo zahraničí, které stážisty vybírá prostřednictvím svých konzulátů a jejich pobyt ve Francii financuje. V posledních letech se tato orientace rozšířila i na státy východní Evropy. Organizaci stáže a zajištění stážistů bez rozdílu zaměření provádí speciální organizace s celostátní působností pod názvem CIES (Mezinárodní centrum pro studenty a stážisty), která zabezpečuje hmotné zajištění, ubytování, stravování, výlety, kulturní akce a další využití volného času, příp. pobytu v rodinách, jakož i zdravotní zabezpečení a přidělení stážistů k jednotlivým odborným školicím útvarům.

V roce 1996 se stáže při pařížské advokátní komoře zúčastnilo celkem 20 advokátů (10 z Evropy, 9 z Afriky, 1 z Haiti). První měsíc pobytu byl věnován teoreticko-praktické výuce ve škole pro advokáty při pařížské komoře (EFB). Během října jsme tak v přednáškách získali orientaci o postavení advokáta ve Francii, deontologii, organizaci justice, absolvovali jsme výcvik v psychologii jednání před soudem a s klienty, byli jsme zasvěceni do civilního i trestního procesu před všemi instancemi francouzské justice, do postavení pracovních i obchodních soudů, do odvolacího i kasačního řízení, jakož i výkonu rozhodnutí a jednání o předběžných opatřeních. Teoretické poznatky byly zpravidla odpoledne demonstrovány a ověřovány při soudním jednání v justičním paláci. Nechyběla ani oficiální přijetí v Národním shromáždění, Senátu a u předsedy Ústavní rady Rolanda Dumase. Poslední říjnový týden strávili stážisté ve Strasbourgu, v orgánech Evropského společenství, zejména v Radě Evropy.

Druhá část stáže probíhala již v jednotlivých advokátních kancelářích pařížských advokátů. Stážisté dostali obvykle přiděleny ke studiu konkrétní případy. Po prostudování advokátního spisu a příslušného právního předpisu doprovázeli pak zpravidla advokáta k soudnímu či jinému jednání. Zde se účastnili nejen profesního, ale i společenského života advokátní kanceláře. Ke konci listopadu byli všichni stážisté hosty Sněmu pařížské advokátní komory (Rentrée du Barreau de Paris), několikadenního bilancování uplynulého období a přípravy toho budoucího, včetně slavnostního galavečera v podzemí Justičního paláce – v gotickém sále věznice Conciergerie, který byl současně přehlídkou a oslavou francouzského kulinářského umění a příslovečného gurmetského naturelu.

Nechyběl ani volný čas pro návštěvu památek a muzeí, pařížské opery, Comedie Francaise, divadel, koncertů apod. Během víkendů byly pořádány výlety do Normandie, Champagne, Burgundska, po zámcích na Loiře, hradech na Seině, zkrátka po všech nejdůležitějších geografických místech Francie.

Pařížská advokátní komora má své sídlo v Justičním paláci, bývalém sídle francouzských králů na břehu Seiny, na ostrově Ile de la Cité, již od 13. století. Z celkového počtu 29 000 advokátů ve Francii je u pařížské komory registrováno 12 000 (40 %) advokátů. Jednotlivé advokátní komory (Barreaux) jsou organizovány regionálně vždy u každého TGI (Tribunal de grande instance – vyšší soud I. instance) v současném počtu 182. Každá komora má 3 orgány: všeobecné shromáždění (Assemblée générale), předsednictvo neboli radu řádu (Conseil de l'Ordre) a předsedu komory (Batonnier), kteří jsou nadáni četnými kompetencemi. Advokát může zastupovat jen před soudy, v jejichž obvodu je registrován. V pařížské komoře je navíc registrováno celkem 676 zahraničních advokátů a naopak 225 francouzských advokátů zapsaných v Paříži vykonává advokátní praxi též v zahraničí.

Přístup k výkonu advokátní profese je podobný možnostem vstupu do ČAK. Ve Francii musí být kandidát držitelem tzv. maitresse en droit (tedy absolvovat právní studium 3. cyklu, což znamená 5 let pomaturitního právního studia zakončeného získáním tohoto diplomu). Dále musí složit přijímací zkoušku do EFB (Ecole de Formation du Barreau – škola pro odborné vzdělávání advokátů). Zde absolvuje po dobu 12 měsíců stáž zakončenou závěrečnou zkouškou a získáním osvědčení o schopnosti vykonávat profesi advokáta (CAPA – Certificat d'Aptitude de la Profession d'Avocat). Po složení advokátního slibu nastupuje advokát – stážista další stáž po dobu 2 let opět v EFB a současně v advokátní kanceláři nebo jiném zařízení s právní praxí. Po obdržení diplomu o absolvování této dvouleté stáže může být dokonale připravený advokát zapsán do seznamu advokátů a vykonávat vlastní praxi. Shrnuto, absolvuje každý uchazeč po maturitě celkem 8 let dalšího právního studia k tomu, aby se mohl stát advokátem.

Možnost výkonu advokacie je podmíněna povinným pojištěním advokáta a finanční garancí od banky. Pojištění, které hromadně zabezpečuje komora, kryje škodu způsobenou advokátem do výše 25 tisíc franků za jeden škodní případ v roce. Individuálně se advokát může připojistit až do výše 200 tisíc franků za škodní událost za rok. Komora odvrací rizika klientely tím, že všechna finanční plnění ve prospěch klientů, čili depozita (výnosy ze správy majetku, nájemného, plnění pojistného ve prospěch klienta a jiné platby) jsou povinné na společný účet komory, který se nazývá CARPA. Komora tak znemožňuje případné zneužití deponovaných prostředků klienta. Navíc jsou tato depozita zabezpečena speciální pojistkou uzavřenou ve prospěch komory. Tak jsou rizika klientů prakticky zcela eliminována.

Pokud jde o odměnu advokáta, neexistuje ve Francii mimosmluvní odměna a tarif v nám známé podobě. Odměna je vždy věcí dohody. Nejčastější odměna tam, kde lze předvídat náročnost a dobu zastupování, je smlouvána jako fixní odměna. U případu opačných, bez možnosti podobného odhadu, je dohodnuta odměna hodinová či časová (au temps passé). Kromě toho existuje dle momentální potřeby okamžitá platba za konzultaci nebo naopak roční paušální platby za pomoc podnikům. Je možno sjednat též odměnu za výsledek připadající však v úvahu jen při kladém a rychlém vyřízení klientova případu.

Všichni advokáti jsou podrobeni dosti přísným interním regulím, vyjádřeným v tzv. Reglement Intérieur, jejichž porušení je často tvrdě sankcionováno orgány komory (od výstrahy až po vyloučení ze seznamu advokátů). V porovnání s naší benevolentnější praxí je projednávání přípa-

dů porušení zásad deontologie na denním pořádku. Tak např. zajímavá a našim poměrům cizí je povinnost projednat předem s protistranou všechna tvrzení a důkazy. Vychází z kontradiktorního principu soudního řízení, který ukládá advokátovi povinnost před tím, než předstoupí před soud, poskytnout druhé straně všechny argumenty a důkazy, které hodlá využít, aby tato se s nimi seznámila a před soudním jednáním se k nim náležitě vyjádřila. Tato zásada kontradiktornosti pak prakticky vylučuje spekulativní postupy advokátů a zaručuje rovnocenné procesní postavení při projednávání předkládaných tvrzení a důkazů, bez možnosti jejich ukrývání na příhodnější dobu. V praxi to znamená, že všechny trumfy jsou vlastně vyloženy předem a stanoviska k nim jsou oboustranně známá ještě před soudním jednáním. Jen těžko a ve výjimečných případech lze opět otevřít tuto fázi předběžného diskutování tvrzení a důkazů. Díky tomu nezná francouzský civilní proces nekonečná odročování a přihazování nových a nových tvrzení či důkazů. Je to moment zavazující i advokáty, kteří při jeho nedodržení jsou poháněni ke kárné odpovědnosti.

Ačkoliv by bylo ještě mnoho postřehů o francouzské advokacii a justici, které by stály za zmínku, neodpustím si už pouze jeden kladně kvitovaný poznatek, který tvoří značnou propast mezi občanským procesem u nás a ve Francii. Jde o předběžná opatření. Rozhodovací úloha v této oblasti je svěřena soudci zvanému „juge des référés“. Kterýkoli z civilních soudců se jím stává v momentě, kdy je požadováno okamžité prozatímní řešení. Tehdy tento soudce, mnohdy též přetížen, bez nářků a výmluv operativně a rychle vynáší vykonatelná rozhodnutí podle urgentnosti potřeby. Je radost pak pozorovat, jak je výkon justice rychlý, pružný a oproštěný od procesně formalistických překážek. Smyslem tohoto postupu je okamžitá náprava určité disfunkce. A ještě něco, přístup k francouzské justici je pro obyvatelstvo zcela gratis. Neexistují soudní poplatky, každý se může bezplatně dovolávat svého práva před soudem. Náklady justice nese stát.

Závěrem nezbyvá, než zájemcům z řad českých advokátů stáž u pařížské komory vřele doporučit.

*JUDr. František Loskot, CSc.,
advokát, Hradec Králové*

Francouzský seminář v Praze

Association Masaryk se sídlem v Paříži ve spolupráci s naší advokátní komorou opět pořádá seminář **ve čtvrtek 12. června 1997 od 14.00 hodin** na téma „**Aplikace evropského práva z pohledu národního soudce**“. Přednášet bude p. Jean-Guy HUGLO, rada Kasačního soudu v Paříži a profesor fakulty evropského práva na Univerzitě v Paříži. Přednáška bude simultánně tlumočena do češtiny.

Předpokládáme, že se seminář bude opět konat ve sborovně Právnické fakulty v Praze. Kdyby došlo ke změně místa konání, všechny zájemce včas uvědomíme.

Také z toho důvodu **žádáme o písemné nebo faxové přihlášky k účasti na semináři.**

Kongres organizace UIA v Praze

V sobotu dne 14. června 1997 pořádá v Praze Union Internationale des Avocats se sídlem v Paříži kongres pro svoje členy.

Bude přednášeno na náměty Joint Venture a ochrana investování, Soutěžní právo, Harmonizace českých zákonů o soutěži se zákony Evropské unie. Přednášet budou přední zahraniční odborníci a odborníci z České republiky.

Kongres se bude konat v hotelu Forum v Praze. Přednášeno bude v jazyce anglickém.

Očekává se účast 100-150 advokátů ze západoevropských advokátních komor, USA a Kanady. Protože organizátoři zpracovávají v současné době (koncem března) některé organizační detaily, žádáme všechny zájemce, aby svůj zájem ohlásili písemně na mezinárodním oddělení ČAK s tím, že jim další informace zašleme.

Seminář v New Orleans, Louisiana, USA

International Legislative Drafting Institute pořádá ve dnech 16. - 27. června 1997 seminář na náměty ze správního práva, obchodního práva a právní etiky.

Účastenský poplatek činí 2.500 USD. V programu je uvedeno, že by bylo možno uvažovat o finanční pomoci finančně slabšímu žadateli, i když v posledních letech žadatelům o podobná stipendia z České republiky nebývá vyhověno. Žadatel, který by se chtěl pokusit o udělení stipendia, poskytneme na vyžádání přihláškový formulář.

Pátá konference organizace Human Resource Services, Inc.

Tato organizace pořádá ve dnech 29. a 30. 5. 1997 konferenci na námět „Mění se dynamika v mezinárodní právní praxi“. Konference se bude konat v hotelu Forum, Kongresová ul. 1, Praha 4. Jednáno bude v jazyce anglickém. Účastenský poplatek činí USD 1 950,-, tento poplatek kryje i výlohy všech jídel po oba dny.

Přenášet budou známí odborníci, z nichž jmenujeme:

James Berry, General Counsel & Corporate Secretary, SmithKline Beecham, p. l. c., London
S. T. Jack B i r g h a m III, Senior Vice President Corporate Affairs and General Counsel, Hewlett Packard co., Palo Alto, CA

Witold Danilowicz, White & Case, Warsaw

Dr. Jens Drolshammer, Homburger Rechtsanwälte, Zürich

Dr. Heinz H. Löber, Heller Löber Bahn & Partners, Vienna

Zápis na konferenci se koná ve středu 28. května mezi 18.00 a 21.00 hodinou. Konference začíná následující den v 8. 30 hod., v 19.30 hod. je společná večeře, program druhého dne bude zakončen závěrečnou recepcí na Žofíně.

Seminář IBA o mezinárodním finančním právu

Známa světová organizace International Bar Association se sídlem v Londýně pořádá ve dnech 21. – 24. 5. 1997 v hotelu Inter-Continental v Praze seminář nazvaný „International Financial Law“. (Oznámení došlo opožděně.)

Přednášeno bude zejména na náměty:

- Bank Confidentiality
- Legal Aspects of the EURO: the impact for Banks and Stock Exchanges
- Multi-jurisdictional Bankruptcy
- Privatisation of Banks in Eastern Europe.

Přednášet budou přední odborníci z USA, Kanady a západní Evropy.

Registrační poplatek činí pro členy IBA 550,- GBP, pro nečleny 650,- GBP.

Poukaz lze provádět způsobem, který by naše zahraniční oddělení na vyžádání zaslalo současně s přihláškou na tento seminář.

V poplatku jsou zaplaceny obědy 22. a 23. 5., kávy a pozvání na recepci 21. 5. v hotelu Inter-Continental v 19.00 hodin.

Vlastní seminář začíná 22. 5. 1997 v 9. 00 hodin.

Informace a přihlášky na kongresy a semináře: JUDr. Václav Král, pí H. Linková, ČAK, tel. 02/2491 2910.

Z ODBORNÝCH ČASOPISŮ

Řazeno abecedně

Připravuje A. D.

DANĚ 1997, ročník V

Číslo 3

Guoth J.: Postavení a poslání státního dozoru kapitálového trhu po novele zákona o investičních společnostech a investičních fondech

Procházková M.: Změny zákona o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí

Kozumplík J.: Majetkové daně

Kuchta J.: Trestněprávní úprava daňových deliktů

Klavík J.: Ještě k daňovým podvodům

Moravec J.: Zboží, které nemá obchodní charakter

Šabacký J.: Praktické informace pro oblast důchodového zabezpečení a nemocenského pojištění

KRIMINALISTIKA 1997, ročník XXX

Číslo 1

Musil J.: Úloha policie v evropském kontinentálním trestním procesu

Jelínek J.: K postavení poškozeného v trestním řízení – návrhy de lege ferenda

Souček J.: Procesní postavení policejního orgánu

Cejp M.: Formy organizované kriminality v letech 1993 – 1995 v názorech expertů

Štablová R., Černíková V., Budina Z.: Některé aspekty vývoje drogové scény v České republice po roce 1993

PRÁVNÍ PRAXE V PODNIKÁNÍ 1997, ročník 6

Číslo 1

Hajn P.: K souběhu autorského a soutěžního práva v reklamě

Kindl M.: Rybářské právo

Piltz A.: Společné podniky podle českého a mezinárodního práva

Dotazy a odpovědi: Smlouva o nájmu nebytových prostor. – Odstoupení od smlouvy o převzetí dluhu. – Rozsah náhrady nákladů řízení. – Nájem nebytových prostor – nájemné.

Snášelová L.: Odstranění znevýhodnění advokátů při poskytování právní služby v daňových věcech

Fiala T.: Dohody zanedbatelného významu v soutěžním právu Evropské unie („Pravidlo de minimis“)

Číslo 2

Eliáš K.: Působnost valné hromady společnosti s ručením omezeným

Kindl M.: Jednatelé a Nový rok '97

Stanovisko České advokátní komory k označování absolventů vysokých škol v právních oborech

Dotazy a odpovědi: Zastavení řízení pro nezaplacení poplatku. – Postoupení pohledávky. – Zmocnění nebo pověření k jednání před soudem. – Důkazní povinnost ve sporném řízení. – Vrácení poplatku při zastavení řízení.

Dolenský A.: Střílet nebo nestřílet?

Číslo 3

Plíva S.: Zajišťovací převod práva

Marek K.: K některým otázkám odpovědnosti ve výstavbě (podle obchodního zákoníku)

Pohl T.: Advokát na rozpacích aneb něco o novele obchodního zákoníku

Dotazy a odpovědi: Osвобоzení od soudních poplatků. – Vzdání se práva na náhradu škody.

Kolářová L.: Ještě k věcné příslušnosti soudů ve věcech obchodních

Písařík J.: Oznamování trestného činu krádeže orgánům činným v trestním řízení

Růžička K.: Nová úprava rozhodčího řízení ve Slovenské republice

OBCHODNÍ PRÁVO 1997, ročník 6

Číslo 2

Bartošíková M.: Podmínky výkonu funkce jednatele a jejich prokazování

Mates P.: Odpovědný zástupce a jeho odpovědnost

Veselý J.: Právní úprava státního podniku v právním řádu ČR

Vašíček M.: K odporovatelnosti úplatným právním úkonům

Dotazy a odpovědi: Nevrácení auta vypůjčeného v autopůjčovně

PRÁVNÍ PRAXE 1997, ročník XLV

Číslo 1

Novotná E.: K úpravě některých otázek pracovního poměru v dokumentech Evropské unie a odlišnostem naší úpravy od těchto dokumentů

Liška P.: Ještě k problému banka a trestní řízení

Sochor K.: Ustanovení § 76 a o. s. ř. a jeho aplikace

Paldus F.: K rozhodování soudů o přikázání věci a o vyloučení soudců

Kolář P.: O směnečném souzřetí

Čapek J.: Z rozhodnutí Evropského soudu a Evropské komise pro lidská práva (Zákaz mučení a podrobování nelidskému či ponižujícímu zacházení anebo trestu – část I)

PRÁVNÍ RÁDCE 1997, ročník V

Číslo 3

- Havlan P.: Současný výkon vlastnického práva státu – I. část
Fiala T.: Distribuční smlouvy s soutěžním právem Evropské unie – dokončení
Bělohávek A. J.: Výkon rozhodnutí na Slovensku – vzor pro nás?
Jareš J.: K zákonu o technických požadavcích na výrobky
Eliáš K.: Obsah stanov akciové společnosti po novele obchodního zákoníku
Zákoný č. 54/1956 Sb., č. 100/1988 Sb. a č. 589/1992 Sb. (úplné znění)
Běhounek P.: Dočkáme se kvalitního zákona o daních z příjmů?
Nustar Z.: Změny ve správě daní a poplatků
Jaroš F.: Koncese na restaurování kulturních památek
Barák J.: Legislativní pravidla a legislativní proces
Tonner M.: Smlouva o dílo podle obchodního zákoníku (vzor)
Křístek L.: Proč lze po novele obchodního zákoníku slučovat obchodní společnosti

PRÁVNÍ ROZHLEDY 1997, ročník 5

Číslo 2

- Macur J.: Význam shodných tvrzení procesních stran pro zjištění skutkového stavu v civilním soudním řízení
Gregorová Z., Hrušáková M., Stavínohová J.: K některým otázkám právní subjektivity a způsobilosti k právním úkonům u nezletilých
Helešic F.: K předmětu a obsahu zákonné úpravy družstev (srovnávací analýza)
Kopáč L., Švestka J.: K některým následkům odstoupení od smlouvy o prodeji podniku
Jankovská M.: Fiduciární vztahy – tentokrát na základě komparace a podnětů práva USA
Körnerová M.: Svoboda podnikání advokátů v právu Evropských společenství
Čvančara P.: Zákonné zástavní právo u nemovitostí
Zrútský J.: Nová koncepce občanského zákoníku a pracovní právo
Gregorová R., Tyrner M.: Zastavení obchodního podílu
Soudní rozhodnutí

Číslo 3

- Veselý J.: Právní úprava ochrany osobních údajů v ČR
Chalupa L.: K náhradě za znárodnění podle dekretu č. 100/1945 Sb., ve vztahu k zák. č. 87/1991 Sb.
Mates P.: K povaze záznamů do informačních systémů ve veřejné správě
Kozel R.: Společnost s ručením omezeným bez jednatele
Zrútský J.: Právo na stávkou
Kopáč L., Švestka J.: Nad výkladem nových ustanovení § 190 odst. 3 a § 132 odst. 3 ObchZ
Kindl M.: K některým sporným otázkám nabytí nemovitostí cizozemcem podle devizového zákona

Baudyš P.: Nemovitost, kodifikace občanského práva a intabulační princip
Soudní rozhodnutí

PRÁVNÍK 1997, ročník CXXXVI

Číslo 3

Holländer P.: Pozitivismus versus iusnaturalismus: Nekončící příběh (Pokus o strukturování problému)
Novák F.: Právně lingvistická podpora legislativy s využitím právní informatiky
Bárta J.: Státní rozpočet jako součást majetku státu a jeho předmět právní úpravy (teze)
Gdulewicz E., Kruk M.: Aktuální stav polského ústavního práva
Ondřej J.: Úmluva o zákazu chemických zbraní – významný krok v oblasti odzbrojení a kontroly

PRÁVO A PODNIKÁNÍ 1997, ročník VI

Číslo 3

Plíva S.: Obecně prospěšná společnost
Helešic F.: K zákonné úpravě družstev
Salačová M.: Poskytování náhrad cestovních výdajů při zaměstnávání zaměstnanců ze Slovenské republiky
Guoth J.: Odlišný přístup k oceňování majetku v oblasti kolektivního investování
Mäsiarová T.: Ako sa robia daňové úniky pri oceňovaní nehnuteľností v rámci rôznych transferov majetku
Čapek J., Faldyna F., Hušek J.: Judikatura na pomoc praxi

PRÁVO A ZAMĚŠTNÁNÍ 1997, ročník III

Číslo 3

Brožíček J.: Zákonné pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání – současný stav v ČR
Fuchs M.: Německý systém zákonného pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za pracovní úrazy a nemoci z povolání
Štangová: K právní úpravě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr
Langer R.: K právním otázkám činnosti posudkových komisí Ministerstva práce a sociálních věcí
Jarošová M.: Důchodové a nemocenské pojištění osob samostatně výdělečně činných

TRESTNÍ PRÁVO 1997, ročník II

Číslo 3

Půry F.: Zamyšlení nad dopadem některých nálezů Ústavního soudu na postup soudů v trestním řízení

- Coufal P.: Aktuální problémy rozhodování o vazbě ve světle nálezu Ústavního soudu ČR
Rizman S., Šámal P., Sotolář A.: K problematice zvláštních alternativních druhů trestního řízení
Sovák Z., Kloubek M.: Ještě jednou k aktuálním otázkám souvisejícím se zachováním lékařského tajemství
Sovák Z., Sotolář A.: K některým sporným výkladovým problémům trestněprávní praxe

RŮZNÉ

Nový orgán právníků

Dne 20. března t. r. došlo k významné události v životě našich právnických institucí. Byl totiž ustaven v rámci Jednoty českých právníků, která sdružuje právníky všech právnických profesí, nový orgán, jenž doposud v naší veřejnosti chyběl, nazvaný Gremium JČP. Předsedou tohoto orgánu je předseda Nejvyššího soudu ČR a současně předseda zmíněné právnícké organizace JUDr. Otakar Motejl, jejími členy jsou významné osobnosti z různých oblastí právního světa. Např. soudce zde zastupuje vedle zmíněného JUDr. Motejla předseda Ústavního soudu JUDr. Zdeněk Kessler a viceprezident Unie soudců JUDr. Jan Vyklický spolu s předsedou Krajského soudu v Praze JUDr. Emilem Krausem. Českou advokátní komoru reprezentuje v tomto orgánu její předseda JUDr. Karel Čermák, notáři jsou zastoupeni prezidentem České notářské komory JUDr. Martinem Foukalem. Státní zástupce reprezentuje JUDr. Bohumíra Kopečná. Členy gremia jsou i osobnosti z právníckého vysokého školství, jako např. prof. JUDr. Karel Malý, DrSc. rektor Karlovy univerzity, proděkan Právnícké fakulty Karlovy univerzity doc. JUDr. Petr Tröster, za Právníckou fakultu Masarykovy univerzity v Brně její profesor JUDr. Petr Hajn, DrSc., děkan olomoucké Právnícké fakulty doc. JUDr. Miroslav Liberda. Z dalších významných osobností je třeba jmenovat JUDr. Pavla Rychetského, prvního předsedu Jednoty českých právníků po roce 1989, JUDr. Pavla Zářeckého, prvního náměstka ministryně spravedlnosti, JUDr. Cyrila Svobodu, náměstka ministra zahraničních věcí a JUDr. Lubomíra Voleníka, prezidenta Nejvyššího kontrolního úřadu. Členy gremia jsou i členové prezidia Jednoty českých právníků.

Úkolem tohoto orgánu, který poprvé v naší historii sdružuje jak zástupce ústředních orgánů a institucí a profesních organizací, tak i zástupce dobrovolných organizací, je napomáhat konkrétními činy budování právního státu u nás, ke zvýšení etické prestiže právnických institucí, zejména soudních, a přispívat tím ke zlepšení obecného právního vědomí našich občanů.

Jako první cíl si Gremium vytklo úkol vypracovat jakýsi kodex zásad etiky právníckého stavu, jenž by stanovil míru mravní odpovědnosti všech příslušníků právníckého stavu, jak uvnitř, tak i navenek vůči celé společnosti.

Je to jistě úkol velmi obtížný, avšak nejdůležitější, zejména v dnešní době, kdy principy etiky vlivem čtyřicetileté devastace mravního vědomí u všech vrstev národa utrpěly ze všech společenských fenoménů nejvíce. Avšak nejen etickými otázkami se hodlá toto Gremium zabývat.

Jedním z dalších úkolů organizace bude setkávání kvalifikovaných zástupců právnických profesí k otázkám, zajímavějším nejen úzký okruh odborníků, nýbrž i širokou veřejnost, přičemž závěry z těchto setkání hodlá Gremium publikovat i v příslušných sdělovacích prostředcích. Pokud se podaří zmíněnou činnost rozvinout, bude mít nepochybně značný vliv i na práci příslušných státních orgánů, což bude zajímat i celou naši veřejnost.

Dnes slyšíme často kritické hlasy o pomalosti soudních rozhodování, o malé efektivitě vymáhání pohledávek apod. Je nepochybně mravní odpovědností nás právníků vůči demokracii, státu a spoluobčanům, pokusit se třeba dílčím způsobem o zlepšení stávajícího stavu. A nově zřízené Gremium JČP je jistě jednou z možných cest, jak věci napomoci.

JUDr. Vladislav Brož

tajemník Gremia Jednoty českých právníků

Celostátní turnaj advokacie v tenise 1997

Z pověření České advokátní komory v Praze pořádá Advokátní kancelář K+K+K v Mostě VII. ročník celostátního turnaje advokacie v tenise, na který si Vás tímto dovolujeme pozvat.

Všeobecná ustanovení

1. pořadatel:	Advokátní kancelář K+K+K Most
Moskevská ul. č. 12
(z pověření ČAK)
2. místo uspořádání:	tenisové dvorce Tenisového klubu v Mostě,
pod Reslem (konečná stanice autobusu č. 16)
3. ředitelství turnaje:
ředitel
vrchní rozhodčí
organizační pracovníci	JUDr. Alfréd Ivánka
JUDr. Jaroslav Koutský
Mgr. Marian Heres
Jana Vorlíčková
Věra Nikolesková
4. technické zabezpečení:	Tenisový klub Most
5. náklady:	vkklady, ubytování, stravování na vlastní
náklady účastníků

6. technické ustanovení:

- a) vypsané soutěže
1. dvouhra mužů
 2. dvouhra žen
 3. čtyřhra mužů
 4. dvouhra mužů přes 45 let
 5. smíšená čtyřhra
 6. soutěž útěchy
- soutěže jsou otevřeny pro všechny členy a pracovníky české a slovenské advokacie
 - soutěž č. 6 mohou hrát ti účastníci turnaje, kteří prohráli prvé hrané utkání v turnaji v soutěži č. 1
 - ředitelství turnaje si vyhrazuje právo úpravy vypsanych soutěží
 - všechny soutěže se hrají na dva vítězné sety, ve všech se zkrácenou hrou
- b) **přihlášky** – **je nutné zaslat nejpozději do 22. 8. 1997** na adresu Advokátní kanceláře K+K+K Most, Moskevská č. 12, PSČ 434 01,
- c) vklady – budou vybírány při prezentaci ve výši 500,- Kč pro všechny soutěže
- d) losování – se uskuteční dne 29. 8. 1997 po prezentaci

7. časový pořad:

28. 8. 1997	večer uvítání účastníků, ubytování
29. 8. 1997	8.00 hod. prezentace, slavnostní zahájení, losování 8.30 hod. zahájení soutěží č. 1, 2 13.00 hod. zahájení soutěží č. 3, 6
30. 8. 1997	9.00 hod. zahájení soutěže č. 6 9.30 hod. semifinálové zápasy 13.00 hod. finálové zápasy

8. Všichni účastníci turnaje jsou povinni být k dispozici ředitelství turnaje po dobu účasti v turnaji. Hlavní rozhodčí má právo z účastníků turnaje určit rozhodčího.

9. Ubytování bude zajištěno na základě požadavků účastníků turnaje v hotelu MUROM. Požadavek s přesným datem ubytování je nutné uvést v přihlášce.

V průběhu turnaje bude 29. 8. 1997 uspořádán od 20.00 hodin

SPOLEČENSKÝ VEČER

Srdečně zveme všechny příznivce bílého sportu do Mostu.

JUDr. Alfréd Ivánka

JUDr. Jaroslav Koutský

Pracovní zájezd českých advokátů do Paříže

Jako již v letech 1994 a 1995 i v letošním roce zve Pařížská advokátní komora naše advokátky i advokáty, koncipientky a koncipienty na pracovní zájezd do Paříže. V minulosti se naše návštěvy Paříže setkaly s kladnou odezvou jak u nás, tak i mezi francouzskými kolegy.

Zatím je plánováno setkání na pátek 17. 10. 1997 v 9.30 hod. s přednáškou na námět „Základy deontologie“, odpoledne ve 14.00 hod. je námětem „Evropské právo.“

Navečer dojde patrně k přijetí na velvyslanectví České republiky v Paříži.

V sobotu se pak uskuteční návštěva Louvru.

Jde zatím o předběžný program, který bude v průběhu času zpřesněn.

Pro ty, kteří se minulých zájezdů nezúčastnili, dodáváme, že veškeré výlohy cesty a pobytu si hradí účastníci sami, cesta je považována za cestu pracovní. Návštěva Louvru je pro nás zdarma.

Zájezd oznamujeme již nyní, *abyste si mohli rezervovat čas a abyste nám písemně sdělili, kdo o zájezd má zájem.*

(dr. V. Král, H. Linková)

Máte-li zájem o některá čísla ročníků 1994 a 1995, můžete si o ně napsat na adresu firmy REGO. Starší čísla budeme rozesílat do vyčerpání zásob podle pořadí objednávek.

Milan HORÁK
firma REGO
P. O. BOX 66, 161 00 Praha 6

BULLETIN ADVOKACIE, vydává Česká advokátní komora v nakladatelství REGO, P. O. BOX 66, 161 00 Praha 6. Vychází 10x ročně. Přetisk povolen jen se souhlasem redakce.

Adresa redakce: Česká advokátní komora, Národní třída 16, 110 00 Praha 1, tel. 24 91 36 06.

Šéfredaktor: JUDr. Václav Mandák, CSc. Redaktor: JUDr., PhDr. Stanislav Balík.

Redakce: JUDr. Adolf Dolenský, CSc., JUDr. Milan Holub, CSc., JUDr. Ladislav Krym, JUDr. Jan Luhan, JUDr. Michal Mazanec, doc. JUDr. Vladimír Mikule, CSc., JUDr. Jiří Mucha, JUDr. Olga Peřinová, JUDr. Tomáš Pohl, doc. JUDr. Luboš Tichý, CSc., doc. JUDr. František Zoulík, CSc.

Objednávky předplatného zasílejte na adresu: ČAK, Národní třída 16, 110 00 Praha 1.

Cena čísla 31,50 Kč, zvýhodněné roční předplatné 262,50 Kč včetně DPH, plus poštovné.

Advokátům a advokátním koncipientům se rozesílá zdarma.

Toto číslo bylo dáno do tisku 27. března 1997.

Sazba: Dr. Josef Ženka, Praha 8.

Tisk: Agodat, a. s., Nové Město u Chlumce nad Cidlinou.

MK ČR 6469 ISSN 1210-6348

Podávání novinových zásilek povoleno Ředitelstvím pošt Praha, č. j. NP 592/1993 ze dne 13. dubna 1993.
